

[Annelise Gottfredsen]

sentant til Europa-Parlamentet, og jeg skal her-
efter på udvalgets vegne afgive følgende:

Indstilling

Landsformand Peter Duetoft godkendes
som repræsentant til Europa-Parlamentet fra
og med den 10. september 1987.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Udvalgets ovennævnte indstilling
vædtoges med 153 stemmer (S, KF, SF, V, RV,
CD, FP, KRF og Steenholdt (Grøn.)); 4 (FK)
stemte hverken for eller imod.

Formanden:

Underretning om denne godkendelse vil nu
blive givet til Europa-Parlamentet.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Spørgsmål om fremme af forespørgsel nr. F 2:

*Forespørgsel til justitsministeren [om den ak-
tuelle flygtningesituation].*

Af Pia Kjærsgaard (FP) m.fl.

(Forespørgslen anmeldt 6/10 87).

Formanden:

Hvis ingen gør indsigelse mod fremme af
denne forespørgsel, betragter jeg Tingets sam-
tykke dertil som givet. (Ophold). Det er givet.

Den sidste sag på dagsordenen var:

5) Forhandling om redegørelse nr. R 1:

*Statsministerens redegørelse ved Folketingets
åbning.*

(Redegørelsen anmeldt 6/10 87. Redegørel-
sen givet 6/10 87. Meddelelse om forhandling
6/10 87).

Formanden:

Taletiden er for ordførere 20 minutter i første
omgang og 10 minutter i anden omgang, for
andre medlemmer 10 minutter i første omgang
og 5 minutter i anden omgang.

Forhandling

Svend Auken (S):

Den politiske situation efter valget er på
mange måder ændret, og det bærer statsmini-
sterens åbningstale også tydeligt præg af. Soci-
demokratiet vil bruge den nye situation til at
opnå konkrete resultater på centrale områder.

De vigtigste mål for vores indsats i folke-
tingssamlingen er en forstærket kamp for inter-
national afspænding og solidaritet, bedre vil-
kår for de dårligt stillede i vores eget samfund,
indsats mod den stigende arbejdsløshed, styr-
kelse af erhvervs- og eksportudviklingen, for-
stærket miljøarbejde samt omfattende refor-
mer, der vedrører skabelse af bedre forudsæt-
ninger for tryghed i samfundet, som f.eks. pen-
sionsopsparing for alle på arbejdsmarkedet og
en demokratisering af det økonomiske liv.

Det er en stor lykke, at supermagterne omsi-
der kan indgå aftaler ikke blot om våbenkon-
trol, men også om reduktion af eksisterende vå-
benarsenaler. Selv om det ved den kommende
INF-aftale kun lykkes at komme af med godt 3
pct. af de eksisterende atomvåben, er det et po-
sitivt skridt i den rigtige retning.

Tilsyneladende er det regeringens opfattelse,
at små NATO-lande gør klogt i blot at følge i
den store allieredes, USAs, fodspor.

Vi er af den bestemte opfattelse, at netop i
den nuværende afspændingsfase må vi være
aktive, konstruktive og åbne over for nye ideer
og forslag.

Når f.eks. generalsekretær Gorbatsjov i Mur-
mansk stiller forslag om formindskelse af den
militære opbygning i det nordiske område, så
bør udenrigsministeren ikke næsten mekanisk
afvise det som et sovjetisk forsøg på at under-
minere det vestlige sammenhold. Den holdning
fører ingen steder hen, den er destruktiv og ikke
i pagt med hverken befolkningens eller Folke-
tingets ønsker.

Vi ønsker især, at regeringen fremmer to ini-
tiativer. Det ene er, at man fremskynder arbej-
det med dannelsen af en traktatfæstet atomvå-
benfri zone i det nordiske område. Det andet
er, at regeringen og dermed Danmark støtter
Norges socialdemokratiske regerings ønske
om, at der inden for rammerne af den vestlige
alliance sker en grundig drøftelse af den vestli-
ge alliances strategi med det sigte at give atom-

[Svend Auken]

våbnene en stadig mindre rolle og komme væk fra førstebrug af kernevåben.

En imødekomende reaktion fra regeringen på disse to for os helt centrale områder vil være et vigtigt bidrag til, at der igen kommer samklang mellem befolkningens og Danmarks officielle udenrigspolitik, og det er ingen skade til.

Til gengæld mener vi, det ville være et forkert signal, hvis Danmark i den aktuelle situation øgede sit eget forsvarsbudget. Vi fastholder derfor en nulløsning for forsvaret og afventer en indbydelse til og en igangsættelse af forhandlinger om et nyt forsvarsforlig, og vi ser gerne, hvis det er realistisk, at kredsen af forligspartier udvides.

Når vi ser på den hjemlige situation, er den tragiske baggrund, vi diskuterer på i dag, udsigten til et arbejdsløshedstal, der vil nærme sig de 300.000 i løbet af et år til halvandet, og en udsigt til, at gælden vil overstige 300 mia. kr. Der er derfor behov for en meget stram økonomisk politik, der omfatter alle grupper af indkomstagere i vort samfund, men det er vigtigt, at denne politik bliver retfærdig, og at befolkningen oplever den som retfærdig. Derfor hører kravet om større social retfærdighed og ønsket om eller nødvendigheden af at føre en stram økonomisk politik uløseligt sammen.

Vi socialdemokrater har allerede fremsat forslag om en regulering af efterløns- og dagpengesatser med 10 pct. Vi har stillet forslag om 2 mia. kr. mere til pensionisterne i vort samfund, ikke alene for at forbedre de almindelige pensioner, men også for at fremskynde lønsningen af de såkaldte samspilsproblemer. De pensionister, der har små ekstraindtægter, skal ikke straffes. Der er også behov for, at vi ser på samordningsfradraget for tjenestemænd.

Vi ønsker, at socialindkomsten i den gamle skikkelse bliver lavet om, måske helt afskaffet, efter at skattereformen er gennemført.

Vi har fremsat forslag om, at straffeforanstaltningerne over for kommunerne bliver fjernet. Derved bliver der flere penge i lokalområderne til at imødegå den stigende arbejdsløshed, og det bliver også muligt at undgå de ofte meget barske nedskæringer.

Vi fremsætter forslag om, at kvoten for almennyttigt boligbyggeri bliver hævet til 12.000 boliger om året. Det gør vi, fordi der er behov for boliger – mange mennesker kan ikke få en

bolig i vort samfund – men vi gør det også, fordi der er arbejdsløshed og udsigt til stigende arbejdsløshed inden for hele boligbyggeriområdet. Vi mener i øvrigt også, at en sådan beslutning i Folketinget ville markere det glædelige skifte, der er sket på boligministerposten efter regeringsskiftet.

Så foreslår vi 2 mia. kr. mere til uddannelses- og arbejdsmarkedsforanstaltninger. Vi mener, det er en pinefuld sandhed om situationen i dag, at vi med udsigt til en stærkt stigende arbejdsløshed, hvorom der jo desværre ikke er uenighed mellem nogen – alle regner med, at arbejdsløsheden vil stige dramatisk – i det danske samfund møder denne situation næsten tomhændet. Vi har brug for langt flere initiativer end dem, der kan tages for de 2 mia. kr., og derfor er der behov for nytænkning.

Vi har allerede lagt op til, hvad vi mener der skal gøres: flere penge til arbejdsmarkedsuddannelserne, igangsættelse af betalt frihed til uddannelse, jobskabelse og en ny ungdomsgaranti for de unge i stedet for den, som den borgerlige blok desværre meget kortsynet afskaffede i sin tid.

Vi har også stillet forslag om 1 mia. kr. mere til en aktiv erhvervs-, teknologi-, forsknings- og eksportindsats. I det beslutningsforslag, vi har fremsat, har vi givet mange ideer, men vi er selvfølgelig åbne også over for andres ideer om, hvordan disse penge kan bruges.

Alt i alt vil en fuld gennemførelse af de socialdemokratiske forslag betyde merudgifter på 7-8 mia. kr., og vi lægger stor vægt på, at disse finansieres bl.a. gennem en omsætningsafgift på handel med obligationer og pantebreve, en afgift, der skal udformes sådan, at den ikke belastar renteniveauet og ikke bliver højere, end at den kan fungere inden for det nuværende marked. Vi tror, at denne afgift kommer igennem til trods for alt det, vi hører fra borgerlig side. Alle kan jo huske, hvordan det gik med realrenteafgiften i sin tid.

Der er en markant forskel på denne holdning og så regeringens indstilling, idet regeringen fremsætter det ene budgetforringende forslag efter det andet uden at anvise dækning. Vi tror, den tid er forbi, hvor man kan gøre dette, som det skete under tidligere socialdemokratiske regeringer, og som det nu også i høj grad sker under den borgerlige regering.

[Svend Auken]

I Socialdemokratiet vil vi gerne medvirke til, at der nu tages konkrete skridt i retning af en større demokratisering af vilkårene i det økonomiske liv. Derfor vil vi snart på Folketingets bord lægge et forslag om ændring i lovgivningen om de eksisterende fonde: Lønmodtagerens Dyrtdidsfond, ATP osv., der giver disse fonde mulighed for at gå mere aktivt ind for at styrke danske virksomheder og samtidig giver bestyrelserne i de pågældende fonde mulighed for at delegere beslutningskompetence ud til medarbejderne på de virksomheder, hvor man har investeret, hvis de selv ønsker det.

Vi ønsker ikke at begrave denne vigtige sag i en syltekrukke af et såkaldt ekspertudvalg. Vi tror, der er et flertal i Folketinget for denne lovgivning, og vi ønsker, at det flertal manifesterer sig hurtigt. Det er et spørgsmål om vilje til at komme i gang nu.

Vi lægger op til sammen med de partier, der vil være med, at aftale en tidsplan for gennemførelse af overskudsdeling og andre former for økonomisk demokratisering, gerne med udgangspunkt i de fem principper, der i forvejen er enighed mellem Det Radikale Venstre, Socialistisk Folkeparti og Socialdemokratiet om.

Vi har lagt vort forslag om en arbejdsmarkedspension for alle på arbejdsmarkedet frem. Det har vi gjort af to grunde, dels fordi det er uret, at 1/3 af lønmodtagerne har en arbejdsmarkedspension, mens de 2/3 ikke har det – det skaber nogle urimelige skel i alderdommen – dels fordi dette samfund behøver en øget opsparring. Der vil i de kommende år ikke være mulighed for at udvide det private forbrug.

Vi vil derudover komme med udspil til reformer vedrørende tryghed i samfundet, bedre brug af den offentlige sektor og en samlet indsats over for den meningsløse vold, der griber om sig i vort samfund.

Initiativer på miljø- og kulturområdet mener vi også er vigtige. Selv om de økonomiske rammer bliver stramme i de kommende år, er der ingen grund til, at det skal være et trist menneskeliv inden for de stramme rammer. Vi lægger vægt på en øget menneskelig udfoldelse, en øget menneskelig kreativitet.

Vi erkender, at råderummet i økonomien er meget snævert. Derfor er der behov for nytænkning, derfor er der behov for demokratisering både inden for den offentlige sektor og in-

den for den private sektor og et bedre samspil mellem den offentlige og den private sektor.

Vi må konstatere, at valget den 8. september 1987 var et nederlag for det borgerlige flertal bestående af de fire regeringspartier og De Radikale, et flertal, som efter vores opfattelse gennem en kortsigtet blokpolitik har styret Danmark de sidste 3 1/2 år.

I regeringspartiernes folketingsgrupper er der efter valget den 8. september 10 færre medlemmer, og sammen med De Radikale har man i alt mistet 9 medlemmer og dermed flertallet.

Desværre gav valget ikke Socialdemokratiet den fremgang, der ville have ført til et regeringsskifte. Vi mistede ét mandat i vores folketingsgruppe. Hr. Anker Jørgensen hævdede med styrke under valgkampen, at en socialdemokratisk fremgang, selv hvis den ikke var stor nok til at skabe et S-SF-flertal, ville føre til firkløverregeringens fald. Vi tror, at hr. Anker Jørgensen havde ret i den forudsigelse.

Jeg lykønsker de nyvalgte SF-medlemmer af Folketinget og håber på et fortsat godt og konstruktivt samarbejde herinde mellem vore to partier. Men det kan ikke og skal ikke skjules, at en SF-fremgang er en mindre trussel mod det borgerlige Danmark end et styrket Socialdemokrati.

Da valgresultatet var klart, tog Socialdemokratiet kontakt med SF og De Radikale. Vi bad de to partier om at glemme fortidens fortrædeligheder og i stedet prøve at sætte sig ned og konkret læse igennem, hvad de selv havde vedtaget, hvad der var deres egen politik, og hvad der var de andres politik, med det sigte at finde ud af, hvad der egentlig samlede, i stedet for altid kun at se på det, der skiller.

Vi mener, at en sådan nærlæsning af de tre partiers holdninger og programmer viser, at der i virkeligheden er enighed, når det drejer sig om principperne for en fredspolitik, international solidaritet, bedre miljø, mere demokrati i erhvervslivet, decentralisering i samfundet, stærkere satsning på forskningen, mere perspektiv i uddannelsessystemet, forbedringer for børnefamilierne, samfundsmæssig kontrol med de nye teknologier, behovet for en større kollektiv opsparring, tilbageholdenhed med hensyn til skattelettelse og udvidelse af det private forbrug, tryghed, styrkelse af lønmodtagernes rettigheder osv.

[Svend Auken]

Jeg tror, at hvis man tager hele dette katalog af helt principielle holdninger og indstillinger – og det er trods alt holdninger, der bestemmer tingene, og ikke tal og kurver – vil det vise sig, at der er nøje overensstemmelse, hvis man kan se væk fra fortidens mange fortrædeligheder. Hvis vi holder os til, hvad sagerne drejer sig om, er der naturligvis et langt større perspektiv i et S-SF-R-flertal end i nogen anden kombination i Folketinget.

Desværre valgte Det Radikale Venstre at give statsministeren frie hænder til at danne sin regering, og desværre valgte statsministeren at bruge disse frie hænder til at danne en firkloverregering, hvis politik desværre for ham har slået fejl.

De næste år tegner et nedslående billede af voksende arbejdsløshed, voksende udlandsgæld, overtagelse eller trussel om lukning af danske virksomheder, voksende sociale kløfter og en mangel på fordragelighed mellem de forskellige samfundsinteresser, en forværring af livskvaliteten i de større bysamfund, ikke mindst i København, samt en mangel på langsigtede perspektiver, når det gælder miljø, demokrati og tryghed.

Danmark er stadig et godt land at leve i, men selv statsministeren med sin ukuelige optimisme har svært ved at finde noget i Danmark, der går ufatteligt godt.

I den truende situation er det en belastning for folkestyret at have en regering, der har svært ved at blive enig om noget som helst, der kan appellere til et flertal her i folketingssalen. En sådan regering er ikke noget velegnet værktøj, og problemerne tårner sig op både for det enkelte menneske og for samfundsøkonomien.

Selv om jeg mener, at regeringen er en belastning for folkestyrets funktionsevne, mener jeg naturligvis ikke, at den er ukorrekt dannet. Spillereglerne har været fulgt. Et flertal på mere end 90 bestående af samtlige borgerlige partier i salen har peget på statsministeren, og derfor er det naturligvis også meningsløst i dag ved det første møde, efter at denne parlamentariske beslutning er truffet, at stille et mistillidsvotum til regeringen.

Imidlertid er det tydeligt, at det borgerlige flertal øjensynlig ikke kan bruges til andet end netop at danne en regering. Det fremgik klart af statsministerens åbningstale, at han ikke reg-

ner med Fremskridtspartiet som en del af et flertal for den økonomiske politik. Denne offentlige ydmygelse af det yderste højre i dansk politik kan vi naturligvis ikke kritisere, men det skaber den ejendommelige situation i Danmark, at vi i dag har en regering, der indrømmer, at den ikke har noget parlamentarisk grundlag for sin politik.

Socialdemokraterne vil naturligvis arbejde for at skaffe landet en anden regering, en regering med et flertal for perspektiver i politikken. Vi har ikke lod eller del i den nuværende regering, hvorfor vi hverken ønsker direkte eller indirekte at indgå i dens grundlag.

Derfor har vi givet regeringen det råd, når nu den selv fornuftigt erkender, at den ikke har noget flertal, at lægge sine forslag ned i Folketinget til fri forhandling. Så kan alle partier deltage på lige fod i arbejdet i salen osv. Det gælder ikke bare finansloven, det gælder også andre forslag.

Mange har i denne proces ønsket at udelukke SF som et yderparti, der ikke må være med. Socialdemokraterne vil modsætte sig alle sådanne forsøg. SF er ikke længere væk fra balancepunktet i dansk politik, end partiet Venstre er det på den højre fløj. Vi har et godt samarbejde med SF, som vi vil fastholde, selv om der naturligvis ikke er enighed – og det synes jeg ikke vi skal skjule – mellem os på alle centrale punkter. Personlig tror jeg, at det største problem mellem os er, at vi tror, at ikke hensigten med, men virkningen af SFs mange forslag er en dramatisk forøgelse af skattetrykket og en beskæring af mellemindkomsternes forbrugsmuligheder, som vi hverken politisk eller økonomisk mener er forsvarlig, og det tror vi også er baggrunden for, at det er mislykkedes ikke mindst i de mange store kommuner at blive enig mellem Socialdemokratiet og SF, selv om vi fra socialdemokratisk side havde opfordret vore kommunalbestyrelsesmedlemmer til at samarbejde med SF.

Det er bl.a. derfor, vi i fællesskab har nedsat en studiegruppe, der i de kommende måneder skal gennemlyse disse vigtige aspekter af den økonomiske politik. Demokratisk socialisme handler for os om at komme så tæt på virkeligheden, at man kan forandre den.

I statsministerens åbningstale lå der en invitation til samarbejde både i forhold til Folke-

[Svend Auken]

tinget og i forhold til arbejdsmarkedet, og selv om det nok snarest – vi skal jo ikke være naive – er udtryk for, at regeringen er pisket til at være venlig, bør den nye åbenhed naturligvis ikke afvises.

Jeg skal give et klart svar fra Socialdemokratiet. Vi støtter bestræbelserne på at gøre en forbedring af virksomhedernes konkurrenceevne til et hovedmål i den økonomiske politik. Det har vi faktisk kæmpet for de sidste fire år og hver gang fået at vide, at vi var sortseere og sortmalere, og at vi ikke havde forstået det mirakuløse ved regeringens strategi. Vi støtter også tanken om trepartsdrøftelser på arbejdsmarkedet. Men regeringens udspil savner helt forslag, der kan føre til større social retfærdighed, der kan klinke de menneskelige skår. Der er ingen yderligere satsning for at modvirke den stigende arbejdsløshed; ingen yderligere midler til forskning og erhvervsudvikling. Tankerne om en pensionsreform er desværre meget vage, og trontalen er tavs om andre væsentlige spørgsmål som tryghed, demokrati og betalt frihed til uddannelse.

Derfor synes vi ikke, det var en god trontale, selv om tonen var blevet mere beskeden og mere forsonlig. Det største problem ved talen var imidlertid de mange utroværdige løfter om skattelettelser.

Arbejdet med at løse de store samfundsproblemer bliver vanskeligt. Socialdemokratiet er indstillet på et åbent samarbejde med SF og også med De Radikale, fordi vi tager deres frihedsbrev for pålydende. På enkelte punkter vil det også være muligt at samarbejde med regeringspartierne, selv om – og det skal indrømmes åbent – der er en betydelig afstand mellem deres og vores udgangspunkt. Vi gør det altså ikke af lyst, men i erkendelse af det danske samfunds overordentlig store problemer efter fem års mislykket borgerligt styre.

Kent Kirk (KF):

Det var med stor interesse, jeg lyttede til hr. Svend Aukens tale, og jeg synes da også, der var mange realistiske standpunkter og synspunkter i talen. Men der var dog ét sted, hvor jeg finder at den politiske vurdering fra hr. Svend Aukens side er en fejlbedømmelse, eller at hr. Svend Auken forsøger at bære kappen på begge skuldre, og det er i spørgsmålet om den

økonomiske politik og nødvendigheden af at føre en stram økonomisk politik og så samarbejdet med SF.

Jeg vil meget kort læse op fra Dansk Metals septemhernummer i år, hvor man konstaterer, at dér, hvor man har ansvaret ude i kommunerne, kan man ikke få det økonomiske samarbejde til at fungere. Derom siger man f.eks. i Dansk Metal:

»Det er de færreste steder, der er indgået budgetaftale med S og SF. I København møder SF med en politisk smørrebrødseddell så lang og dyr, at den i sin økonomiske uansvarlighed er helt uspiselig – for skatteyderne. Det beror på, at SF har opfundet sit eget økonomiske system med at bruge den samme krone to gange.«

Derfor er det svært for mig at se, hvordan man skal få en sådan økonomisk politik dér, hvor man har ansvaret, til at fungere sammen med alt det øvrige, som hr. Svend Auken var inde på i sin tale.

Derimod kan jeg meget bedre lide et andet citat af hr. Svend Auken, og det er det, hr. Svend Auken udtalte i lørdags, lige efter at han var blevet valgt til formand for Socialdemokratiet. Da udtalte hr. Svend Auken:

»Demokratiet handler om at sprede magten, så alle bliver ansvarlige for deres egen tilværelse.«

Jeg vil gerne sige, at vi i Det Konservative Folkeparti finder, at det netop er rigtigt, at det enkelte menneske skal få lov til at føle ansvar for sin egen tilværelse. Det er derfor, vi arbejder for at fjerne de centralistiske tendenser i samfundet, der er opbygget igennem 1960'erne og 1970'erne. Når vi f.eks. arbejder på at sprede ejendomsretten til erhvervslivet via frivillige OD-ordninger, er det netop, fordi vi finder, at dette giver den enkelte lov til at føle et ansvar for sin egen arbejdsplads.

Hvis hr. Svend Aukens trontale i lørdags skal tages for pålydende – og det håber jeg den skal – ser det altså ud til, at Socialdemokratiet er kommet til en mere realistisk erkendelse af, hvad der gavner den enkelte og samfundet bedst.

I Det Konservative Folkeparti ønsker vi, at mennesket kommer i første række. Det er meget vigtigt, at udgangspunktet i de kommende år bliver det enkelte menneske og familien. Familien er jo en meget vigtig bestanddel af vort

[Kent Kirk]

samfund; derfor er det vigtigt, at forældre får bedre tid til deres børn. Socialministerens forslag om bedre pasningsmuligheder for børnene er et skridt i den rigtige retning i så henseende.

Den teknologiske udvikling vil forløbe i stadig hastigere tempo. Hvis det skal lykkes os at føre det danske samfund ind i det nye informationssamfund uden store menneskelige tab, er det vigtigt, at mennesket kommer før systemerne. Vi er efterhånden blevet vænnet til at tænke i systemer og båse. Vor struktur er opbygget til at putte problemer og mennesker ind i de rigtige båse og komme med hele registre af standard svar og -løsninger. I en verden, der bliver stadig mere kompliceret og uoverskuelig, men samtidig rigere på valgmuligheder, må det være en opgave at åbne døre og ikke sætte stive barrierer op, som virker handlingslammende på borgerne.

Derfor er det vigtigt, at vort uddannelsessystem er under stadig udvikling og tilpasning, som tilfældet faktisk har været de sidste fem år. Vi må sikre, at det enkelte menneskes ressourcer udvikles og anvendes bedst muligt. Det gælder også den unge generation. Vi har en god og stærk generation af unge, og vi må sikre, at de alle får muligheder for at udnytte deres evner optimalt.

Mennesker er forskellige. De har forskellige lyster og interesser. Vi skal sikre alle lige gode muligheder for at få en god uddannelse og en god opvækst. Fra politisk side skal vi lægge nogle trykke rammer for det enkelte menneskes udfoldelse, men vi skal ikke udfylde rammerne; det skal det enkelte menneske selv gøre.

Der har i dagene og ugerne efter folketingsvalget været sagt og skrevet meget om det såkaldte grumsede Folketing, og det kan da heller ikke benægtes, at den parlamentariske situation ikke er blevet lettere. Men vælgernes afgørelse må respekteres. Befolkningen har krav på, at Folketinget hurtigst muligt går i gang med at løse de store opgaver, som kræver politiske løsninger. Vi kan ikke være tjent med, at Danmark styres af partierne på de yderste fløje. Der hviler derfor et stort ansvar på de partier, som rækker ind til midten, Det Radikale Venstre, Socialdemokratiet og regeringspartierne. Det Konservative Folkeparti er rede til det bredest mulige samarbejde.

I de sidste fem år er der nået mange gode resultater. Den private sektor har været i stærk vækst, og som følge heraf er der blevet skabt mange nye arbejdspladser. Virksomhederne har investeret på livet løs, og vi har i dag en mere moderne erhvervssektor end for blot fem år siden. Der er i dag balance i de offentlige finanser. Inflationen og renten er mærkbart lavere.

Men når alt det er sagt, må det også siges, at vi stadig står over for overordentlig store problemer. Betalingsbalanceunderskuddet og hermed det danske samfunds gældsætning til udlandet er ikke stoppet. Danmark har samtidig et af verdens højeste skattetryk. Ligevægten på betalingsbalancen er en forudsætning for, at skattetrykket kan sættes ned. Fremgang i produktion og eksport er en absolut forudsætning for, at betalingsbalanceunderskuddet kan fjernes. Det er nødvendigt, at der gennemføres en meget stram økonomisk politik.

Først og fremmest skal alle de arbejdspladser, som arbejder i skarp konkurrence med udlandet, styrkes. Samtidig skal dansk industri med på bølgen af ny teknologi. Dette må ske ved at deltage i udviklingen af ny teknologi samt ved i højere grad at anvende denne i industrien. Vi skal fuldt ud bruge de muligheder, som EF-pakken og Eureka åbner for.

Danmark er et af de lande, hvor den private opsparing er lavest. Vi skal derfor have denne opsparing sat i vejret. Det gør ondt, men er ubetinget nødvendigt.

Endelig skal vi holde de offentlige udgifter i ro. Der er ikke plads til nye, store udgiftskrævende forslag, medmindre der gennemføres besparelser af tilsvarende omfang på andre områder. Hvis de offentlige udgifter får lov til at stige, skal skatterne sættes op. Det kan Det Konservative Folkeparti ikke leve med; tværtimod ønsker vi, at skatterne sættes ned så hurtigt som muligt. Et højere skattetryk i kombination med større offentlige udgifter vil være gift for erhvervslivet. Det vil ødelægge vore muligheder for at skabe nye arbejdspladser og større eksport, og i den forbindelse er det afgørende, at også amter og kommuner holder igen med udgifterne. De skal ligesom staten lære at omprioritere, så skatten kan holdes i ro.

Det Konservative Folkeparti ønsker, at der også i de kommende år oprettes i tusindvis af nye arbejdspladser i den private sektor. Vi skal

[Kønt Kirk]

forhindre, at arbejdsløshedskøen igen begynder at vokse, som vi så det i slutningen af 1970'erne og i begyndelsen af 1980'erne. Vi skal skabe økonomisk vækst, så de mange, der er afhængige af overførselsindkomster fra det offentlige, kan få en aktiv og udadventt tilværelse.

Arbejdsløsheden kan kun varigt nedbringes, hvis der skabes arbejdspladser i erhvervssektoren. Disse arbejdspladser kan kun oprettes, hvis konkurrenceevnen forbedres. En forbedring af konkurrenceevnen er bestemt en langsigtet opgave, som skal løses i samarbejde med arbejdsmarkedets parter. Vi finder det derfor rigtigt, at regeringen, som statsministeren bebudede i sin åbningstale, fremsætter en række lovforslag, som har til formål at lette især eksporterhvervenes omkostninger, så konkurrenceevnen styrkes, og herefter – i november – indbyder arbejdsmarkedets parter til forhandlinger om de langsigtede initiativer.

Hvis vi skal skabe en udvikling, som permanent øger produktionen og antallet af arbejdspladser i det private erhvervsliv, er det nødvendigt, at vi ikke via nye lønstigninger udhuler konkurrenceevnen. Vi er derfor positive over for at bruge skattesystemet aktivt til at sikre lønmodtagernes reallønsfremgang. Det har også den fordel, at inflationen, som rammer de svageste grupper i samfundet hårdest, kan holdes i ro.

Vi synes også, det vil være glædeligt, hvis der gennemføres en pensionsopsparing for de grupper, som i dag er uden pensionsordning, så vi kan undgå, at der opstår store forskelle i levevilkårene blandt fremtidens pensionister.

Tryghed er noget fundamentalt for Det Konservative Folkeparti. Det gælder både, at man kan gå trygt hjem fra S-togsstationen, og at vi har et sikkerhedsnet, som kan træde i funktion, hvis man får brug for hjælp. Vi hilser derfor med glæde, at straffen for grov vold strammes, og at ofrene får al den hjælp, som de har behov for.

Der skal heller ikke herske tvivl om, at Det Konservative Folkeparti ønsker en effektiv og velfungerende offentlig sektor, men vi ønsker, at den offentlige sektor løbende moderniseres både af hensyn til de ansatte og af hensyn til borgerne.

Flygtninge- og indvandrerpolitik er et centralt politisk emne, centralt, fordi vi på den ene side har en forpligtelse til at hjælpe mennesker i nød og på den anden side har en forpligtelse til at sikre, at de mennesker, der får opholdstilladelse i Danmark, også kan komme til at leve i et klima uden spændinger. Ændringen af flygtningeloven i efteråret 1986 har bremset for flygtningestrømmen til Danmark, men problemerne ude i lokalsamfundet, som vi hverken kan eller bør lukke øjnene for, forstærkes af de nuværende regler om familiesammenføring. Vi er parat til at se på, om det er nødvendigt at ændre disse regler.

Tryghed er også, at vi har gode og hurtige behandlingsmuligheder, når vi bliver syge. En af de vigtigste opgaver på sundhedsområdet er en styrkelse af den forebyggende indsats. Befolkningen har – helt forståeligt – en forventning om, at den nødvendige sygehusbehandling kan klares og bliver klarert inden for meget kort tid. Ventetiden skal nedbringes, og der er i befolkningen – lige så forståeligt – et ønske om at modtage en personlig behandling i alle dele af sundhedssektoren. Derfor er det også vigtigt, at de flest mulige opgaver kan løses tilfredsstillende hos familielægen eller hos en praktiserende speciallæge i nærmiljøet, men denne målsætning kan ikke opfyldes, medmindre borgernes frie lægevalg bevares, og en afprivatisering eller socialisering af den almene lægepraksis eller af de praktiserende speciallægers erhverv kan derfor ikke være vejen frem.

I Det Konservative Folkeparti lægger vi vægt på, at samarbejdet mellem social- og sundhedsvæsenet bliver styrket, netop for at sikre den personlige betjening af borgerne. For at opnå en styrkelse af sammenhængen i social- og sundhedstilbudene er det afgørende, at der er en sammenhæng mellem disse tilbud, hvad enten de ydes på sygehuset, af patientens egen læge eller af kommunens social- og sundhedsforvaltning. Derfor hilser den konservative folketingsgruppe regeringens initiativ til oprettelse af et sundhedsministerium velkommen.

I den konservative folketingsgruppe ønsker vi, at miljøpolitikken får en central placering i de kommende år. Vi skal have gennemført den handlingsplan for vandmiljøet, som et flertal i Folketinget tilsluttede sig i foråret, og inden for EF-samarbejdet skal vi i størst muligt omfang

[Kent Kirk]

drage nytte af de nye bestemmelser i Romtraktaten om beskyttelsen af det ydre miljø og arbejdsmiljøet. De nye bestemmelser, der følger af vedtagelsen af EF-pakken, giver os gode muligheder for nu ikke kun nationalt, men også på en fælles europæisk basis at styrke kampen mod forureningen.

Nogle af vore primære erhverv, herunder først og fremmest landbrug og fiskeri, er i disse år ude i alvorlige økonomiske vanskeligheder. De naturgivne forhold, overskudsproduktion af fødevarer og store miljøinvesteringer er alle faktorer, der virker negativt ind på udviklingen. Men det danske samfund kan ikke undvære disse erhverv, og de mange tusinder, der er beskæftiget her, har krav på, at den nødvendige tilpasning sker under politisk agtpågivenhed. Vi kommer næppe uden om en omlægning og en vis indskrænkning af produktionen inden for fiskeri- og landbrugserhvervene. Her bør der gives økonomisk hjælp som hjælp til selvhjælp med henblik på at få gennemført den nødvendige strukturtilpasning.

I EF er budgetpolitikken af helt indlysende grunde nøglen til virkeliggørelsen af en række vigtige Fællesskabsinitiativer. Det er afgørende, at der skabes enighed om finansiering af en fælles forsknings- og teknologipolitik og af forbedringer på miljøområdet.

Det er ligeledes nødvendigt, at der skaffes midler til at styrke indsatsen for at skabe større økonomisk og social balance i EF gennem regional- og socialpolitikken.

Omvendt må vi imidlertid gøre os klart, at løses budgetproblemerne én gang for alle, vil der hermed være skabt grundlag for adskillige vidtrækkende reformer, der alle vil kunne styrke Vesteuropa økonomisk, teknologisk og socialt.

Vi har grund til at glæde os over, at det nu er lykkedes for USA og Sovjetunionen at nå til principiel enighed om afskaffelse af alle atom-bærende mellemdistancevåben i og uden for Europa. Vi kan konstatere, at det var et held, at de øvrige NATO-lande ikke lod sig smitte af fodnotebacillen, som Danmark indførte i organisationen. Jeg siger ikke dette for at hovre – for vi har alle forsøgt at gøre verden fredeligere, men blot været uenige om midlerne – jeg konstaterer blot, at det var den vestlige fasthed, som nu synes at føre til et historisk gennembrud i nedrustningsforhandlingerne.

Men det er nu afgørende, at der kommer gang i forhandlingerne om konventionel nedrustning og afskaffelse af kemiske våben, og det er nødvendigt, at det hidtidige sammenhold i NATO ikke svækkes under disse vigtige forhandlinger. I sikkerhedspolitik er det alene pålidelighed og forudsigelighed, der gør verden sikker.

Med sit oplæg til den kommende forsvarsordning har den danske regering tilkendegivet, at den ikke ønsker, at Danmarks bidrag til sikring af freden og sikkerheden i vor del af verden bliver svækket. Derfor skal forhandlingerne om den kommende forsvarsordning ikke drukne i en diskussion om kroner og øre. Vi skal derimod fastholde den overordnede forsvars- og sikkerhedspolitiske målsætning.

Tillad mig her at minde om, at den norske statsminister, Gro Harlem Brundtland, under NATO-parlamentarikernes møde i Oslo for 2 uger siden på Norges vegne understregede behovet for en forbedring af Vesteuropas konventionelle forsvar og fortsatte forhandlinger om nuklear og konventionel nedrustning som en forudsætning for skabelse af militær balance mellem Øst- og Vesteuropa.

Til de centrale spørgsmål i Danmarks udenrigspolitik hører imidlertid ikke kun Øst-Vestforholdet, men også forholdet mellem Nord og Syd. Nord-Syd-problemet er ikke blevet mindre i de sidste ti år, snarere tværtimod. Mellemøsten er til stadighed et urocenter, der må tages alvorligt. Vi må støtte de konstruktive fredsskabende initiativer, hvorom der kan skabes enighed i De Forenede Nationer.

Afrika kan blive et urocenter på grund af den fortsatte fattigdom, der er i relativ stigning som følge af såvel dårlige handelsvilkår som dårlige indre styringsforhold til skade for deres landbrug. Vi må medvirke til udviklingen af den tredje verden uden at ødelægge miljøet, for det ville kun påføre ulandenes økonomi og deres traditionelle kulturformer uoprettelig skade.

Det er ikke vores opgave at gøre verden til et spejlbillede af os selv. Vi skal derimod bidrage konstruktivt til de forhandlinger, som finder sted i de forskellige internationale fora med henblik på at fremme en ny økonomisk verdensorden og arbejdsdeling, ligesom vi fortrinsvis skal hjælpe de fattigste lande. Derfor ser vi med optimisme på den ny erkendelse og

[Kent Kirk]

udvikling, som er ved at bryde frem ikke mindst i Afrika, og som betyder, at den private sektor kommer til at få større spillerum efter de mange fejlslagne forsøg med kraftig statsstyring og socialisme i forskellige afskygninger. Denne nyorientering håber vi kan føre til mere konstruktive forhandlinger og gunstige resultater bl.a. gennem GATT-samarbejde.

Der er således mange og vigtige opgaver, Folketinget står over for i den kommende tid, opgaver, hvis løsning intet ansvarligt parti bør fraskrive sig retten til at få indflydelse på, og opgaver, som kun kan løses i samarbejde mellem realistisk indstillede partier. Den nødvendige økonomiske politik, som er afgørende for, med hvilken styrke vi kan løse alle de andre opgaver, kan kun føres af de partier, der erkender de politiske og økonomiske realiteter. Til disse partier hører Det Konservative Folkeparti.

Gert Petersen (SF):

Jeg vil først sige nogle ord om verden omkring os. Der sker meget spændende ting. Hvem havde forestillet sig, at de fem centralamerikanske lande og deres præsidenter i fællesskab ville udarbejde en fredsplan, der ikke alene afskediger det mægtige USA som formynder for regionen, men som oven i købet ser ud til at skulle få succes?

Vi er tilfredse med, at Danmark sammen med det øvrige Vesteuropa støtter Guatemalafredsplanen. Til gengæld finder vi det rystende, at præsident Reagan truer med ny massiv støtte til kontraerne, hvis ikke Nicaragua ændrer sin forfatning. Det svarer meget godt til det enorme økonomiske pres, som USA udøver på den lille Stillehavsø, Stillehavsstat Palau for at få dem til at opgive deres atomvåbenfri status. Jeg vil hermed opfordre den danske regering til at vende sig imod denne grove amerikanske pression.

Samtidig tiltrækker den principielle enighed mellem USA og Sovjetunionen om eliminering af alle atomrakter med rækkevidde fra 500 til 5.000 km – det er faktisk, hvis vi måler i raketter, over 10 pct. af de eksisterende raketter – sig den største opmærksomhed og med rette, for hermed er der lagt op til den første egentlige atomnedrustning, siden det hele begyndte i 1945. Følgerne heraf, både af det konkrete skridt og af den etablering af gensidig kontrol,

der hører med, vil blive meget vidtrækkende, og samtidig er der brudt med den primitive kanonrør-for-kanonrør-filosofi i nedrustningsdebatten, og det er generalsekretær Gorbatsjovs store fortjeneste, at det er sket. Sovjetunionen skal destruere fem til seks gange så mange atomsprængladninger som USA og har accepteret det. Det næste skridt bør omfatte en radikal reduktion af langdistanceraketterne og standsning af oprustning i rummet, altså SDI-projektet.

Det hele bør ledsages af en konventionel nedrustning. Under ingen omstændigheder vil vi acceptere det, der er foreslået fra nogle sider, nemlig at man ledsager atomnedrustning med konventionel oprustning.

På andre områder ser det desværre stadig sort ud. Pretoria fortsætter sin interne undertrykkelsespolitik i Sydafrika, annekursionspolitikken over for Namibia og aggressionspolitikken over for nabolandene, især Angola. Vi må arbejde videre på at isolere det racistiske regime og nægte det alle tilførsler udefra.

I Afghanistan er der stadig krig, og vi opfordrer endnu en gang Sovjetunionen til at trække sine tropper ud af det hærgede land.

Også krigen mellem Iran og Irak fortsætter, og en farlig optrapning er sket i Persergolfen. Efter SFs mening bør det internationale samfund gøre sit yderste for at få bragt denne krig til afslutning, og vi finder det derfor rigtigt at underkaste de krigsførende parter en total våbenembargo.

Jeg vil herefter vende mig til situationen herhjemme efter folketingsvalget den 8. september 1987. Sjældent har virkeligheden sejret så overbevisende over illusionsmageriet som ved dette valg. Man havde fra regeringspartiernes side bagatelliseret arbejdsløsheden ved at tale om nye job, der var skabt. Man trak på skulderen ad udlandsgælden og sagde, at omsvinget var lige i sigte. Man pralede med ligevægt på statsfinanserne og gik stille med, at der faktisk mangler dækning for en halv snes milliarder kroner på finansloven for 1988. Man gjorde alt for at bilde dem, der ikke direkte var ramt af de sociale nedskæringer, ind, at disse nedskæringer ikke var værd at tale om, og at det aldrig havde været så dejligt at være dansker, selv om man levede på skyggesiden som nu under denne regering. Jo, det gik ufatteligt godt.

[Gert Petersen]

Vælgerne kvitterede ved at tilføje regeringspartierne et sviende nederlag. Ja, hvis man ser bort fra den udemokratiske spærreregulering og nøjes med at tælle stemmerne op sådan i al beskedenhed, viser det sig faktisk, at der i befolkningen var et flertal imod samtlige de seks borgerlige partier, som er repræsenteret herinde.

Jeg skal da ikke nægte, at det giver SF blod på tanden. Vi ser frem til næste korsvej, som man siger – altså næste folketingsvalg – og jeg håber og tror, at det ikke skal vare alt for længe, før det kommer. Vi er overbevist om, at det så vil lykkes både at forstærke denne vælgertilkendegivelse og at udmønte den i en mandatsejr, så vi slipper af med det borgerlige flertal også herinde i Folketinget.

Men indtil da skal vi altså leve med firkløverregeringen, og det beklager vi; vi må tage det til efterretning, for seks partier med over et flertal bag sig har peget på den, men vi vil søge at bremse den, når den begiver sig ud på nye nedskæringsfelttog, eller når den vil tage skridt, der øger Danmarks økonomiske vanskeligheder.

Godt ser det ikke ud. Regeringens egne økonomer i Det Økonomiske Sekretariat har netop afgivet den melding, at balanceproblemerne nærmest er værre end nogen sinde. Det gælder både beskæftigelsen og betalingsbalancen. Sekretariatets beretning er faktisk et monument over regeringens fiasko.

Og hvad vil regeringen så gøre ved det? Ja, den har forlods varslet det, man kalder budgetreguleringer på finansloven – det er bare et andet ord for nedskæringer – på 4,3 mia. kr., og hertil er senere kommet erhvervspakken med skattelettelse til erhvervslivet på 3 mia. kr. Hvor vil man hente disse penge? Og så snakker statsministeren nu i åbningstalen gudhjælpemig om almindelige skattelettelse i 1989 som belønning for løntilbageholdenhed.

Igen melder spørgsmålet sig, hvad der så skal skæres ned på, hvis dette glistrupske program skal bringes til udførelse, for det er jo klart, at regeringen kun vil skaffe dækning igennem nedskæringer. Det fremgår tydeligt af åbnings-talen, at der skal være absolut balance på budgettet. På den anden side er dette Folketing ikke blevet sammensat sådan, at man kan vente, at det bare danser efter statsministerens melodi. Det kan gennemføre positive ting, og måske kan det oven i købet nu og da overtale regerin-

gen til at være med. Noget har regeringen måske lært af valget og valgnederlaget.

Hvorom alting er, tilrettelægger SF sit arbejde i dette Folketing ud fra to hensyn: for det første vil vi fremsætte forslag, der afspejler vore mål og demonstrerer, hvad vi håber at komme igennem med, i hvert fald når der er skabt et andet flertal af SF og Socialdemokratiet, først og fremmest skabt et andet flertal herinde, og dermed afprøver vi selvfølgelig også, om der alligevel skulle være muligheder også i det nuværende Folketing.

Her tænker jeg især på kampen mod arbejdsløsheden, hvor en bedre fordeling af den eksisterende mængde arbejde må spille en meget væsentlig rolle. Jeg tænker på den sociale genopretning, dvs. på fjernelse af de nedskæringer, der rammer de arbejdsløse, de syge, efterløns- og bistandsmodtagere og mange andre, og jeg tænker på modforholdsregler mod de brutale indgreb over for kommuner og amter – indgreb, der har ført til drastiske nedskæringer – og sideløbende hermed finder vi også, at der må ske en forbedring af vilkårene for de dårligst stillede folkepensionister.

I den forbindelse er finansieringen af hele denne genopretningspolitik af afgørende betydning. SF har anvist de veje, vi ønsker at gå, og vi står ved de forslag, vi stillede, da det seneste finanslovsforslag var til anden behandling.

Jeg mærkede mig hr. Svend Aukens tale her i dag og noterede med tilfredshed, at den indeholdt intentioner, der svarer til dem, jeg har givet udtryk for her. Jeg kender endvidere det socialdemokratiske beslutningsforslag og kan se, at de to partier, også når det drejer sig om finansiering, nu kører et parløb. Jeg skal ikke begynde at diskutere, hvem der kom først, og hvem der kom bagefter osv. – det forekommer mig totalt omsonst – det vigtigste er, at man konstaterer, at der, når det drejer sig om den sociale genopretning og arbejdsløsheden, eksisterer et alternativ til regeringens politik, et alternativ, som vi naturligvis vil prøve på at få til at slå igennem i det nuværende Folketing, men som under alle omstændigheder med sikkerhed vil slå igennem, når vi næste gang mødes ved stemmeurnerne, det er jeg helt overbevist om.

Det andet hensyn, som SF tilrettelægger sit arbejde ud fra herinde, bygger på eksistensen af et alternativt flertal i det nuværende Folketing,

[Gert Petersen]

i hvert fald på en række områder. Der foreligger jo nu oven i købet et radikalt frihedsbrev; jeg har ganske vist lidt svært ved at se, hvad det betyder, for mig bekendt har De Radikale ikke i det tidligere Folketing haft en speciel aftale om at være sikkerhedsnet for regeringen. Hvis de har haft sådan en, har den været hemmelig, for den har aldrig været offentliggjort. Statsministeren nikker. Jeg går ud fra, at han bekræftede, at der ikke forelå en sådan aftale, og at han ikke bekræftede, at den havde været hemmelig.

Der har altså ikke været en sådan aftale tidligere, og derfor er jeg lidt i tvivl om, hvad dette frihedsbrev egentlig betyder, altså om det ændrer situationen. Vi havde også i det tidligere Folketing et alternativt flertal af Socialdemokratiet, SF, De Radikale og dengang VS, som gjorde sig gældende, og vi har talt op, at det i 55 tilfælde var dette alternative flertal, som bestemte, enten det nu var lovforslag, beslutningsforslag eller dagsordener, der blev vedtaget, og dermed faktisk bestemte, hvordan landets politik skulle være, på nogle områder imod regeringens vilje, eller i hvert fald samtidig med at regeringen gav udtryk for en stærk modvilje.

Der er altså ikke noget nyt i den situation, men det kan da være, at frihedsbrevet betyder, at De Radikale nu er blevet endnu friere end frie, hvordan det så skal forstås. Men hvordan denne frihed bliver brugt, er jo en anden sag, og her tænker jeg især på det felt, der hedder økonomisk politik. Jeg tror ikke – jeg tvivler i hvert fald meget på – at der er tale om, at nogen større radikal frihed vil manifestere sig her. Men frihedsbrevet er vel i det mindste et oplæg til en stærkere manifestation på de mange områder, hvor De Radikale også hidtil har optrådt frit i forhold til regeringen. Vi vil i hvert fald undersøge det, og jeg vil gerne pege på nogle af de sager, vi anser for vigtige i den sammenhæng.

Først er der spørgsmålet om ligeret og uddannelse, betalt frihed til uddannelse og erhvervsuddannelserne; det anser vi for helt aktuelle sager. Betalt frihed til uddannelse forstået sådan, at almindelige lønmodtagere får ret til betalt orlov for at uddanne sig. Desuden må man sikre, at især kvinder med kort uddannelse og også i mange tilfælde lang ledighed kan opnå forbedrede muligheder i arbejdslivet og i øvrigt. Vi må væk fra den skæve fordeling af ud-

dannelse og job, og kan vi ikke tage fat på det med det samme?

Dernæst er der spørgsmålet om demokratisering. Vi i SF vil meget gerne medvirke til at få demokrati i de offentlige ledelsesstrukturer, og vi vil stille forslag om, at man i hvert fald begynder med nogle pilotprojekter, at man undersøger nogle demokratimodeller og decentraliseringsmodeller. Der er jo talt så meget om selvforvaltning i den offentlige sektor, selv fra statsministerens side. Det er ikke sikkert, at vi mener helt det samme, men lad os undersøge det. Vi må se at komme i gang, og vi synes, vi skal i gang med nogle eksperimenter på selvforvaltningsområdet.

En anden side af demokratiseringen vender ud mod erhvervslivet. Sidste år blev der jo afgivet en fællesberetning af Socialdemokratiet, SF og De Radikale om OD eller ØD, hvad man nu vil kalde det. Kan vi ikke komme videre? Det bør da undersøges. Jeg må erkende, at den radikale skræk for kollektivt ejede lønmodtagerfonde er en hindring, men hvorfor denne skræk, når De Radikale kan acceptere Lønmodtagernes Dyrtidsfond, vel at mærke på den betingelse, at midlerne forvaltes demokratisk? Det er nøjagtig den samme betingelse, SF stiller også til lønmodtagerfonde i OD-regi. Uden demokratiske tiltag på arbejdspladsen går det ikke, men fondene er en nødvendighed, og derfor spørger jeg De Radikale: er det så slemt, når det ikke er slemt i forbindelse med Lønmodtagernes Dyrtidsfond?

Hermed kommer jeg til diskussionen om placeringsreglerne for Lønmodtagernes Dyrtidsfond, ATP og pensionskasserne. Efter vores mening – og jeg hørte, at hr. Svend Auken gav udtryk for en tilsvarende opfattelse – er der ingen grund til at begrave sagen i et udvalg, sådan som statsministeren har foreslået. Vi er i SF faktisk helt enige i de signaler, De Radikale har sendt ud her i efteråret: bedre investeringsmuligheder, men på betingelse af, at de investerede midler forvaltes demokratisk af de ansatte selv. Lad os derfor komme i gang med denne reform, men vel at mærke med begge sider af den: kapital siden og, ikke at forglemme, demokratiseringssiden.

Videre om erhvervspolitikken. Arbejdsløshedsudsigterne er katastrofale, men uden et arbejderflertal er de helt gennemgribende refor-

[Gert Petersen]

mer næppe mulige, men noget kan vi vel gøre. Er det umuligt at komme igennem med en lovgivning, der kan sikre tryghed i jobbet? Vi må da undersøge det. Og kan vi ikke gøre noget for at fremme skabelse af medarbejderstyrede virksomheder? I sig selv er en dynamisk erhvervs politik jo også et vigtigt middel imod arbejdsløshed. Vi benægter i SF ikke betydningen af konkurrenceevne, men vi advarer imod, at man reducerer begrebet til bare at omfatte lønomkostninger. De tiltag, der udspringer af en sådan reduktion, har i virkeligheden ofte fungeret som en sovepude for erhvervslivet. Det er blevet forkælet og er sattet agterud i forhold til andre lande.

SF medvirker ikke til en sådan guldregn af skattelettelser, som regeringen foreslår. Det er upræcist, og det er dyrt, og heller ikke de vil have anden virkning end forkælelse af erhvervslivet.

I stedet foreslår vi, at der satses på en forbedring af forskningens vilkår, at der satses på behovsstyrede teknologier med udviklingsprogrammer på en række områder, på, hvad man kan kalde en offensiv brug af den offentlige sektor gennem udviklingskontrakter, samarbejdsprojekter, offentlige udviklingsinitiativer og systemeksport, at der satses på kommunal og regional erhvervs politik i form af kommunal produktion, handelshuse og lokale iværksætter- og initiativcentre, at der satses på en omlægning af den nuværende eksportfremmende ordning og på kontrol med monopoldannelser herhjemme. Endelig gør jeg opmærksom på, at selve demokratiet jo er en vigtig produktivkraft – demokratisk virksomhedsledelse betyder også mere engagement – og så er vi tilbage ved spørgsmålet om en OD- eller ØD-reform og demokrati på arbejdspladsen.

En anden problemkreds, hvor det alternative flertal har gjort og bør gøre sig gældende, er miljø- og energipolitikken. På det miljøpolitiske område vil SF fastholde grebet om denne politik. Vi skal tage fat på den fastsatte oprydning af f.eks. kemikalieløsepladser og kraftværksudslip, men det vil være helt afgørende, om vi kan komme i gang med en forebyggende indsats.

Det betyder, at elsektoren må gå ind i betydelige besparelser og overvejelser om demokratisering, og at byernes gigantiske støjproblemer

må løses ved et tværgående samarbejde mellem miljø-, trafik- og boligpolitik. Miljø- og energipolitik må kobles sammen med erhvervs politikken, kravene om renere teknologi, mindre energiforbrug og mindre affald fra produktionen må gøres til målsætninger i en ny industri- og energipolitik. Ved hjælp af de behovsstyrede udviklingsprogrammer, jeg tidligere omtalte, kan og bør der skabes nye industrier, som bygger på disse målsætninger.

På alle disse områder vil SF tage initiativer i den kommende samling, og jeg skal ikke nægte, at vi her sætter vor lid til det alternative flertal.

I forbindelse med miljø burde jeg også nævne arbejdsmiljøet, hvor vi oplever enorme skader, så det bliver økonomisk kostbart. Det er måske det eneste, der virkelig gør indtryk, at det er noget med 26 mia. kr., det koster om året. Men der ligger menneskeskæbner bag det her, og det burde være langt mere væsentligt. Her må man også sætte ind.

Endelig vil jeg nævne sikkerhedspolitikken. SF vil arbejde for, at fodnotepolitikken fastholdes, ikke for sin egen skyld, men som et middel til at overtale andre stater, bl.a. i NATO, til at opgive atomkrigs- og stjernekrigsstrategier og i stedet føre afspændingspolitik. Vi vil arbejde for, at det parlamentarikerinitiativ, der er taget om Norden som atomvåbenfri zone, bliver videreført og snart gøres til staternes politik.

Vi synes i øvrigt, at man straks bør indføre den enkle regel, at der ikke kan modtages fremmede krigsskibe i danske havne, medmindre de klart har garanteret, at der ikke findes atomvåben om bord – i øvrigt helt i overensstemmelse med Danmarks erklærede politik med nej til atomvåben i fredstid.

Vi har mærket os Gorbatsjovs seneste udspil for at fremme afspænding i de nordlige områder, og vi stiller os helt uforstående over for den danske udenrigsministers og de 12 udenrigsministers afvisning heraf. Det er urimeligt at lade forhandlingsmulighederne gå fra sig. Vi vil gøre meget for at ændre denne holdning.

Det er vort håb, at det på disse og andre områder vil lykkes at skabe et flertal trods modvilje fra regeringens side. Hvis regeringen reagerer med at gå af, anser vi det da for den lykkeligste udgang. Men selv om vi altså helst ser regeringen forsvinde, agter vi ikke at ligge på den lade side, så længe det ikke er sket. Og vi må

[Gert Petersen]

konstatere, at der faktisk er så mange berøringspunkter mellem Socialdemokratiet, SF og De Radikale, at det ville være det rene snyd, hvis de ikke blev udnyttet. Det gælder miljø, uddannelse, kultur, demokratisering, trafikpolitik, retspolitik og sikkerhedspolitik. På nogle af områderne er det såmænd SF og De Radikale, der står hinanden nærmest, mere end SF og Socialdemokratiet eller De Radikale og Socialdemokratiet. Jeg kan godt sige, at også under et arbejderflertal vil SF være særdeles interesseret i et samarbejde med De Radikale på disse områder.

Derimod må jeg sige, at jeg må erkende min pessimisme både nu og i fremtiden, når det drejer sig om den grundlæggende økonomiske politik og fordelingspolitikken. Her er der tale om to helt forskellige indfaldsvinkler, helt forskellige udgangspunkter, og fortiden har altså lært mig så meget, at jeg i hvert fald ikke har nogen grund til at tro, at der i det nuværende Folketing eksisterer et alternativt flertal for så vidt angår den grundlæggende økonomiske politik.

Det Radikale Venstre har et hovedmedansvar for de ulykker, som er blevet trukket ned over hovedet på almindelige mennesker og på de dårligst stillede i Danmark gennem de sidste 5 år af den siddende regering. Jeg har altså ikke rigtig fantasi nok til at forestille mig, at De Radikale vil sige sig fri for dette medansvar ved at slå over til en ny politik, hvor man gør op med disse ulykker. Jeg har ikke fantasi til at tro, at det radikale frihedsbrev rækker så langt. Men på alle de andre områder mener jeg at vi skal udnytte det alternative flertal, som eksisterer, og jeg mener da også, at vil Fælles Kurs arbejde med i dette alternative flertal, så hører Fælles Kurs naturligvis også med i den sammenhæng.

Men altså: for at få en anden økonomisk politik og en anden fordelingspolitik kræves der et andet flertal og et andet Folketing. Vi håber, at vi får det inden alt for lang tid.

Indtil da, altså indtil næste folketingsvalg, vil Socialistisk Folkeparti gøre livet svært, ikke nødvendigvis for regeringen, men for den borgerlige politik – det er det, det drejer sig om – og vi vil udnytte alle muligheder for at bruge det alternative flertal på de mange områder, der, som jeg nævnte, findes herinde, og gennem en, tror jeg, god videreførelse af samarbejdet herinde med Socialdemokratiet vil vi forberede al-

ternativet og det afgørende skifte efter denne regering, som – det er jeg overbevist om – lever på lånt tid.

Formanden:

Hr. Gert Petersen havde en enkelt fortalelse, der får mig til at understrege, at man må klare sig med argumenterne uden at påkalde sig højere magters hjælp.

Ivar Hansen (V):

Hr. Svend Auken havde i sin tale en karakteristik af Venstres politiske placering. Det var en karakteristik, som næppe var venligt ment. Jeg kunne selvfølgelig være fristet til at kaste mig ud i en lignende karakteristik af Socialdemokratiet, især efter partiets gøren og laden i de senere år. Det vil jeg nu afstå fra, hr. Svend Auken. Valgkampen er jo overstået, og vi skal nu i gang med arbejdet i Folketinget.

Jeg vil i stedet gerne benytte lejligheden til at byde hr. Svend Auken velkommen her i folketingsalen som Socialdemokratiets nye formand og politiske leder. Jeg håber, at Socialdemokratiet under hr. Svend Aukens lederskab vil være resultatsøgende i arbejdet, og jeg håber selvfølgelig på, at det, som det har været tilfældet i en række tidligere år, vil blive muligt at finde resultater også i et samarbejde med Socialdemokratiet.

Resultatet af folketingsvalget den 8. september var jo vælgerens karakter til firkloverregeringen og til oppositionen. Jeg er helt sikker på, at Socialdemokraterne synes, de havde fortjent en valgsejr, men det gik jo anderledes. Og jeg tror, ingen i regeringspartierne vil modsige mig, når jeg siger, at også vi troede på en samlet valgsejr. Nu var det alene Centrum-Demokraterne, der måtte stå for fremgangen – til lykke med det! – men det samlede resultat blev jo desværre også for regeringspartierne en tilbagegang.

Men nu har vælgerne talt, og det bør vi alle respektere. Nu skal folkestyret fungere med den nye mandatsammensætning, som det var tilfældet før valget. For det var jo situationen. Det var jo ikke sådan, som hr. Svend Auken fremstillede det i sin tale, hvor hr. Svend Auken sagde, at firkloveret er en belastning for folkestyrets funktionsevne. Jeg synes ikke, det var en bemærkning, der klædte hr. Svend Auken, og

[Ivar Hansen]

det var i hvert fald ikke situationen heller i den forløbne 4-årige periode.

Jeg mener faktisk, det lykkedes firkløverregeringen i næsten 4 år at formidle et samarbejde, som var med til at skabe en sjældent set stabilitet i dansk folkestyre. Der blev vitterlig opnået mange konkrete resultater til glæde for familien Danmark. Den økonomiske udvikling blev vendt til fremgang på næsten alle områder. Absolut ikke alle opgaver blev løst, men udviklingen blev klart vendt, og det kunne helt tydeligt registreres, og sådan er det fortsat: tilliden til fremtiden er helt anderledes i dag i det danske samfund, end det var tilfældet for blot få år siden.

Nu står vi så i et nyt Folketing og efter Venstres opfattelse heldigvis stadig væk med firkløverregeringen. Det er et politisk koalitionsarbejde, der for længst har stået sin prøve, og vi tror på mulighederne for, at vi også i det nye Folketing kan sikre en politik, kan gennemføre en politik, som på en lang række områder kan videreføre og udbygge de hidtidige resultater.

Lad os se på opgaverne, der ligger foran. For det første forsvars-, sikkerheds- og udenrigspolitikken.

Vi håber som en af de første opgaver at få skabt ro om dansk forsvars arbejdsvilkår og skabsmuligheder i de næste fem år. Vi ønsker ikke oprustning i Danmark. Vi ønsker ikke, at det danske forsvar skal vokse sig større og stærkere og kunne udføre flere opgaver. Vi ønsker alene at opretholde det nuværende styrkeniveau, og at der kan ske en genopretning dér, hvor forsvaret er mest nedslidt, samt som en konsekvens heraf selvfølgelig, at vi kan fastholde, hvad der hidtil har været et væsentligt grundlag for dansk forsvars funktionsevne, nemlig at vi kan opretholde de forstærkningsaftaler med vore allierede, som hidtil har været et grundlæggende element.

Vi vil gerne understrege den afgørende betydning, det vil have også for det internationale klima på det sikkerhedspolitiske område, hvis det lykkes stormagterne at indgå en aftale om fjernelsen af et helt raketsystem fra Øst- og Vesteuropa.

Det understreger så også betydningen af den fasthed, som NATO hidtil har udvist på trods af den fodnotepolitik, som bl.a. oppositionen her i Danmark i de senere år gang på gang har

påtvunget regeringen, en politik, som, synes jeg, i høj grad har været egnet til at svække forhandlingspræmisserne i NATO. Det lykkedes heldigvis ikke, og det tror jeg har været en afgørende forudsætning for, at man er kommet i en reel forhandlingssituation, og at der nu også formentlig er resultater umiddelbart forude.

I EF-sammenhæng skal vi af al vores kraft arbejde på at virkeliggøre de muligheder for dansk erhvervsliv, som etableringen af det frie indre marked indebærer. Vi er i Venstre enige med regeringen i, at vi kun kan løse vore økonomiske balanceproblemer gennem et dynamisk europæisk fællesskab. Vi støtter derfor også regeringens og dermed formandskabets bestræbelser for at få løst de øjeblikkelige budgetproblemer i EF.

Men i alle disse presserende problemer må vi ikke lade visionerne og hele tanken bag EF-samarbejdet ude af syne. Vi, der er liberale, ønsker gennem EF af fjerne restriktioner og kunstige afgrænsninger samt mindske bureaukratiet, så vi, de europæiske lande i fællesskab, kan løse fremtidens opgaver.

Jeg synes, vi roligt kan sige, at vi i Danmark tåler sammenligning med de bedste i verden, når det gælder offentlig service og social trykthed. Den situation ønsker vi at fastholde. Men der er også en anden side af medaljen. Vi har jo altså også rekord i skattetryk, og vi har rekord i udlandsgæld. Det er to forhold, der efter Venstres opfattelse skal ændres. Skattetrykket skal bringes ned, og det skal udlandsgælden også. Det er en klar og ufravigelig målsætning.

Derfor er det også sådan, at den stramme udgiftspolitik skal fastholdes. Derfor er det helt nødvendigt, som det også er blevet understreget klart af statsministeren i regeringens åbningstale, at nye opgaver må finansieres gennem omprioriteringsmuligheder og gennem besparelser andre steder i det offentlige system.

Vi er i Venstre enige i, at tiden ikke er inde til nye store, udgiftskrævende forslag, og det understreges jo også med al ønskelig tydelighed, når man kigger i den senest offentliggjorte konjunkturoversigt fra Det Økonomiske Sekretariat. Heri understreges behovet for en fortsat stram økonomisk politik meget klart.

Det er jo ingen kunst at slippe en ny efterspørgselsbølge løs, som der ikke er dækning for i produktionen. Hvor har vi dog set noget så-

[Ivar Hansen]

dant mange gange tidligere i dansk politik! Det er ikke nogen kunst, men risikoen for en ny inflations- og arbejdsløshedsbølge ville være overhængende, og det er vel efterhånden en anerkendt erfaring, at den politik altid går ud over de svageste i samfundet.

Jeg vil gerne ud over den finanspolitiske målsætning nævne et par hovedopgaver, som vi i Venstre finder påtrængende: for det første behovet for at fremme eksporten og for det andet behovet for at fremme den private opsparring.

Man kan i den økonomiske konjunktur-oversigt, jeg henviste til for lidt siden, også se, at vores konkurrenceevne desværre på det seneste er blevet svækket. Det må vi så tage udgangspunkt i, men den udvikling skal vendes, og derfor støtter Venstre meget stærkt de lovforslag, regeringen her i efteråret vil fremsætte til støtte for eksporterhvervene. Vi finder ligeledes, at det er konstruktivt, at regeringen vil indbyde arbejdsmarkedets parter til forhandling om, hvordan konkurrenceevnen kan stabiliseres.

Må jeg ikke godt i den forbindelse i al beskedenhed gøre opmærksom på, at det jo snart er mange år siden, vi i Venstre stilfærdigt gjorde opmærksom på, at skattelettelser alt andet lige er at foretrække for lønførhøjelser. Vi noterer derfor selvfølgelig også med tilfredshed, at regeringen nævner dette som en væsentlig målsætning under de kommende arbejdsmarkedsforhandlinger.

Det andet hovedpunkt var ønsket om at fremme den private opsparring. Den private opsparring i Danmark er fortsat for lille; det ønsker Venstre ændret. Det skal kunne betale sig at spare op; det skal ikke straffes, som det i mange år var tilfældet.

Jeg vil godt erkende, at skattereformen og kartoffelkuren helt tydeligt trækker i den rigtige retning, men vi har i Venstre et stærkt ønske om at komme videre.

Derfor noterer vi for det første med tilfredshed regeringens ønske om forhandling med arbejdsmarkedets parter om en forbedret pensionsopsparing for grupper, der i dag er uden egentlige pensionsordninger. Det er en sag, vi har nævnt adskillige gange i den seneste tid. Vi ønsker, at vi her når frem til resultater.

For det andet håber vi ligeledes, at der i den nye folketingssamling kan tages yderligere skridt, hvad angår frivillig overskudsdeling, så vi når frem til, at alle lønmodtagergrupper – alle lønmodtagergrupper, også i den offentlige sektor og også specielle lønmodtagergrupper i øvrigt – får reelle muligheder for at deltage i risikovillige erhvervsinvesteringer på favorable vilkår ude i dansk erhvervsliv. Det ville være godt at få indflydelse og medansvar spredt så meget som overhovedet muligt.

For det tredje er vi tilfredse med, at regeringen i sidste samling kom igennem med lovforslag, der fremmer opsparring til bolig- og uddannelsesformål. Det var godt. Det var gode initiativer, det er ordninger, der bliver brugt af mange unge.

Endelig for det fjerde: vi håber, at der bliver mulighed for i denne samling at arbejde med forslag, der fremmer opsparring til start af egen virksomhed, samt forslag, der kan øge kapitaldannelsen i allerede eksisterende virksomheder. Vi ønsker kort sagt alle muligheder undersøgt, der kan forbedre de mindre virksomheders etablerings- og eksistensmuligheder.

Statsministeren sagde i sin åbningstale, at landbruget er i en vanskelig situation. Det tror jeg er anerkendt og erkendt af de fleste. Der er ingen tvivl om, at den hetztlignende miljødebat, vi har oplevet det sidste par år, desværre har taget modet fra mange landmænd. Det kan man kun beklage. Men derfor er det også vores forhåbning, at saglighed og konkret viden igen kan blive grundlaget for de beslutninger, der skal træffes. Under alle omstændigheder er det stærkt påkrævet, at der snarest kan foreligge konkrete retningslinjer for såvel miljøinvesteringernes omfang som støttemulighederne hertil samt overblik over de samfundskrav, der direkte skal betales for fra det offentliges side i den forbindelse.

Det er klart, at de øjeblikkelige problemer i EF med overskudsproduktion og budgetproblemer skal løses, ingen tvivl om det, men jeg vil gerne understrege, at det må ske på en måde og i et tempo, der giver den enkelte landmand en reel chance for at klare den omstilling, man skal igennem.

Vi har i den forbindelse med tilfredshed noteret, at landbrugsministeren i øjeblikket overvejer mulige økonomiske løsninger for de land-

[Ivar Hansen]

mænd, der har oplevet en katastrofal høstsituation. Vi må alle have en interesse i at opretholde erhvervets produktionsapparat så intakt som muligt. Det danske samfund kan ikke undvære valutaindtjeningen fra det danske landbrugserhverv samt den store beskæftigelse, de mange følgevirkninger giver i byerhvervene.

Jeg vil i den forbindelse også sige til fiskeriministeren, at vi meget stærkt støtter ministerens bestræbelser for også på fiskeriområdet at løse de helt akutte strukturændringer i dansk fiskeri.

Der var en central bemærkning i åbningstalen, som jeg gerne vil trække frem. Jeg citerer fra statsministerens tale: »For regeringen er det magtpåliggende, at reglerne sætter hensynet til borgerne i centrum.« Det synes jeg er en helt afgørende betragtning: mennesket frem for systemet.

Det er derfor vigtigt, at vi bekæmper unødigt formynderi, hvor vi møder det: langsommelig sagsbehandling og administration. Vi skal fjerne centralisme og afgøre sagerne så tæt på borgerne som overhovedet muligt. Derfor deltager vi fra Venstres side meget gerne og meget stærkt i at udarbejde forslag, der eksempelvis kan styrke borgernes retssikkerhed på skatteområdet. Jeg ønsker skatteministeren held og lykke. Der er behov for det. Lad os komme i gang.

Jeg synes også, det er godt, at indsatsen imod grov kriminalitet vil blive øget. Det hører med til et trygt samfund at kunne færdes uden angst for vold. Jeg vil godt tilføje her, at voldsbekæmpelse jo ikke løses med mere politi alene. Det er også et spørgsmål om at føre en anden familiepolitik, som giver forældrene forbedrede reelle muligheder for at være mere sammen med deres børn. Det er helt fundamentalt, at børn og unge føler, at der er brug for dem, at vi stiller krav til dem og giver dem udfordringer, sådan at de ikke føler, at de er tilovers.

Vi tror i øvrigt, at der kan opnås meget gennem et udbygget samarbejde på lokalplan mellem skolemyndigheder, sociale myndigheder, politi og for den sags skyld også idrætsforeninger osv., det såkaldte SSP-samarbejde.

Jeg vil også gerne nævne retsplejereformen, der kan nedbringe den tid, sagernes behandling tager ved domstolene. Noget sådant synes vi også er godt. Vi hilser det med tilfredshed.

Folketinget vedtog sidste år en lov om pension. Det var selvfølgelig, fordi den enkelte borger skulle have glæde af det, og ikke, fordi en lang række arbejdsløshedskasser skulle sidde og finde ud af, at noget sådant ikke passede ind i deres system. Her har vi igen et grundlæggende eksempel på, at Folketinget vedtager en lovgivning, som skulle kunne glæde bøgerne, men at vi har nogle systemer i samfundet, der siger: det passer ikke os. Det er selvfølgelig utilfredsstillende, og derfor ønsker vi arbejdsministeren alt muligt held og lykke med at få disse stive regler brudt op.

Noget tyder for den sags skyld også på, at lønmodtagernes feriemidler kunne administreres på en for den enkelte langt mere overskuelig og hensigtsmæssig måde, end det er tilfældet for øjeblikket, og derfor støtter vi også her alle bestræbelser fra arbejdsministerens side for at få skabt mere enkle og overskuelige regler.

Inden for uddannelsessystemet var det også godt, siger vi, om de stive systemer kunne træde mere i baggrunden og hensynet til den enkelte uddannelsessøgende mere i forgrunden. Overskriften skal være: kvalitative forbedringer, flere adgangsveje, hensyn til reelle kvalifikationer og oplødning af de stive bæsesystemer. Frem for alt skal vi bruge de muligheder, den teknologiske udvikling giver. Vi ønsker undervisningsministeren held og lykke med de udfordringer, der ligger her, og vi glæder os over de mange resultater, der allerede er nået på dette vigtige område.

Det samme gælder i det fremtidige forhold mellem stat, amt og kommune. Vi tror i høj grad, der er en idé i at drøfte den fremtidige opgavefordeling, ligeledes i at drøfte, hvordan der kan fjernes nogle flere barrierer, så kommunerne i højere grad kan få lov til at gøre tingene på deres egen måde. I den forbindelse venter vi os virkelig meget af de resultater, der nu forhåbentlig efterhånden begynder at komme ud af de forsøg, der finder sted inden for rammerne af frikommuneforsøgene, alt sammen med henblik på øget lokal selvforvaltning.

Den offentlige sektor og dens medarbejdere har en lang række vigtige opgaver at løse som serviceorganer for den øvrige befolkning, ingen tvivl om det. Derfor synes jeg også, det er vigtigt, at regeringen arbejder videre med moderniseringsplanerne for den offentlige sektor.

[Ivar Hansen]

Derfor er det vigtigt, at vi udnytter alle muligheder for et bedre samarbejde mellem den offentlige og den private sektor. De til rådighed værende ressourcer – jeg understreger: de til rådighed værende ressourcer – skal bruges på en bedre måde: bedre service, hurtigere sagsbehandling, decentral beslutningsproces.

Jeg siger: bedre service. Jeg kunne nævne et konkret eksempel. Det er f.eks. meningsløst, hvis en ældre medborger skal opholde sig i mange måneder i en dyr hospitalsseng på en venteaflandelse med den ene grundelse, at der mangler hjemmehjælp eller anden omsorg i forbindelse med den pågældendes private hjem. Det er et eksempel på dårlig udnyttelse af ressourcerne, og det er umenneskeligt. Det er også en grund til, at vi sætter borgeren i centrum og arbejder for mere fleksibilitet og omfordeling med hensyn til de ressourcer, vi har til anvendelse i den offentlige sektor. Jeg har med disse eksempler om at sætte borgeren i centrum og sætte mennesket frem for systemet ønsket at understrege en række resultater, som vi har nået i regeringssamarbejdet i de senere år i samarbejde med Folketingets partier i øvrigt. Men jeg har også ønsket at understrege, at der på dette område er en lang række uløste opgaver tilbage, som vi skal i gang med hurtigst muligt.

Som jeg startede med at sige: Folketinget skal nu i gang med sit arbejde. I Venstre møder vi som liberalt parti med åbent sind til et samarbejde om de mange konkrete og påtrængende opgaver. Vi har vores klare målsætning i arbejdet: vi ønsker at videreudvikle et liberalt samfund, og vi lægger frem for alt afgørende vægt på, at den økonomiske genopretningspolitik kan fortsætte usvækket. Hvis ikke det bliver tilfældet, sætter vi trygheden og velfærdet i det danske samfund på spil, og eftertiden ville i så fald dømme os hårdt og med rette.

(Kort bemærkning).

Svend Auken (S):

Det er kun en enkelt klargøring. Hr. Ivar Hansen var meget fortørnet over, at jeg havde brugt det udtryk, at den nuværende regering var en belastning for folkestyret, som om jeg skulle have antydnet, at den ikke var kommet demokratisk til verden eller ikke var demokratisk i sit sindelag.

Det var ikke det, der lå i min bemærkning, og derfor vil jeg gerne citere, hvad det var, jeg sagde. Efter at have beskrevet den meget truende situation, som det danske samfund befinder sig i, med stor arbejdsløshed, stor gæld til udlandet, trussel om lukning af virksomheder osv., sagde jeg:

»I den truende situation er det en belastning for folkestyret at have en regering, der har svært ved at blive enig om noget som helst, der kan appellere til et flertal i Folketinget. En sådan regering er ikke noget velegnet værktøj, og problemerne tårner sig op både for det enkelte menneske og for samfundsøkonomien.«

(Kort bemærkning).

Ivar Hansen (V):

Javel, hr. Svend Auken. Det var altså sådan en talemåde.

Nu har jeg bevidst i dag ønsket at se fremad. Det mener jeg vi har en forpligtelse til, nu hvor vi står i et nyt Folketing. Men hvis vi skal tale om en regering, der kan være en belastning for folkestyrets funktionsevne, så er det vel en regering, der tillader en udvikling, hvor arbejdsløsheden vokser og vokser, og hvor virksomhedslukninger og rekordhøj rente er det, der præger dagligdagen. En sådan regering møder vi jo, hvis vi kigger en 5–6 år tilbage i tiden.

Men igen, hr. Svend Auken: Skulle vi nu ikke kigge fremad? Dét er det, jeg siger – og det kan dokumenteres med en lang, lang række konkrete eksempler – at firkloverregeringen i årene frem til nu har formidlet et samarbejde i dette Folketing som vel sjældent set. På den baggrund fandt jeg det helt forkert og malplaceret at bruge udtrykket »en regering, der er en belastning for folkestyrets funktionsevne«.

Jeg indbyder – og det gør de øvrige regeringspartier mig bekendt ligeledes – vi indbyder til et fortsat samarbejde. Det bliver interessant at se, i hvor høj grad Socialdemokratiet er i stand til at frigøre sig fra SF og deltage i et sådant samarbejde.

Formanden:

Der har været en række forespørgsler om frokostpause, og jeg skal oplyse, at det er min agt at holde frokostpause indtil kl. 13 efter hr. Niels Helveg Petersens indlæg.

Niels Helveg Petersen (RV):

Efter valget venter der nu Folketinget et år med meget arbejde. Det bør blive et arbejdsår og under ingen omstændigheder et valgår, og den radikale folketingsgruppe vil gøre, hvad den kan, for at der kan komme ordentlige politiske resultater ud af det nye Folketing.

Statsministerens åbningstale var efter vores opfattelse en god start. Det var en åben og klar invitation til det brede samarbejde omkring midten her i Folketinget.

Talen var samtidig også en invitation til samarbejde med nogle af de organisationer og kræfter uden for Folketinget, som har den største betydning for samfundsudvikling og økonomi: dels parterne på arbejdsmarkedet, LO og DA, der jo har et stort ansvar for løn- og omkostningsudviklingen og dermed for beskæftigelsesudviklingen, dels amter og kommuner, som har et væsentligt ansvar for den offentlige udgiftspolitik.

Sagen er jo meget klar: dialog og positivt samvirke mellem regering, Folketing, arbejdsmarkedets parter, amter og kommuner er den bedste mulighed for at løse de balanceproblemer, der plager det danske samfund: på samme tid stigende ledighed, stort underskud og gæld til udlandet.

Under valgkampen fremsatte Det Radikale Venstre selv forslag om, at der efter valget skulle indledes trepartsforhandlinger. Vi hilser med tilfredshed regeringens udspil på dette område, og vi kan garantere og tilsige Det Radikale Venstres helhjertede støtte til, at alle muligheder udnyttes.

Det Radikale Venstre står frit. Ansvarligt og frit vil vi arbejde med regeringens og andres forslag og selvfølgelig selv fremsætte vore egne, hvor vi finder det nødvendigt.

Jeg benytter lejligheden til at hilse Socialdemokratiets nye formand velkommen. Det er af betydning for en god udvikling i det danske samfund, at Socialdemokratiets nye ledelse skiller sig godt og realistisk fra sine opgaver, og vi ønsker held og lykke.

Blandt de mere realistiske afsnit i hr. Svend Auken's tale var ikke det afsnit, hvor hr. Svend Auken beskæftigede sig med dannelse af en S-SF-RV-regering lige efter valget. Hr. Svend Auken ved udmærket godt, at Det Radikale Venstre gik til valg på – oven i købet havde et

godt valg på – en ganske anden løsning på regeringsspørgsmålet, og derfor var det ikke et udspil fra socialdemokratisk side, som vi kunne tage særlig alvorligt. Det ved hr. Svend Auken udmærket godt.

Den første store opgave for Folketinget er en forbedring af konkurrenceevnen. Regeringen har bebudet forslag i flere faser med det sigte. Tiden er ikke her til en gennemgang af disse planer og forslag; det må vente, til de foreligger i en præcis form. Tiden er derimod til, at vi gør os klart, hvor vigtig en forbedring af konkurrenceevnen er. Udsigterne for beskæftigelsen og betalingsbalancen er meget dårlige, og vi må alle føle et stort ansvar for tilvejebringelse af grundlaget for en bedre udvikling end den, der tegner sig i øjeblikket. Der står faktisk meget på spil for mange mennesker.

I denne forbindelse er også hele erhvervspolitikken selvfølgelig vigtig, og jeg noterer med tilfredshed, at regeringen lægger op til vigtige erhvervspolitiske nydannelser. Vi imødeser i øvrigt, at det bliver nødvendigt at beskæftige sig indgående med både landbrugets og fiskeriets store problemer i dette folketingsår.

I forbindelse med regeringens planer vil jeg dog gerne anmelde forhåndsskepsis over for et enkelt element. Principielt kan det da lyde meget fornuftigt at give en skattelettelse i stedet for lønforhøjelse. Men hvordan sikrer man, at der ikke bliver tale om begge dele for store grupper? Det er grundproblemet. For hvis det bliver tilfældet, er vi ikke kommet nogen vegne. Så er der tværtimod tale om en meget farlig manøvre for dansk økonomi.

I forbindelse med den økonomiske politik vil jeg gerne her gøre en bemærkning til hr. Svend Auken's tale. Jeg noterer med stor tilfredshed, at Socialdemokratiets nye formand har fremhævet, at det ikke er realistisk med en almen forøgelse af forbruget. Det er jo rigtigt, og det er godt, at det siges også af Socialdemokratiet.

Alligevel vil jeg gerne gøre en bemærkning til udsagnet, for de planer for økonomien, som Socialdemokratiet har fremlagt, bygger faktisk på betydelige forbedringer f.eks. af dagpenge og pensioner. Ja, siger Socialdemokratiet, men vi anviser også finansiering af disse forbedringer. De skal først og fremmest finansieres ved en afgift på værdipapirer.

[Niels Helveg Petersen]

Jeg vil nu et øjeblik i denne sammenhæng tillade mig at se helt væk fra, om der nu også er så mange penge i forslaget, som man påstår. Jeg vil også tillade mig – og det er selvfølgelig flot – at se helt bort fra, om forslaget fører til højere rente, der vil skade investeringer og beskæftigelse. Det værste ved forslaget er egentlig, at selv om der nu var de penge i forslaget, som man påstår, så går regnestykket ikke op alligevel.

De penge, en afgift indbringer, er i egentligste forstand, hvad jeg vil kalde matadorpenge. Det er ikke rigtige penge i den forstand, at afgiften reducerer det private forbrug. Den reducerer nogle pensionsformuer og lignende, men ikke det private forbrug nævneværdigt, og det betyder, at forbedringerne af dagpenge og af pensioner meget direkte fører til en forøgelse af det samlede forbrug. Sådan vil virkningerne være, og det synes jeg er vigtigt at slå fast.

Jeg synes, at realismen svigtede her. Det nytter ikke at sige, at nu skal der føres stram politik, og så foreslå noget andet.

Vi vil fra Det Radikale Venstres side forsøge – også ihærdigt – at få belyst, analyseret, virkningerne af en sådan form for finansiering af øgede offentlige udgifter. Jeg synes, det vil være vigtigt for den videre politiske debat at få gennemført en sådan analyse.

Må jeg så i denne forbindelse sige til hr. Gert Petersen, at jeg helt kan bekræfte hr. Gert Petersens opfattelse: Det Radikale Venstre og Socialdemokratiet . . . (*Muntherhed*) . . . undskyld, SF og Det Radikale Venstre starter i den økonomiske politik, selvfølgelig, i hver sit hjørne. Jeg har forstået det sådan, at SF er et socialistisk parti. Det er Det Radikale Venstre som bekendt ikke.

Når konkurrenceevnediskussionen er færdig – forhåbentlig med et godt resultat – venter den næste store opgave. Jeg er enig med regeringen i, at der fortsat er behov for en stram offentlig udgiftspolitik i forbindelse med vedtagelse af finansloven. Stiger udgifterne, så stiger på sigt nødvendigvis også skatterne, og det vil i den nuværende situation føre til større ledighed. Derfor er det udgiftspolitiske spillerum ikke stort, og det er meget centralt at nå frem til en bedre koordinering af udgiftspolitikken mellem staten, amterne og kommunerne.

Arbejdet med finansloven må nu gå sin gang i Finansudvalget, og dér må man prøve at arbejde sig frem til en forståelse både om vigtige enkeltheder og om en forsvarlig samlet ramme.

I forlængelse af de sidste par års arbejde agter Det Radikale Venstre at prioritere arbejdet med uddannelses- og kulturpolitikken meget højt. Noget af det første, der skal ske, er gennemførelsen af SU-reformen. Det Radikale Venstre vil insistere på, at den som vedtaget kan træde i kraft i august 1988.

Handlingsplanen for vandmiljøet skal føres ud i livet i de kommende år. Der venter en meget betydelig indsats. Vi vil fra radikal side følge arbejdet nøje, og vi opfordrer til, at man er opmærksom også på de erhvervsmæssige fordele – udvikling af nye produkter og processer – der kan og bør blive følgen af vandmiljøplanen.

På det retspolitiske område kan vi principielt tilslutte os bestræbelserne for en hurtigere sagsbehandling ved domstolene og i øvrigt også bestræbelserne for større retssikkerhed i skattepolitikken. Derimod skal regeringen ikke regne med radikal støtte vedrørende udlændingeloven. Vi ønsker en revision, og vi accepterer ikke en udvanding af vore internationale forpligtelser på det område.

I sundheds- og socialpolitikken venter store opgaver. Det sygdomsforebyggende arbejde må opprioriteres. Der er store gevinster at hente både menneskeligt og økonomisk ved nytænkning på det område. Det er en selvfølge, at Det Radikale Venstre atter fremsætter forslag om røgfri miljøer og forhåbentlig denne gang med vedtagelse som resultat.

Med stor interesse vil vi følge regeringens planer vedrørende børnepolitikken og den børnepolitiske handlingsplan. Det Radikale Venstre forbereder egne forslag på dette vigtige område.

Udenrigspolitisk er det fantastisk glædeligt, som fremhævet af flere, at der snart kan undertegnes en aftale mellem USA og Sovjet om afskaffelse af mellemdistanceraketterne.

Jeg er ikke enig med udenrigsministeren og andre, der mener, at det var beslutningen om opstilling af de vestlige raketter, der fremtvang bevægelse i forhandlingerne. Hvis øget oprustning og nye våbensystemer historisk set havde ført til konstruktive forhandlinger, så var op-

[Niels Helveg Petersen]

rustningen jo aldrig kommet så vidt. Hovedårsagen til tøbruddet i forhandlingerne har været, at en ny ledelse i Sovjet satser hårdt på modernisering, teknologisk og organisatorisk, af det sovjetiske samfund, og det kræver våbenkontrolaftaler og en anden udenrigspolitik.

Det vigtige er nu at komme videre med aftaler om reduktion af strategiske våben og om forbud mod atomprøvesprængninger og kemiske våben og selvfølgelig også med aftaler om begrænsning af de konventionelle våben. Det Radikale Venstre vil selvsagt afvise alle forslag om forhøjelse af bevillingerne i Danmark til øget oprustning på konventionelle våben. Forhåbentlig kan Folketingets partier i Østergaardudvalget finde frem til konstruktive aftaler, retningslinjer for Danmarks fremtidige politik i disse helt, helt centrale spørgsmål.

Vi ønsker fra radikal side også – og det bliver i tilslutning til noget af det, hr. Svend Auken var inde på – at drøfte følgende spørgsmål i Østergaardudvalget: hvad er en forstandig reaktion på det seneste sovjetiske udspil vedrørende forholdet i Nordatlanten? Jeg synes ikke, at den modtagelse, som det har fået fra dansk side, har været tilfredsstillende.

Vi ønsker også, at problemstillingen Norden som atomvåbenfri zone skal drøftes. Men først og fremmest ønsker vi os i Østergaardudvalget muligheden for indgående drøftelse af dette: kunne vi ikke blive enige om bredt at lægge nogle retningslinjer for Danmarks indsats i den videre opfølgning af raketaftalerne? Det ville have overordentlig stor betydning for udviklingen i dansk udenrigs- og sikkerhedspolitik.

Til afslutning skal jeg vende tilbage til det vigtigste tema i dansk politik her og nu: skabelsen af et nyt, brugbart samarbejdsmonter i dansk politik. Der bliver brug for al god vilje. Der bliver brug for, at alle partier ikke først spørger sig selv: hvor er der noget at være imod? Med Folketingets nye sammensætning må mottoet være: hvad kan vi enes om? Hvor kan vi nå ordentlige, holdbare politiske resultater?

Formanden:

Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 13.00.

Mødet udsat kl. 11.49

Mødet genoptaget kl. 13.00

Forhandlingen genoptoges.

Arne Melchior (CD):

Mine kære stole! Det er min lod at have uriasposten lige efter frokost, og jeg er ikke spor nedslået over, at mange ikke er færdige med frokosten. Jeg er sikker på, at så snart min tale foreligger i fortrykket, vil medlemmerne kaste sig over det for endelig ikke at gå glip af nogen af visdomsordene.

Det er naturligt, når Folketinget samles og har sin første debatdag efter et valg, da at kaste et vue over folketingssalen. Lige neden for tallerstolen, til venstre for, hvor jeg står, ville jeg da, hvis han ellers var kommet tilbage fra frokost, have fået øje på den nye minister for økonomisk samordning. Det vil ikke forbyse nogen i dette høje Ting, at det glæder mig at se mit partis formand, hr. Erhard Jakobsen, i denne rolle.

Hvad væsentligere er: der er mange beviser på, at det også har glædet mange andre, at hr. Erhard Jakobsen nu indgår i regeringen netop med titel af samordningsminister. Hvad klæder vel et parti, der smykker sig med navnet Centrum-Demokraterne, bedre end at stå for samordningen? Hvor der er samordning, er der også samarbejde. Bjørnstjerne Bjørnson har sagt, at en familie, der kan holde sammen, er uovervindelig.

Det skal være mit ønske for regeringen, at ved dens chefs, statsminister Poul Schlüters, og næsten lige så meget ved samordningsministerens hjælp må dette sammenhold kendetegne de kommende år. Jeg vil da gerne udvide ønsket til også at gælde hele familien Danmark: at vi skal holde sammen og blive uovervindelige derved.

Jeg vil også rette et ord til statsministeren, som heldigvis er her endnu og igen. Jeg vil gerne give det vidnesbyrd af personlig erfaring, at statsministerens smil og optimisme er ægte vare og ikke en påtaget maske. Vi så alle, at statsministeren var en lille smule rystet en times tid på valgaftenen, efter at valgdagen havde bragt vælgernes sejr over gallupinstitutterne, men

[Arne Melchior]

han fattede sig hurtigt, og det havde han sandelig al grund til: Det Konservative Folkeparti gik ved valget i 1984 frem med ikke mindre end 60 pct. På den baggrund nu at holde skansen med et tab af 10 pct., o.k., det er ikke godt nok, vi har alle sammen ønsket, at det havde været bedre, men en 10 pct.s tilbagegang ved valget efter en 60 pct.s fremgang er sandelig et resultat, som mange partiformænd ville slikke sig om munden efter. Så til lykke med det! Og hvis niveauet dermed er lagt, kan denne regering holde også efter næste valg.

Så falder mit blik på den store gruppe af socialdemokrater, som altså stadig er stor. Jeg vil gerne kippe med flaget for hr. Anker Jørgensen, der på en meget beslutsom og realistisk måde trak sig tilbage. Han fik en fortjent flot sortie, og der er mange i denne sal og ude i landet, der har sympati for den store, helhjertede indsats, som hr. Anker Jørgensen har gjort igennem en lang årrække.

Men liste A har nu skiftet A for Anker ud med A for Auken, og den nye partiformand er – og det da ikke mindst også efter hans tale i dag – særdeles velset og velkommen, også hos kolleger fra andre partier. Jeg er overbevist om, at den nye partiformand vil tilføre partiet den note, som netop nutiden og den kommende tid nødvendiggør; han har den beslutsomhed, der gør, at han også tør tale Roma midt imod, også hvis dette skulle befinde sig i hans egen kreds.

Når jeg så panorerer videre over salen, møder der mig et ganske usædvanligt syn, som andre lande måske ville misunde dette parlament. Hvis vi skulle måle landets rigdom i antallet af kandidater til statsministerposten, ville vi blive noteret som et meget velstående land, for i den anden side af salen ser vi altså, at vi foruden den nuværende statsminister og oppositionens leder, hr. Svend Auken, som gerne vil være det, har yderligere 3 personer, som har anmeldt deres kandidatur til statsministerposten, nemlig hr. Niels Helveg Petersen og hr. Glistrup og hr. Preben Møller Hansen. Jeg noterer, at tre partier med tilsammen 24 mandater formår at fremstille tre kandidater til statsministerposten. Det er i hvert fald en god historie, og til lykke med det, og til lykke med, at det nok ikke bliver til noget!

Men mens vi nu er ovre ved liste Z, vil jeg gerne gøre en bemærkning om den reguladetri,

som dette parti har budt os, både under valgkampen og efter, at valgresultatet var kendt. Både fru Pia Kjærsgaard og hr. Glistrup har gentagne gange sagt: Z har 10 pct. af de 90 mandater, der er nødvendige til flertallet, ergo skal vi også have 10 pct. af indflydelsen.

Det lyder matematisk uangribeligt, men det er en ubrugelig formel. Hvordan tænker man sig dette udført i praksis? Skal det være disse 9 mandater, der skal bestemme, have hovedindflydelsen på hver 10. lov eller på hver 10. paragraf i en eller anden lov? Hvordan tænker man sig at finansloven ville blive, hvis man overlod 10 pct. af dennes volumen og paragraffer og beløb til Fremskridtspartiets indflydelse og afgørelse? Ja, så ville vi dermed kunne sprænge hele finansloven i stumper og stykker. Det er en ubrugelig formel, og ved at påstå, at man kan samarbejde på den måde, sætter man sig uden for enhver form for kompromisevne, for samarbejde og dermed også for indflydelse. Så jeg håber, at liste Z kommer på andre og bedre tanker inden så længe.

Statsministerens åbningstale var mange ikke tilfredse med – flere end dem, der var tilfredse. Jeg citerer fra Morgenavisen Jyllands-Postens leder i går: »Set fra en borgerlig synsvinkel var statsminister Poul Schlüters åbningstale i Folketinget i går et halvkvalt trut i trompeten og slet ikke den fanfare, der skal til for på ny at få de borgerlige vælgere til at lytte.«

Og i dagbladet Børsen citerer jeg fra lederen: »I 5 år har firkloverregeringen dyrket samarbejdets kunst og sat resultater over andre hensyn. Af valgforløbet kan udledes, at dette ikke er vejen frem, hvis de borgerlige fortsat ønsker at have regeringsmagten.«

Det var dog fantastisk! Mere diametralt forkert kan det vel næsten ikke siges. Altså: det er ikke samarbejdet, og det er ikke resultater, statsministeren og regeringen skal løbe op. Så gad jeg nok vide, hvad de skal løbe op.

Valget har i hvert fald bevist, at der ikke var flertal i folket, blandt vælgerne, for en mere blank, en mere renlivet, en mere klingende eller trompetgældende – som Morgenavisen Jyllands-Posten skriver – borgerligt ensidig politik. Vælgerkorpset har på ny vist, at det er ret afbalanceret, og jeg konstaterer ikke uden tilfredshed, at der ikke i befolkningen er flertal for en rent yderliggående højrepolitik eller for

[Arne Melchior]

en rent yderliggående venstrepolitik, men at det er samarbejde, at det er resultater, at det er kompromisvilje, der er vejen frem for det danske samfund.

Jeg skal så tage et par emner op, der var fremme i valgkampen og vel stadig er det i debatten. »Verdens højeste skattetryk« er et slogan, vi har hørt meget om. Jeg tillader mig at sige, at det er noget sludder. Dette tal i sig selv giver nemlig ikke oplysning om noget som helst. Før man kan benytte tallet til noget som helst, må man spørge: hvad har borgeren i Danmark tilovers af købekraft, når skatter og afgifter er betalt? Endvidere må naturligvis indregnes værdien af det, man får for sine skatter og afgifter, nemlig den offentlige service og det sociale sikkerhedsnet, som jo også har en klar værdi, en meget afgørende værdi.

Når vi regner på den måde, vil det vise sig, at danskeren ikke er værst eller næstværst stillet i verden, men snarere er ved at toppe listen blandt dem, der trods de høje skatter og afgifter er bedst stillet.

Så et par ord om de nye danskere. Der har været udtrykt en hel del frygt, og dér ser vi, at der ikke er så langt fra P til Z, altså fra Fælles Kurs til Fremskridtspartiet. Der har været udtrykt bred, også folkeligt bred, frygt for, hvordan den danske kultur dog skulle kunne klare sig i fremtidens verden. Efter at vi nu har ca. 1½ pct. udlændinge boende i Danmark, inkl. skandinaver og EF-medlemmer og andre fra den vestlige halvkugle, skulle de 98½ pct. andre danske altså ikke være i stand til at hævde vort kultursærpræg, vor historie, vore traditioner og tage vare på vor fremtid!

Jeg mener, at denne frygt er vildt, vanvittigt overdrevet. Også den megen tale om tvangsmæssig integrering og assimilering er vildt overdrevet. Det er igennem differentiering og ikke gennem integrering, at podninger sker, at fornyelser sker. Man kan ikke leve, og slet ikke som lille nation, af indavl.

Jeg regner derfor de nye danskere som et plus og en fordel, og der er ikke fra CDs side ønske om nogen yderligere indskrænkning i den adgang, der nu er for mennesker til at komme hertil.

Men jeg skal i denne sammenhæng erindre om, at Danmark har ratificeret, nemlig den 17. november 1952, FN's konvention om flygtning-

ges retsstilling, og den er vi derfor ansvarligt forpligtede til at overholde, og i den står der faktisk, at flygtninge skal behandles bedre. Der står, at de skal have den gunstigst mulige behandling – selv overtrumfe landets egne borgere – når det gælder lønnet beskæftigelse, selvstændig erhvervsvirksomhed, udøvelse af liberale erhverv og bolig. Og der står i andre paragraffer, at disse flygtninge skal have samme behandling som landets borgere, når det gælder offentlig undervisning, offentlig understøttelse og adgang til domstolene. Jeg opfordrer alle, der ikke har gjort det endnu, til at læse eller genlæse denne konvention, som vi er forpligtede af.

Må jeg i øvrigt have lov at minde om, at vi i dette land har mange fremragende ting, mange for vor kultur uundværlige ting, som ikke er groet i den danske muld. Det gælder f.eks. Bibelen. Den er faktisk skrevet af folk, der både blev født og levede ved Middelhavets østlige bred, altså ikke langt fra Pakistan og Tyrkiet. Om det er alfabetet eller fagforeningerne, så har de ikke groet i den danske muld. Det er opfindelser andetstedsfra, som vi har taget til os, oversat til dansk brug, og som er en umistelig del af vor hverdag og vort kulturliv. Der er så tit erindret om, at vor kongesang er komponeret af en tysker og vor kongelige danske ballet, som vi er meget stolte af, grundlagt af en franskmænd. Lad mig lige tilføje, at vor kommende konge – det ske sent, det sker dog – vil blive 50 pct. franskmænd, og at det danske fodboldhold trænes af en tysker. Så jeg tror altså ikke, at vi har noget særligt at frygte ved at få andre mennesker til at joine os her i vort dejlige fædreland.

Så vil jeg rette et par ord til hr. Svend Auken i anledning af, at han under valgkampen og også derefter har delt op. Hvor han før delte op i Overdanmark og Underdanmark, taler han nu om egoistpartier, altså formentlig i modsætning til altruistpartierne. Jeg mener, at det er en forkert fremstilling, hr. Svend Auken dér gør sig skyldig i, for den angriber motiverne hos modstanderne.

Jeg tror ikke, at nogen kan tage patent, være sig på fredsvilje, socialt engagement eller næstekærlighed. Jeg tror, vi alle hele salen rundt er lige næstekærlige. Vore motiver skal vi derfor ikke beklikke, heller ikke hinandens motiver,

[Arne Melchior]

andres motiver, modstandernes motiver; det sænker debatniveauet. Vi er uenige om, hvordan vi bedst undgår krigen. Om det er ved de midler eller de midler, ved svaghed eller ved styrke. Vi er uenige om, hvordan vi bedst kommer den sociale nød til livs, disse mennesker til undsætning, om det er ved at lade virksomhederne blomstre og skaffe arbejde, velstand og eksport eller det er ved begrænsninger over for disse virksomheder. Men det er en saglig uenighed, som ikke har noget med menneskers følelsesmæssige og holdningsmæssige engagement og ærlighed at gøre, og jeg beder derfor om, at vi skal diskutere metoderne, men ikke tage patent på at være mere næstekærlige end andre.

Der er nok et enkelt punkt, hvor danskerne er lovlige selvkærlige, men det gælder så alle danskere uanset partifarve, og det er, når det drejer sig om betalingsbalancen. Det er mit indtryk, at f.eks. nationer som svenskerne, tyskerne, japanerne bedre end vi indser, at den enkelte persons og den enkelte families økonomi er en del af hele samfundets økonomi. Jeg bruger kun det, jeg har tjent, siger den enkelte. Og hvis han er kommet lovligt til det og har betalt den skat, der påhviler en sådan indtægt, er det da i orden. Men samfundøkonomisk smadrer det altså alligevel vort fælles regnskab, og derfor er der her et punkt, hvor samfundshensyn må gå over individuelle hensyn. Det forstår man i andre nationer, og det kommer vi også til at lære os. Men det lyder jo så flot, når flere ordførere – ja, vi har også set det på masser af valgplakater fra varierende partier – siger: Mennesket i centrum, med en enkelt variant: Familien i centrum. Mennesket i centrum! Ja, hvad skulle man ellers sætte i centrum? Det er en floksel i sig selv. Men så bliver det forklaret: mennesket over systemet, mennesket over samfundet. Jamen det er bare en leg med ord, et forsøg på at løse cirkelns kvadratur. Hvem laver samfundet, hvem laver systemet? Ja, det gør jo menneskene. Man kan altså derfor ikke sætte det ene over det andet. Hvis samfundet ikke er godt nok indrettet, så er det os, der er skyldige, så er det menneskenes fejl, menneskene, der ikke gør det godt nok. Men det er en forplumrende, en helt fejlslående problemstilling at sige: først mennesket og så samfundet. De er lige vigtige, og hvis ikke mennesket har det godt, har samfundet det ikke godt, men også omvendt. I et de-

mokrati må det være sådan, at hensynet til flere, altså til et flertal, dog må overtrumfe hensynet til den enkelte, men selvfølgelig ikke skal stille sig hindrende i vejen, hvor det ikke er nødvendigt, for den enkeltes selvfølgelig.

Måtte jeg sige om erhvervsfremmeprogrammet, at jeg sandelig forventer, at dette vil samle et meget stort flertal. Må jeg benytte lejligheden til at erindre om, at det var finansminister Kampmann, der efter forarbejder af daværende økonomi i Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, senere finansminister Henry Grünbaum, i 1950'erne indførte de enormt forbedrede afskrivningsregler for erhvervsvirksomhederne, der førte til opsvinget, til den fulde beskæftigelse og Danmarks økonomiske velgang. Men det kræver naturligvis, at man ser bort fra smålig misundelse, sådan som vi så det f.eks. med hensyn til repræsentationsbeskatningen og andre ting. Det må vi se bort fra, og vi må være klar over, at når virksomhederne giver godt overskud, betyder det altså ikke, at direktørerne og bestyrelsesformanden spiser sig mætte mere end tre gange om dagen, men så betyder det, at der skabes arbejdspladser, konkurrencedygtighed, eksport og velstand, også – og ikke mindst – for de svage.

Må jeg, mens erhvervsprogrammernes mange milliarder nu skal til at rulle, minde om, at der er et meget vigtigt eksporterhverv, der hedder turisme. Jeg vil gerne anerkende, at turistminister og industriminister Nils Wilhjelmsom vistnok den første på posten tager turisterhvervet helt alvorligt. Men jeg vil godt sige, at den bedste erhvervsinvestering valutarisk set, men også kulturelt og socialt set, vil være i turistsektoren.

Så vil jeg hilse på sundhedsministeren, som der allerede er faldet mange ord til. Hun får en meget stor og svær opgave, og held og lykke med den!

Jeg vil godt gøre opmærksom på handicapproblemet i vort samfund. Handicappedes vilkår sorterer under ganske mange ministerier, og jeg er lykkelig ved at vide, at ministeren for offentlige arbejder, min partifælle hr. Nør Christensen, på sit gebet skænker dette problem meget stor opmærksomhed, bl.a. ved det videre arbejde med en mønsterby, byen for alle, som andre kommuner så senere skal kunne tage ved lære af.

[Arne Melchior]

Jeg håber, at sundhedsministeren vil forsøge at koordinere på dette område, for hvis begrebet solidaritet overhovedet fortsat skal have hjemsted i det danske sprog, må det ikke mindst gælde de handicappede, som har brug for en hensyntagen, der ligestiller dem, så vidt det overhovedet er muligt, over for de friheder og de oplevelsesmuligheder, som andre mennesker har.

Så skal jeg bruge mine sidste tre minutter til et par ord om det udenrigspolitiske. Jeg antager, at vi snart får en særdebat om både sikkerheds- og udenrigspolitikken. Må jeg sige, at i min ordbog betyder »atomvåbenfri zone« et område, hvor atomvåben ikke kan ramme ned. Det er kun en meget lille del af tilfredsstillelsen, at de ikke kan opsendes fra et sådant land eller et sådant område eller en sådan verdensdel. Så længe andre kan ramme dette område, hvor mine børn, mine landsmænd og jeg selv lever, er det meget lidt tilfredstillende for mig, men også for landene omkring os, for alle mennesker på Jorden, at man ikke selv kan affyre noget, som man kan risikere at få i hovedet i morgen. Så lad os omlægge indholdet af dette begreb, »atomvåbenfri zone«, til at være dér, hvor atomvåben ikke kan ramme os oven i hovederne.

Jeg har ligesom en tidligere ordfører et norsk citat om den situation, der nu er opstået efter den aftale, som ser ud til at blive indgået om de tre procent af atomvåbnene, og al ære den, og held og lykke med den, og lad den blive tegn på noget godt! Jeg vil gerne bringe fra Politiken den 5. oktober et citat fra et interview med den norske forsvarsminister, Johan Jørgen Holst, som siger:

»Foreløbig er vi optaget af, at i situationen efter den dobbelte nulløsning bliver det endnu vigtigere at have et troværdigt konventionelt forsvar. Indtil vi er dér, hvor vi kan få en konventionel styrkebalance på et lavere niveau, må vi være villige til at bære de byrder, der er forbundet med at holde balance på det højere niveau, der gælder i øjeblikket.«

Det er den socialdemokratiske norske forsvarsministers vurdering af situationen. Jeg håber, at vi, og jeg håber, at Socialdemokratiet vil leve op til dette naturlige krav: at de danske værnens styrkemål i hvert fald ikke skal være mindre, end de var, dengang Socialdemokrati-

et dannede regering og forsvarsministeren var socialdemokrat. Der er intet sket i international sammenhæng, som tillader os i dag at se mere afslappet på disse forhold, og derfor forventer jeg, at hr. Svend Auken og hans parti vil leve op til disse ganske naturligt sikkerhedsskabende, krigsundgående foranstaltninger.

Statsministeren sluttede traditionelt forleden dag sin åbningstale med at udbringe et tredobbelte leve for Danmark, og vi råbte alle med et fuldt hjerte. Jeg vil godt – uden at opfordre nogen, hverken til at rejse sig eller til at råbe noget som helst – sige, at vi selvfølgelig gerne vil udvide dette leve til alle vore medmennesker her på Jorden, men jeg vil i sikkerhedssammenhængen især have lov at fremhæve et »leve USA!«. Uden et stærkt og modigt USA vil vort liv være truet både sikkerhedsmæssigt og frihedsmæssigt, og derfor mener jeg, at situationen både på det sikkerhedsmæssige område og på det indenrigspolitiske område er den, der ligger i det gamle råd, at det gælder om at holde hjertet varmt, hovedet koldt og krudtet tørt.

(Kort bemærkning).

Dohrmann (FP):

Jeg synes, man kan stille det krav, at det, der bliver sagt heroppefra, er nogenlunde sandfærdigt. Med henvisning til hr. Arne Melchior's bemærkninger om, at hr. Glistrup skulle have peget på sig selv som statsminister, er det ét hundrede procent forkert. Det gør jeg naturligvis med henvisning til den dronningerunde, der var, og hvor Fremskridtspartiet pegede på den nuværende statsminister, hr. Poul Schlüter. Derfor skulle vi gerne være fri for sådan noget usand snak.

Men hr. Arne Melchior sagde også en anden ting. Han kom ind på Fremskridtspartiets krav om 10 pct. indflydelse. Jeg vil egentlig bede både hr. Arne Melchior og andre inden for regeringspartierne tænke lidt over, hvorfor regeringspartierne tabte mandater ved valget.

Efter min mening gjorde de det, fordi mange vælgere mener, at den forrige regering førte alt for megen socialdemokratisk politik, og det, der nu er lagt op til, er jo en forstærkning af den linje, som vi i særdeleshed så i de sidste to år. Så derfor, hr. Arne Melchior, tænk lidt over det! Hvis man fortsætter den linje og yderligere forstærker den, tror jeg ikke, at det bliver en 7-8

[Dohrmann]

mandater, man taber næste gang; så bliver det nok nærmere de 20.

(Kort bemærkning).

Svend Auken (S):

Jeg vil godt kvittere for hr. Arne Melchior's venlige ord, og hvad han sagde om den indenrigspolitiske situation. Hvis ikke hr. Arne Melchior misforstår det, vil jeg sige, at den bar tydeligt præg af hans socialdemokratiske herkomst, og det mener jeg naturligvis som en u tvetydig kompliment. Jeg vil især fremhæve det afsnit, der var om de fremmede i vores samfund, som hr. Arne Melchior kaldte de nye danske. Jeg synes, det var godt, at det blev sagt så tydeligt, som det blev. Hr. Arne Melchior nævnte flygtningekonventionen, som er et nyere dokument. Man kan også nævne fortalen til Jyske Lov, som går helt tilbage til 1241. Den siger i sin indledning, at det er høvdinges og kongers fornemste pligt at beskytte faderløse børn, enker, pilgrimme og udenrigs mænd, thi dem går vold tiest ud over. Det er i virkeligheden en lang dansk tradition, som hr. Arne Melchior indlæg i dag var i forlængelse af, og det syntes jeg godt jeg ville kvittere for.

Hr. Arne Melchior var glad for, at jeg ikke havde brugt udtrykket Overdanmark og Underdanmark. Det kunne jeg godt have brugt, og desværre med stadig større ret. Hvis hr. Arne Melchior prøvede at tage ud på Nørrebro eller Vesterbro i København og prøvede på at tænke tilbage på, hvordan tilværelsen var i disse kvarterer for bare få år siden, ville han desværre se, at der er sket et mærkbart fald i livskvaliteten, at der er sket en forråelse af tilværelsen i disse områder. Alle mulige sociale problemer er på vej op, er i stigning. Det berører ikke os, der lever i det, jeg har kaldt Overdanmark, os, der ikke har fået det dårligere. Jeg mener imidlertid, at man godt kan bruge udtrykket egoisme om en politik, der favoriserer os, der i forvejen har det godt, ud fra en betragtning om, at hvis vi bliver stærkere, bliver vi stærke nok til at hjælpe de svage. Desværre har udviklingen vist, at det er gået modsat. Den omstændighed, at nogle af os blev stærkere, gjorde os ikke stærke nok til at hjælpe de svage. Vi har faktisk svigtet på det medmenneskelige plan uanset vore motiver, og dér er jeg enig med hr. Arne Melchior. Det er ikke motiverne, vi skal diskutere; det er virkningerne af den politik, der bliver ført.

(Kort bemærkning).

Arne Melchior (CD):

Tak til hr. Dohrmann for at have afmeldt hr. Glistrup som statsministerkandidat, men usandt var det vel ikke. Han har da adskillige gange bragt sig selv på bane, og han har ikke meddelt, at han ikke mere kandiderer ved først givne lejlighed, men jeg noterer det med tilfredshed.

Så er der dette med de 10 pct.s indflydelse. Jeg skal bare oplyse dette, at CD, som også i lange perioder har haft 10 og endda op til 15 pct. af et samlet flertal bag firkløverregeringen, aldrig har sagt, at vi skal have indflydelse efter procentreglen. Det kan ikke lade sig gøre. Vi siger ikke »jeg« og »vi«. Man kommer med sine meninger, og så må argumenterne brydes, og så må man tale sig til rette. Demokrati er samtale og ikke påpegning af nogle procentsatser, selv om jeg ved, at man skal kunne tælle til 90.

Må jeg sige til hr. Svend Auken – jeg har lidt travlt – at min herkomst står jeg ved, det er klart. Man skal ikke besudle sin rede, man skal ikke spytte i det krus, man har drukket af. Man kan tit blive generet ved at blive rost af en modstander, men jeg drager ikke den konklusion. Jeg drager den konklusion, som jeg også havde som en rød tråd gennem min tale, at der ikke er så langt imellem os. Men det, jeg har sagt bl.a. om de nye danskere, er ikke noget, jeg står alene med. Det har mit parti, min partiformand og adskillige regeringsmedlemmer sagt tilsvarende, så det er da dejligt at konstatere, at på nok så mange vigtige områder mener vi det samme.

Til sidst dette om at være stærk nok til at hjælpe de svage. Jeg er mig bevidst, at jeg med denne min påstand, min udlægning af metoden, egentlig ligger på linje med LO, som aldrig har ønsket at vise løntilbageholdenhed for de bedst lønnede arbejdere til gunst for de lavrelønnede, men altid har procederet på, at hvis smede og typografer osv. kan gå i spidsen, skal det nok bringe niveauet op. Så min påstand er usvækket den, at hvis erhvervsvirksomhedernes konkurrenceevne ikke er i orden, bliver det først og mest værst for de ringest stillede. Men igen er det et spørgsmål om metode og ikke et spørgsmål om næstekærlighed eller forståelse for andres trang og behov.

Pia Kjærsgaard (FP):

Det var ikke særlig opmuntrende at høre statsministerens åbningstale. Fremskridtspartiet opfatter den som et knæfald for Socialdemokratiet og så absolut ikke som en tale, der udviste forståelse for vælgerne dom ved valget den 8. september 1987.

Som det så rigtigt har været fremført heroppe, fatter vi ganske enkelt ikke, at regeringspartierne ikke har lært af valget den 8. november 1987, og at man ikke har taget ad notam, at den politik, man har ført gennem de sidste år, er vælgerne ikke tilfredse med. De ønsker ikke, at en borgerlig regering skal samarbejde med Socialdemokratiet eller Det Radikale Venstre, uden at Fremskridtspartiet kommer ind og får mere indflydelse.

Statsministeren vil benytte sit nye mindretal til at føre socialdemokratisk politik i forstærket grad. Hvis mine bange anelser slår til, ligger det helt klart, at regeringen har bragt sig på en kollisionskurs, hvilket vælgerne vil forstå at straffe endnu hårdere ved næste valg end ved det, vi netop har haft.

Det er helt uforståeligt, at den sviende øretæve, de fire regeringspartier har fået, ikke har gjort større virkning. Det er også helt fantastisk, at statsministeren i den grad har ladet sig kyse af et radikalt parti, der undergraver demokratiet ved sin apartheidholdning, noget, som Det Radikale Venstre ellers siger at det tager afstand fra.

Der er naturligvis flere ting i talen, som lyder positive, hvis man altså ser på det indholdsmæssige. Men det er ikke første gang, at statsministeren holder en åbningstale. Det gjorde statsministeren rent faktisk også i 1982, da statsministeren tiltrådte. Det var en god åbningstale, men vi er bare i Fremskridtspartiet utilfredse med, at man ikke har holdt flere af de ting, man lovede på daværende tidspunkt. Vi har jo en vis erfaring for, hvor meget man skal lægge i statsministerens mange ord. Det interessante ved statsministerens opfordring til samarbejde er, at statsministeren gang på gang har undsagt et samarbejde med Fremskridtspartiet, fordi vi stemte imod finansloven i 1983 med dens gigantunderskud.

Statsministeren har derimod intet imod at samarbejde med Socialdemokratiet, som i 1983 helt uberegneligt også stemte imod finanslo-

ven. Der er altså ingen sandhed i statsministerens ønsker om samarbejde, men kun et ønske om at komme så tæt på Socialdemokratiet som overhovedet muligt.

Så vidt jeg husker, har Venstre tidligere prøvet at være i nært samarbejde med Socialdemokratiet, og det gik jo slet ikke. Den regering blev en parentes i historiebøgerne. De dårlige erfaringer skræmmer sandsynligvis ikke, angiveligt fordi denne regerings medlemmer hykler og undlader at følge vælgerne ønsker.

Statsministeren har et par gange givet udtryk for, at han og regeringen er kommet på en særdeles vanskelig opgave. Det skal nok være rigtigt, hr. statsminister, men hvis statsministeren ikke mener at kunne magte opgaven, jamen så træd dog tilbage med det samme! Fremskridtspartiet har i valgkampen og også efter valget naturligvis rakt hånden frem til samarbejde. Denne hånd betragter vi nu som afvist, og det bringer regeringen i en selvvalgt vanskelig situation.

Fremskridtspartiet står herefter fuldstændig frit og kan ikke stå inde for regeringspartierne som automatisk støtteparti. I den udstrækning, vi tages med på råd, vil vi være ekstra positivt stemt over for forslagene. Men vil regeringen ikke støtte os, kan vi da heller ikke støtte den.

Jeg beklager, at regeringen foretrækker at fortsætte sin indsmigren sig hos Socialdemokratiet i stedet for at arbejde på at styrke det ikkesocialistiske flertal. Stakkels, stakkels danske befolkning, der troede på, at vi nu fik en regering, der ville tænke og handle ikkesocialistisk!

Må jeg så ikke godt sige til Det Radikale Venstre, at magen til useriøs holdning til tingene har jeg aldrig nogen sinde før hverken set eller hørt i dansk politik. Fremskridtspartiet er faktisk bedøvende ligeglad med, om der findes partier herinde, der finder, at deres vigtigste samfundsopgave er at undergrave demokratiet. Det er jo sådan set ikke vores problem. Der findes allerede på venstrefløj i dansk politik nogle partier, der har samme opfattelse, men at akademikerpartiets medlemmer ikke har bedre at tage sig til, er uhørt, og Det Radikale Venstre må derfor være helt klar over, at Fremskridtspartiet vil modarbejde den slags udemokratiske holdninger, som ikke mindst hr. Niels Helveg Petersen har stået for.

[Pia Kjærsgaard]

Hr. Niels Helveg Petersen har på det nærmeste erklæret Fremskridtspartiet krig, og vi har taget handsken op for at bekæmpe De Radikale, der ikke vil acceptere, at vælgerne ikke stemte eller hoppede efter hr. Niels Helveg Petersens pibe. Men lad det også her være understreget, at Fremskridtspartiet hele tiden har været indstillet på et samarbejde, et samarbejde, som også indbefatter Det Radikale Venstre, men nok om det.

Fremtidens politik bygger på det private erhvervslivs fremgang og ikke på det offentlige fremgang. Det er en kendt sag, at under firkløveret har den offentlige sektor fortsat sin vækst. Tusinder og atter tusinder nye er blevet ansat i en sektor, der burde være reduceret år efter år under denne regering. Den forrige og mere handlekraftige firkløverregering havde ellers sagt, at man ville holde igen inden for den offentlige sektor, men vi fik aldrig nogen sinde noget ordentligt resultat at se.

Det er den slags fremgang, der ødelægger vores eksport, fordi den er stærkt medvirkende til, at konkurrenceevnen svækkes og fortsætter sin tilbagegang. Eksporten skal fremmes og virksomhederne fritages for de negative love, der overhovedet kan afskaffes.

Regeringens eksportpakke kunne være et middel til at hjælpe erhvervslivet, men den kan også vise sig at være totalt virkningsløs. Der er mange ting, der skal på plads, inden den endelige eksportpakke bliver konfirmeret, men Fremskridtspartiet vil arbejde positivt frem mod en løsning, uden at vi dermed siger, at resultatet bliver som det oplæg, der er kommet.

Pengene skal ikke gives ud i blinde, uden at det sikres, at de går til eksportfremme, men der skal være vægtige grunde for den løsning, før Fremskridtspartiet accepterer den. Principielt mener vi, at erhvervsstøtte er en dårlig løsning, og det skal også afklares, om pakken indebærer nye indgreb over for forbrugerne, for så står Fremskridtspartiet af.

Indgrebene skal og må ske i den offentlige sektor. Det må være helt slut med disse firkløverindgreb over for den stakkels befolkning, der befinder sig i Danmark. En ændret holdning fra regeringen til den offentlige sektors størrelse vil også kunne gavne det udbredte sorte arbejde, der flourer i bedste stil herhjemme.

En undersøgelse på Socialforskningsinstituttet i juli måned viste, at 14 pct. af alle husstande får håndværkere til at arbejde sort, og det er en officiel undersøgelse. Uofficielt skal det nok vise sig, at der er langt, langt flere.

Samfundet går på grund af den manglende regning glip af ca. 3,5 mia. kr. om året. Så længe regeringspartierne i Danmark fastholder, at vi skal have en stadig voksende offentlig sektor, vil vi se det sorte arbejde florere, for den offentlige sektor betales jo af skatteyderne, og med de mange offentligt ansatte er skatterne uhyrligt høje. Derved bliver der ikke råd til at betale arbejde efter taksten, og derfor findes det sorte arbejde altså. Hvordan det vil gå i det kommende år, er næsten allerede nu til at forudsige.

Regeringens egne økonomer maler det hele sort, sort, sort. Væk er overoptimisternes vagtparade, og realiteternes grå og sorte hverdag er nedfældet i konjunkturoversigten for oktober 1987. Der er ingen tvivl om, at det er mere realistiske tal, der findes i denne rapport, hvor der i de afsluttende bemærkninger står, »at det billede af det økonomiske forløb i 1987 og 1988, der er opridset, ikke kan betegnes som tilfredsstillende«. Samtidig gøres der opmærksom på, at alt tyder på en mærkbar forøgelse af ledigheden.

I et samfund, hvor personskatterne stiger hurtigere end indkomsterne, er der brug for en kraftig omlægning af den politik, der føres. Med personskatter i 1985 på 156 mia. kr. og en forøgelse i 1988 til 194 mia. kr. taler tallene helt for sig selv. Det er skatteyderne og alene skatteyderne, der har måttet holde for i denne regerings økonomiske uføre, så man har kunnet fremstå som en regering, der har bragt balance i tingene.

194 mia. kr. forventes der som indtægt i 1988 i rene personskatter. Det er et nyt bemærkelsesværdigt rekordbeløb af de negative fra denne regering.

For Fremskridtspartiet har ordet skattelettelse en magisk og positiv klang. Vore tanker om at lette beskatningen gennem et forhøjet bundfradrag vil give en større disponibel indkomst hos den enkelte borger. Ideen fra Metals formand om skattelettelse i stedet for lønforhøjelser er lånt fra Fremskridtspartiets partiprogram, så vi er meget, meget tilfredse med denne udvikling, og jeg er glad for, at skatteminister lyster så opmærksomt.

[Pia Kjærsgaard]

Så vidt jeg har forstået statsministeren, er også regeringen nu klar til at afprøve Fremskridtspartiets idégrundlag i praksis, og Fremskridtspartiet står derfor til rådighed med enhver oplysning, der kan fremme skattelettelser under midtvejsforhandlingerne. Det må nemlig betyde offentlige besparelser, for at der kan blive penge til skattelettelser, men det har statsministeren hidtil været meget tilbageholdende med oplysninger om.

Danmark er i dag det mest forgældede land i verden målt pr. indbygger. Med direkte og indirekte skatter i skøn forening er vi det land i verden, der har det højeste skattetryk. Samtidig har vi rekord i udlandsgæld, en gæld på omkring 270 mia. kr. Trods disse meget, meget deprimerende rekorder er det ikke mere end et halvt år siden, at arbejdsmarkedet kunne konstatere højere løn og kortere arbejdstid, godt anført af finansministeren på det offentlige område.

Det er en usædvanlig måde at løse de alvorlige problemer på, og hvis det er vejen frem, forstår jeg faktisk ikke, hvorfor arbejdstiden ikke blev halveret ved samme lejlighed. Jeg håber, finansministeren forstår ironien.

Overenskomsterne blev altså ikke en aflastning af virksomhedernes omkostningspres. Trist, men desværre sandt. I 1988 vil virkningerne blive yderligere forværret.

For den danske befolkning blev regeringens kartoffelkur en yderligere bekræftelse på, at man ønskede en skærpelse af de i forvejen indførte energiafgifter. Varmeregningen er forøget og har ramt mange mindrebemidlede hårdt, medmindre man ufrivilligt har valgt at småfryse. Regeringen og De Radikale indførte det, der er verdens højeste energiafgifter, som man i øvrigt har fastholdt helt urimeligt.

Regeringen snød befolkningen med den aftale, som man ikke selv kan finde ud af hvornår skal reguleres. Jeg kan huske, hvordan skatteministeren og finansministeren ikke kunne blive enige om beregningsmetoderne, der skulle sikre en regulering til gavn for borgerne. Skatteministeren konstaterede en stigning på 11 pct., mens finansministeren mente, at det kun var steget med 5,6 pct. 10 pct. var den grænse for reguleringer, som man benyttede, men man benyttede finansministerens 5,6 pct. som grundlag.

Nu er der tegn på, at verdens højeste energiafgift skal mindskes. Jeg vil se det, før jeg tror det. Fremskridtspartiet skal i hvert fald nok stemme ja til en nedsættelse, hvis der kommer et forslag. Hvis ikke, vil Fremskridtspartiet fremsætte det.

Jeg har noteret mig, at arbejdsministeren vil gøre det sværere at fyre gravide kvinder samt mænd, der går på barselorlov. Var det ikke mere naturligt, hvis arbejdsministeren fra den borgerlige regering havde lagt ud med et forslag, der sikrer, at man ikke kan fyres, fordi man ikke ønsker at være medlem af en bestemt fagforening? Det er i hvert fald et emne, Fremskridtspartiet sætter væsentlig højere end de barselordninger, der kun virker forstyrrende i produktionslivet.

Spørgsmålet om total fagforeningsfrihed er aldrig nogen sinde blevet afklaret herinde, men så må Fremskridtspartiet genfremsætte det forslag, der tidligere ikke vandt tilslutning blandt regeringspartierne. Den totale frihed på fagforeningsområdet må og skal gennemføres, og vi er meget, meget spændte på, hvilken holdning man har på det område i dag.

Regeringen har flere gange sagt, at de mange afgiftskure, der er blevet presset ned over borgerne, skulle animere til større opsparing. Samtidig er skattetrykket steget til nye rekorder, og derved er der blevet færre penge at spare op af.

Hvem kan dog glemme realrenteafgiften, som denne regering indførte, og som spolerer den opsparing, der fremhæves som samfundsgavnlig? Det er da også klart, at der tøves blandt dem, der eventuelt har lidt tilbage at spare op af, for hvorfor skulle de tro på, at tingene vedbliver at være som planlagt, når man ikke ved, hvilke ændringer der vil komme næste gang? Derfor tror jeg heller ikke på pensionsaftaler under de varslede trepartsforhandlinger.

Der har været røster fremme om en ny tvungen opsparing til pension. Det er godt nok Socialdemokratiet, der har barslet med denne idé, men regeringen er som så ofte før et beredvilligt redskab for Socialdemokratiet, og ideen er blevet bekræftet af den tidligere konservative politiske ordfører, hr. Gammelgaard, der senere er gået over til at fiske i andre rørte vande. Socialministeren har også udtrykt positive tanker om en sådan tvungen ordning.

[Pia Kjærsgaard]

Hvem i dette Ting tør garantere, at der ikke igen vil komme en lov med tilbagevirkende kraft, på samme måde som det skete med realrenteafgiften? Jeg tror i hvert fald ikke, regeringen tør. Det betyder risiko for nye regeringsindgreb i pensionsordningerne.

Det er ikke let at skulle spare op af ingenting, der tilmed beskattes, inden der ingenting er.

Det var også den socialdemokratiske skatte-reformmodel, som firkløveret fik bragt ud til skatteplagede skatteborgere, og som skulle fremme den private opsparing. Denne reform, der skulle være en lovmæssig forenkling, har i stedet resulteret i skatteydernes forvirring. Det, der skulle give en lettelse i de personlige skatter på 5,5 mia. kr., er blevet et skatteflop. Stort set alle amter og kommuner har hævet skatterne, grundskatterne er steget, ejendomsskatterne er steget, og den berygtede kartoffelkur lagde en renteafgift oveni. Glansen er gået af skattereformen, og det er med de nye udregningsmetoder rent held, hvis skatten bliver korrekt her i 1987. Det er mildest talt skandaløst.

Mere end nogen sinde før er der brug for en anderledes politik på skatteområdet, og det er ikke nok, at skatteministeren lover kortere klagetid i skattesager. Det danske skattesystem er kort og godt pilråddent, og den skatteterror, der udøves mod de danske borgere, er helt igennem uacceptabel.

Der er vist ikke ret mange tilbage i dette land, der selv er i stand til at kontrollere beregningerne på opgørelsen, og da forskudsskemaerne er komplet uforståelige, er det samlet ensbetydende med, at man umyndiggør flere og flere af dem, der skal holde liv i den offentlige sektor. Der bliver samtidig flere og flere, der blot skal underskrive deres opgørelse. Skattefar har tænkt og regnet den ud: et system udtænkt af teknokrater på vej mod den totale umyndiggørelse af den enkelte borger! Det system vil jeg skarpt advare imod, og Fremskridtspartiet vil selvfølgelig konstant arbejde for et helt anderledes system, hvor det er de få, der betaler skat – og ikke en stor skat. Ydmygelsen af skatteborgerne skal standses, og vi håber, at der blandt nogle af regeringspartierne vil blive forståelse for den tankegang også.

At tingene skal lægges ned i salen og derefter behandles i udvalgene uden forhåndsaftaler, lyder jo godt. Det har statsministeren dog lovet

før, hvorefter han har brudt sit løfte gang på gang, så disse løfter giver vi foreløbig ikke så forfærdelig meget for. Vi mener stadig, at det er den rigtige og mest demokratiske måde at føre politik på, og holder statsministeren sit ord denne gang, vil vi byde denne holdning hjertelig velkommen.

Det vil da også hurtigt vise sig, om det indebærer, at de forslag, regeringen fremkommer med, er tilpasset, hvad man på forhånd mener at Socialdemokratiet kan stemme for. Den halvrøde linie har jo ikke været ubekendt for denne regering i dens tidligere periode.

Fremskridtspartiet vil stille og roligt vurdere de sager, der bliver lagt frem i salen, og vi vil på sædvanlig seriøs vis vurdere de enkelte forslag. Vi vil selv gå aktivt ind i forslagsstillernes rolle og fremsætte gennemarbejdede forslag, der sigter mod en bedring af erhvervslivets vilkår og en lønfremgang gennem en lettelse af det rekordskattetryk, denne regering har påført os.

Glønborg (KRF):

Mange forskellige ord er blevet brugt til at betegne det regeringssamarbejde, der nu har været en realitet i fem år. Jeg vil ikke referere de vrede ord, der af og til lyder fra demonstrationerne. Formanden ville næppe tillade det, og det er heller ikke Kristeligt Folkepartis sprogbrug. Og navnlig vil jeg sige, at disse ukvemsord slet ikke er en retfærdig bedømmelse af regeringens indsats.

På den anden side vil jeg heller ikke henfalde til rørende poetiske betragtninger om lykken ved et firkløver, men nøgternt slå fast, at vi er fire forskellige partier, der står bag statsministerens åbningstale, forskellige, men fælles i bevidstheden om et ansvar for, at dette dejlige samfund, som vi har fået den forret at leve i, også kan fungere for de næste generationer.

Som ordfører for Kristeligt Folkeparti vil jeg pege på det, vi er særlig tilfredse med. Jeg vil også nævne et par områder, hvor vi vil mane til forsigtighed.

Den største glæde for Kristeligt Folkeparti er, at statsministeren i åbningstalen klart rækker hånden ud mod partierne omkring midten og indbyder til et ansvarsbevidst samarbejde, og jeg vil gerne sige statsministeren hjertelig tak for, at denne indbydelse i flere interview i de sidste dage er blevet yderligere forklaret og præciseret.

[Glønborg]

Der skal også lyde en tak til de ordførere, som i dag har givet os ret til en vis optimisme angående samarbejdsmulighederne i dette Folketing, sådan som det nu er blevet sammensat.

Vi var naturligvis mest spændt på, hvad hr. Svend Auken ville sige, og samtidig med at jeg ønsker hr. Svend Auken til lykke med overtagelsen af den ansvarsfulde post som leder af landets største parti, vil jeg også gerne rette en varm tak til ham for en moderat tale, der viser vilje og evne til at bære fælles ansvar for det, vi skal have klaret i fællesskab her i Danmark.

Det er naturligt, at der finder overvejelser sted i de partier, som indbydes til samarbejde. Det har i høj grad også været Kristeligt Folkepartis problem, om vi først og fremmest skulle markere vor egen politik udadtil eller gå direkte ind i opgaveløsningen og få indflydelse. Jeg tror, jeg i dag skal hviske højt til andre partier om Kristeligt Folkepartis erfaringer på dette område, for vi har faktisk mange.

Vi fungerede i mange år som forligsparti sammen med Centrum-Demokraterne og Det Radikale Venstre, mens hr. Anker Jørgensen var leder af socialdemokratiske mindretalsregeringer. Alle må føje sig efter hinanden, når et forlig skal skabes, men vi oplevede aldrig, at hr. Anker Jørgensen som statsminister tvang os til at slippe vor identitet for at kunne være med i et samarbejde.

Og nu har vi fem års erfaring i et endnu tættere samarbejde med tre partier under statsminister Poul Schlüters ledelse, og jeg tør sige lige så klart, at den nuværende statsminister altid har haft vilje og evne til at lede samarbejdet, så partierne har kunnet bøje sig mod hinanden uden at miste identitet.

Kristeligt Folkeparti har i de forløbne år markeret sig stærkt på miljøområdet. Vi kan ikke andet ud fra vort grundsyn på mennesket som ansvarsbærende forvalter af natur og ressourcer. Det ligger også i vores menneskesyn, at mennesket er sat her på Jorden for både at leve og lade leve.

Vi, der lever i lande med en høj teknologisk udvikling, har et særligt ansvar for, at forskning og viden kommer alle til gode. Vi må fortsat finde den rigtige balance mellem erhvervsliv og miljø. Erhvervslivet skal fortsat udvikles til gavn for alle, men på en række områder skal metoderne ændres. Omkostningerne herved

skal naturligvis ikke lægges på den enkelte erhvervsudøver alene, her må vi alle hjælpe til; vi har alle ansvar, og vi nyder alle godt af resultaterne.

Kristeligt Folkeparti stoler på, at der i alle partier vil være forståelse for en miljøpolitik på det grundlag.

Det har altid ligget Kristeligt Folkeparti stærkt på sinde at skaffe børnene gode vilkår. Børnene bliver også husket i åbningstalen. Regeringen mener, at der er brug for en handlingsplan til forbedring af børnenes situation. Kristeligt Folkeparti glæder sig over statsministerens udtalelse om, at vi skal tage fat på udviklingen af daginstitutionerne, og vi ved, at det ikke bare betyder, at vi skal bygge flere daginstitutioner, som man bevidstløst gjorde for år tilbage. Der blev sagt »udvikle«, og det betyder, at der er plads til nytænkning.

Kristeligt Folkeparti gik naturligvis i forrige samling varmt ind for, at vi i socialministerens regi fik nedsat et udvalg med henblik på at forbedre børns dagligdag. Udvalget arbejder tværfagligt og skal ifølge sit kommissorium se på nye samarbejdsformer, bl.a. særlige forældrestyrede dagtilbud og i det hele taget en bedre udnyttelse af ressourcerne i lokalsamfundene.

Kristeligt Folkeparti er også særdeles tilfreds med, at udvalget vil se på muligheden for at stille børnefamilier økonomisk lige, hvad enten de vælger at passe børnene selv eller at benytte sig af de offentlige pasningstilbud. Vi glæder os til at se udvalgets plan for en forstærket og prioriteret indsats for børnene. Planen skulle være klar til nytår.

Boligen er rammen om familiens dagligliv. Den er en vigtig forudsætning for det enkelte menneskes helbred, trivsel og følelse af at være en del af samfundet og dermed også at være produktiv og skabende. Det er derfor en central målsætning for Kristeligt Folkepartis samlede overordnede familie-, social-, miljø- og boligpolitik, at alle har en god og sund bolig. Herved sikres et godt fundament for familielivet og dermed for børnenes opvækst og trivsel, og det fører igen til større medmenneskelighed og forståelse mellem mennesker.

Løsningen af ungdommens og de ældres boligproblemer er også tillagt en høj prioritet i den fortsatte indsats for at realisere denne målsætning.

[Glønborg]

Det bør være muligt for de enkelte borgere at vælge den bolig, som de ud fra personlige, familiemæssige og miljømæssige hensyn finder passende, måske under hensyntagen til familiernes økonomi, men det bør fortsat gennem den betydelige boligstøtte fra det offentlige, såvel den generelle som den individuelle, sikres, at der er valgmuligheder ikke mindst for den mindrebemidlede del af befolkningen.

Kommunerne må spille en central rolle i gennemførelsen af boligpolitikken og herunder ikke mindst gøre en øget indsats for byfornyelsen. Med vedtagelsen i forrige folketingssamling af den nye decentrale ældreboliglov har kommunerne fået endnu et værktøj i hænde til sikring af den fornødne sammenhæng.

Åbnings talen kan naturligvis ikke rumme alt det gode, som er sket. Fra Kristeligt Folkepartis side siger vi tak til alle de partier, som sammen med os har besluttet, at vi skal have en fast stigningstakt i ulandsbistanden på 0,03 pct. af nationalproduktet hvert år, sådan at vi nu på finanslovsforslaget for 1988 når op på 0,88 pct. Størrelsen på 1 pct., som vi har talt om i mange år, er nu inden for rækkevidde, og vi håber og tror på, at man vil holde fast ved denne stigningstakt. Det er en god og menneskelig aftale.

Og så til noget helt andet. Jeg kan ikke lade være med at tage et emne op, som ikke direkte blev behandlet i åbnings talen, men som desværre indirekte har stor indflydelse på alt for meget af det, som sker i vort samfund. Jeg tænker på det stadig stigende alkoholmisbrug. Det er en kendsgerning, at alkoholpåvirkning i højere eller lavere grad hver eneste uge medfører grove tilfælde af vold, trafikulykker og arbejdsulykker. Alkoholpåvirkning er direkte og indirekte skyld i sygdom, invaliditet, død, ødelæggelse af familier og andre fællesskaber. Der tæbes millioner af arbejdsdage i vort samfund hvert år med alkoholbrug som direkte eller indirekte årsag, og kvaliteten af meget arbejde, både praktisk arbejde og åndsarbejde, forringes på grund af alkoholbrug. Den økonomiske belastning af sundhedsvæsenet på grund af alkoholbrug er enorm. Jeg vil stoppe opremsningen her, men jeg håber, at vi kan få en åben og ærlig saglig debat om dansk alkoholpolitik. Det er på tide at erkende, at begrænsninger er nødvendige, hvis vi ikke bare vil snakke, men virkelig gøre noget ved problemerne.

Nogle af de problemer, vi danskere står med, er helt eller delvis påført os udefra, men det skal ikke skjules, at vi her står med et problem, som vi selv har den største del af skylden for, fordi vi ikke har villet gøre det nødvendige ved det.

Selv om vi har vedtaget en god skattereform, er jeg ikke i tvivl om, at vi også i denne samling kommer til at diskutere skatter og afgifter. Jeg vil gerne straks udsende et klart signal fra Kristeligt Folkeparti om en skat, som vi absolut ønsker afskaffet, og det er skatten på vieselsattester. Vi har stadig en masse mennesker, der har levet lykkeligt sammen i ægteskab i en menneskealder, og andre, som gerne ville gifte sig, men som ved, at det koster dem ca. 25.000 kr. om året at være gift i stedet for blot at bo sammen. Det kan ikke være rimeligt.

Blandt de mange udmærkede lovforslag, som nævnes i statsministerens redegørelse, har jeg lyst til af forskellige grunde at trække nogle stykker frem, nogle, fordi de står vort hjerte nær, og andre, fordi de kan blive spændende at drøfte med partierne uden for regeringen.

Arbejdsministeren vil f.eks. fremsætte forslag om, at alle arbejdsløshedskassemedlemmer over 60 år får adgang til deltidsforsikring, så de kan gå på delpension, hvis de ønsker det. Det er ingen hemmelighed, at vi i Kristeligt Folkeparti er varme tilhængere af, at alle uanset alder får mulighed for deltidsarbejde, så der bliver mere tid til samvær med familien. Desværre ved vi godt, at den idé er Socialdemokraterne ikke med på, men det er jo heller ikke det, arbejdsministeren vil foreslå. Forslaget drejer sig alene om vore ældre lønmodtagere, som ønsker en blid nedtrapning af deres arbejde. Socialdemokratiet har altid støttet fagbevægelsen i arbejdet for at forbedre de ansattes vilkår, og selv om dette forslag umiddelbart kunne lyde, som om det var et indgreb i fagforeningernes rettigheder, tror jeg på, at Socialdemokratiet vil medvirke til at skaffe de ældre lønmodtagere mulighed for at vælge en delvis afvikling af deres arbejde i stedet for fortsat at tvinge dem til en brat overgang til pensionisttilværelsen.

Det vil ikke være rigtigt at afæske Socialdemokratiets ordfører et svar i dag – vi behandler jo ikke de enkelte lovforslag – men jeg stoler på, at vi kan tale os frem til en løsning, så vi kan skaffe alle lønmodtagerne dette gode.

[Glønborg]

En anden sag, Kristeligt Folkeparti har stor kærlighed til, er en løsning af pensionisternes samspilsproblemer. Ja, det er ikke pensionisterne, der ikke kan spille sammen, det klarer de normalt udmærket, men det er samfundets mange regler, der spiller dårligt sammen, og vi glæder os over, at boligministeren nu kommer med forslag om at ændre loven om individuel boligstøtte.

Naturligvis er der også bebudet lovforslag, som vi i Kristeligt Folkeparti vil være meget opmærksomme på ikke kommer til at gå for vidt. Jeg kan nævne en ændring af loven om butikstid. Kristeligt Folkeparti kan acceptere lidt større fleksibilitet, men under ingen omstændigheder noget, der ligner fri åbningstid. Vi ønsker ikke at hjælpe de store koncerner til at kvæle de sidste nærbutikker og specialforretninger, som ofte er familieforetagender, der yder kunderne en god, menneskelig service.

Vi er særdeles tilfredse med en række lovforslag fra justitsministeren til fremme af retssikkerheden. Først og fremmest glæder vi os over, at retsmaskineriet skal til at køre hurtigere. Det er direkte skadeligt for retsfølelsen og trygheden i befolkningen, at nogle må vente urimeligt længe på at få en sag behandlet. Vidneudsagn taber i værdi, når de skal afgives mange måneder eller år efter begivenhederne. Vi tror, at en modernisering og en effektivisering af domstolens arbejde kan gennemføres, uden at der slækkes på kravene til omhu og grundighed.

Forbedringen af vilkårene for fri proces fører til, at den, der er stillet økonomisk dårligt, også tør lægge sag an for at få sin ret. At der også bliver mulighed for at beskikke en advokat for ofrene i voldssager, så de kan få deres ret, er så indlysende rigtigt, at man kan undre sig over, at vi ikke har fået den ordening for mange år siden.

Det samme gælder forslaget om, at den forurettede part i voldtægtssager kan forlange dørene lukket under afhøringen. En begrænsning af muligheden for at bruge tvang over for sindslidende hilser vi også velkommen.

Kristeligt Folkeparti ser disse forslag som et udtryk for, at det enkelte menneske skal respekteres som menneske, også når det er anbragt i en speciel situation. Vi glæder os også dybt og inderligt over, at Folketinget gennem vedtagelsen af loven om Det Etske Råd har

vedkendt sig et ansvar for mennesket, mens det befinder sig i den specielle situation endnu ikke at være blevet født. Mennesket har, også i fostertilstanden, krav på retsbeskyttelse, sådan at det ikke skal udsættes for hvad som helst, eksperimenterende eksperter kunne finde på at udsætte det for, og under den synsvinkel glæder vi os til at optage arbejdet også i udvalget vedrørende Det Etske Råd.

Preben Møller Hansen (FK):

Jeg tror, de fleste mennesker i vort land betragter folk, der er folkevalgt, som nogle moralsk fornuftige og høflige individer, men jeg må da erkende, at selv om jeg ikke har været her så længe, har jeg alligevel allerede bedømt forsamlingen til at være det modsatte. Her står den ene taler efter den anden og byder formanden for Socialdemokratiet velkommen efter hans nye valg. Der er ikke en kæft, der har budt mig velkommen, til trods for at jeg sgu da også for nylig er valgt til formand for et politisk parti.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Jeg må minde om, at man ikke anvender det, vi kalder bandeord, og jeg beder om, at det respekteres.

Preben Møller Hansen (FK):

Jeg har lært i bibelshistorie i timen, at når man siger sgu, så tager man ikke Guds ord forfængeligt, men det er da højst tænkeligt, at man har en anden opfattelse her i Tinget. Det skal jeg tage til efterretning.

Så er der spørgsmålet om selve indholdet i den tale, der blev holdt i forgårs. Den gav helt klart udtryk for, at man ikke har forstået, at den politik, man har ført, siden vi kom ind i EF, ikke fører til noget positivt og godt.

I slutningen af 1950'erne og i 1960'erne førte man en helt anden politik, nemlig en omkostningsforøgelsespolitik og en bedre lønpolitik. Det skabte fuld beskæftigelse i vort land, og man gav udtryk for, at nu havde vi nået velfærdssamfundet.

Siden vi kom ind i De Europæiske Fællesskaber, har man ført præcis den modsatte politik. Man har uafslædig sagt til befolkningen, at det var vigtigt, at man sparede, det var vigtigt, at man viste mådehold, idet det ville føre til vel-

[Preben Møller Hansen]

stand for den befolkning, vi er en del af. Men det har vist sig gennem årene, at denne politik under ingen omstændigheder har givet velstand, den har givet præcis det modsatte. Så burde man fra politisk hold have stukket en finger i jorden og sagt: hvordan bærer vi os ad med ikke alene at skifte heste i vadestedet, men også at få en anden politik? Det, der er fremgået af hver eneste tale fra denne talerstol, er og har været, at man over en bred front ønskede at gøre alt det bedste for den befolkning, hvis interesser vi er valgt til at varetage. Men det, der er kendsgerningen, er, at hvis vi fortsætter ad den vej, som vi har fulgt nu i 15 år, må ethvert menneske kunne forstå, at fattigdommen vil blive endnu mere udtalt i vort samfund, og at arbejdsløsheden vil stige.

Nu er det ikke noget, som jeg alene siger. Det er noget, som andre ligeledes har bemærket. Vi har lige fået en rapport fra OECD, hvori det siges, at man i de kommende år vil få en forøgelse af arbejdsløsheden på 35.000–40.000 mennesker. Det vil sige, at man her helt er klar over, at hvis vi fortsætter den politiske kurs, der har været fulgt indtil dato, er konsekvensen endnu større arbejdsløshed og endnu mere fattigdom i vort land, og hvis ikke man har forstået de signaler, der gives dér, er det faktisk synd og skade, at den danske befolkning har sat deres kryds ved de partier, der ikke har forstået, at det er nye tider, og at vi også skal leve op til de forventninger, en befolkning ganske naturligt må have til et parti, som repræsenteres i dette Ting.

Der er flere, der har sat spørgsmålstegn ved, hvad Fælles Kurs er for et parti. Det vil jeg gerne sige, således at der ikke hersker nogen tvivl: Fælles Kurs er et rent dansk parti, et progressivt parti, der forsøger at skabe og medvirke til at skabe resultater for den del af befolkningen, som har fået det helt ad h til i de sidste årenger. Det må være vores opgave ud fra den danske virkelighed at prøve at formulere en politik, der sigter på at skabe bedre vilkår for de mennesker, der bor i vort land.

Derfor vil jeg gerne komme med nogle bemærkninger til noget af det, der er sagt her i dag.

Der er flere, der har brugt megen tid til at drøfte, hvad der sker rundt omkring i verden. Der er lige så mange, der har brugt megen tid til

at diskutere det positive, vi oplever ved de fredsudspil, der kommer fra Sovjetunionen ved generalsekretær Gorbatsjov. Jeg synes, det er udmærket, at vi kort angiver vores glæde over en positiv udvikling, men det var nu naturligt og endnu bedre, om vi koncentrerede os om vores egen virksomhed. Vi kan ikke under nogen omstændigheder anerkende, at vi i vort land anvender 17 mia. kr. til noget så idiotisk som indkøb af tanks, ubåde, raketter og andet djævelskab. Det, der drejer sig om, er, at når vort land befinder sig på det negative stadi, som tilfældet er, må vi anvende de ressourcer, vi har til vores rådighed, på en sådan måde, at alle de mennesker, der har det dårligt, vil få en bedre hverdag. Så længe vi anvender 17 mia. kr. til et uproduktivt militærapparat, og så længe vi har to folkepensionister om dagen, der tager deres eget liv, så længe vi har 8.000 hårdt belastede stofmisbrugere, hvoraf man finder et lig hver eneste dag, og så længe vi har op mod 100 unge, der tager deres eget liv hvert år, er der noget, der er skingrende galt i vort samfund. Så anvender vi midlerne forkert, og det må vi bære ansvaret for, vi, der er folkevalgte og medlemmer af dette Ting.

Derfor går Fælles Kurs ind for, at vi får et totalt afrustet Danmark. Vi mener ikke, at vi skal bruge så meget som én eneste øre på noget så unødvendigt som køb af tanks, raketter og andet. Det var bedre, om vi brugte de 17 mia. kr. til at sikre vore unge mulighed for en uddannelse, mulighed for at udvikle deres musiske og kreative evner, således at de kan gå ind i det samfund, som statsminister Poul Schlüter nævnte i sit oplæg, hvor han netop pointerede, at ved udgangen af dette årtusind vil vi have et helt andet samfund, hvor vi skal sætte vores lid til en ny teknologi og andet, og det betyder – hvis man forstår udviklingen – at der ikke mere er det samme behov for den menneskelige indsats, som der var tidligere. Så klarer teknologien fremstillingen af de produkter, der er grundlaget for vores nationalprodukt, og når det er sådan, er det også nødvendigt, at vi ser helt kontant på, hvordan vi hjælper og sikrer vore unge, således at de kan føre samfundet videre og sikre, at den kultur, der skal være grundlaget for vores alle sammens eksistens, også vil være en realitet.

[Preben Møller Hansen]

Derfor går vi ind for den 12-årige polytekniske enhedsskole, hvilket indebærer, at man ved lov sikrer, at enhver ung i dette land får en lov-sikret ret til en uddannelse, og der er ikke nogen, der skal komme og sige, at det er utopi. Det er noget, der er realistisk. Det er kun et spørgsmål om at lave et lovforslag, så er den potte faktisk ude. Men samtidig vil vi også have integreret uddannelsen, således at efg-uddannelsen og uddannelsen ad den boglige vej bliver en del af uddannelsessystemet, og vi vil give vore unge en uddannelsesløn, der svarer til den løn, man normalt vil få som lærling. Så er de næmlig lærlinge for samfundet, og så er de med til at sikre, at Danmark udvikler sig positivt og fornuftigt.

En anden ting, som man også blot nævner, er arbejdsløsheden. Den tager man, som om det er statistik, og det er det måske også, men statistik er nu noget mærkelig noget. Den svarer faktisk til en ung pige i bikini: man kan se meget af hende, men man kan sgu ikke se det vigtigste, og det er faktisk ikke så smart. Det, det drejer sig om, som jeg ser det, er, at vi helt klart skal lægge an til at afvikle den arbejdsløshed, vi har.

Arbejdsløsheden er og forbliver et politisk problem, det er ikke noget, der er naturnødvendigt. Det er os ansvarsfulde politikere, der bærer ansvaret for, at arbejdsløsheden afskaffes. Den afskaffes ikke, sådan som man forsøger at bilde os ind, ved, at vi skal knokle mere til en lavere løn. Det er jo det rene gak at fyre sådan noget af. Det er faktisk det modsatte, der skaber den fulde beskæftigelse. Men lad det nu være.

Så er spørgsmålet, hvordan vi bærer os ad med at afvikle arbejdsløsheden. Ja, vi kunne jo nedsætte folkepensionsalderen til f.eks. 60 år. Derved frigør vi den arbejdskraft mellem 60 og 67 år, der i dag optager arbejdspladser. Når vi gennemfører den 12-årige polytekniske enhedsskole, fjerner vi de ca. 60.000 unge arbejdsløse, som vi har for nærværende. Og hvis vi gennemfører 12 års barselorlov, er det klart, at en lang række mennesker, der føder børn, vil være fritaget for at være på arbejdspladserne. Vi kunne jo også indføre et sabbatår, således at man får fri et år, og man kan forlænge ferien til f.eks. 8 eller 10 uger. Der findes masser af politiske mekanismer, der kan medvirke til at afvikle arbejdsløsheden og fordele arbejdsmængden i vort land, således at vi alle er med til at

sikre det nationalprodukt, der er grundlaget for os alle sammen.

En anden ting, som vi mener også kan sætte gang i produktionen, er spørgsmålet om boligen. Vi har her i landet nogle fornuftige unge mennesker, som går under benævnelserne BZ'ere. De besætter de tomme ejendomme i protest mod, at vi ikke lever op til de forventninger, de har: at vi sikrer dem en egnet bolig. Vi kan naturligvis sikre en sådan, og hvis Socialdemokratiet går længere tilbage, kan de jo blot hive deres eget forslag fra 1945 frem og gøre det til grundlag for en politisk beslutning her i Folketinget. Vi kan endda gå videre, idet rentepolitikken har antaget andre former, end den havde på daværende tidspunkt. Vi foreslår, at man sætter et vældigt boligbyggeri i gang til en fast rente på 6 pct. finansieret ved statslån. Herved kan vi få hele anlægssektoren op at stå, og vi vil naturligvis sikre, at man på den måde også medvirker ikke alene til at skabe de boliger, de unge og familierne ønsker, men også til, at den del af produktionen her i samfundet kommer til at blomstre frem for at gå til grunde.

En anden ting, jeg skal nævne, er spørgsmålet om den ligebyldighed, der udvises over for dem, der reelt er de bærende i dette samfund. Vi har her i landet nogle fiskere, og de sætter livet ind som indsats for at sikre, at vi kan få mad på bordet gennem de fødevarer mængder, der findes ude i havene. Samtidig er de medvirkende årsag til, at der tjenes nogle penge ved eksport af disse varer. Det er, som om man er fuldkommen ligeglad med disse mennesker. Vi kan læse i Statstidende, at deres kuttere og ejendomme ender på tvangsauktion, og at familierne knuses i systemet.

Vi har også en anden gruppe, og det er vores landmænd, dem, der gennem århundreder har kultiveret den danske jord. Også her er det, som om man er fuldkommen ligeglad med, at 40.000 familier i øjeblikket kan se i øjnene, at deres landbrug ender på tvangsauktion.

Vi har også vore gartnerier. Kør ud ad landevejen, og I vil se hundredvis af gartnerier, hvor der tidligere var plads for tusindvis af unge mennesker; de er nu faldet sammen, og alt glasset er smadret. Det er tegn på, at de folk, der har siddet i dette Folketing, overhovedet ikke har levet op til de forventninger, vi som borgere i dette land må have til de folkevalgte.

[Preben Møller Hansen]

Der må omgående sættes ind på disse områder. Vi må gældssanere hele molevitten og lade banker, kreditforeninger og grovvarereselskaber betale det, det koster. Det er, alt andet lige, venner, kun et spørgsmål om en bogholderimæssig postering.

Det næste, jeg skal nævne, er spørgsmålet om vore pensionister. Det er dog fantastisk at høre på de indlæg, der har været her. Det er, som om alle har pensionisterne dybt inde i deres hjerter. Jeg husker, at Fremskridtspartiet – jeg tror, det var i april måned – stillede et forslag herinde om at forhøje folkepensionerne, men der var ingen af partierne i dette Ting, der kunne drømme om at stemme for det. Men så kom der et valg, og så var der ingen grænser for, hvad man ville love pensionisterne. Det vil imidlertid blive nøjagtigt som tidligere; der vil faktisk ikke blive ret meget til dem.

Jeg har naturligvis registreret, at den nye formand for Socialdemokratiet mener, at man skal anvende yderligere 2 mia. kr. til at sikre vores pensionister en bedre tilværelse. Top, siger vi, vi er jo ikke et alt-eller-intet-parti, vi vil stemme for enhver forbedring. Men hvis vi tager den lille lommecomputer, kan vi lynhurtigt regne ud, at det er skide 260 kr. om måneden, det drejer sig om for en pensionist, og dem kommer man ikke ret langt med. Når staten snapper 50 pct. i skat og der modregnes i husletjilskud, bliver der faktisk ikke noget tilbage.

Vi har en anden opfattelse. Vi mener, at man omgående skal give hver eneste pensionist i dette land 1.200 kr. skattefrit om måneden. Men som jeg sagde tidligere, er vi ikke et parti, der blot kræver ind. Vi er ikke noget venstreorienteret, udflippet protestparti. Vi er et progressivt dansk parti, der ønsker at skabe vilkår for den danske befolkning, som vi mener den kan være tjent med, og derfor bør man omgående forhøje pensionen for vore ældre med 1.200 kr. skattefrit om måneden.

Spørgsmålet er så: hvor får vi disse penge fra? Her vil jeg gerne anvise de penge kasser, det drejer sig om. Vi har her i landet Den Sociale Pensionsfond, hvori der ifølge de oplysninger, jeg har, ligger 100 mia. kr. Vi har en ATP-fond, der efter de oplysninger, jeg har, har et sted omkring 50 mia. kr., og vi har Lønmodtagernes Dyrstidsfond, hvori der efter de oplysninger, jeg har, ligger 25 mia. kr. Disse tre beløb

tilsammen er arbejdernes egne penge, og de indbringer 17 mia. kr. om året i rentegevinst. Hvis man giver vore pensionister det, vi mener de skal have, bruger man kun 14 mia. kr., og det vil sige, at der er 3 mia. kr. i overskud. Vi har altså rigeligt råd til at give vore pensionister det, de fortjener. Alt andet lige er det dem, der har skabt det samfund, vi lever i; det er dem, der er forudsætningen for, at vi andre kan stå her, og derfor bør de også have det, der tilkommer dem.

En anden ting, vi vil stille forslag om, er, at alle vore pensionister får samme ret som Folketingets medlemmer til at benytte de offentlige trafikmidler. De er vel mere værd end os folketingsmedlemmer. Vi er tillidsmænd for dem, og de skal selvfølgelig have samme rettigheder som vi, idet det er dem, der gennem et langt liv ved hårdt slid har skabt det samfund, der er vores. Derfor kan man godt gøre det, som man bør gøre: give pensionisterne det, de fortjener, give dem ret til at benytte de offentlige trafikmidler, på samme måde som vi har ment at vi skal have ret til at benytte disse trafikmidler.

De 2 mia. kr., som Socialdemokratiet er kommet med forslag om, rækker som sagt som en lille mand et vist sted, og der skal selvfølgelig andre boller på suppen, såfremt vi skal leve op til de forventninger, man har her i landet, og da vil jeg godt sige, at man jo netop her i dette høje Ting har vist vejen. Man har været de mest fantastiske vejvisere over for den danske befolkning, der nogen sinde har eksisteret i vort land. Som forbundsformand er jeg faktisk – nu havde jeg nær brugt et forfærdeligt ord – brandmisundelig. Hold da helt ferie, hvor I har vist vejen, når det drejer sig om selv at rage til sig! I kunne jo få 70.000 kr. i lønforhøjelse, mens vore pensionister kunne få 71 kr. om måneden. Jeg synes, det er rimeligt, at I har vist, hvordan man får en god, fed luns ned i kassen. Det synes jeg er udmærket, men dem, vi repræsenterer, skal naturligvis have samme vilkår. Vi skal ikke være nogle overophøjede væsener, der har anderledes forhold end de mennesker, vi repræsenterer.

Så vil jeg gerne gøre en bemærkning til min ven, mister – nå, sådan må jeg sgu ikke sige; det er ikke til at finde ud af, hvordan man skal sige det, men den person, som man ofte i fjernsynet har set sidde og snorksøve, gav udtryk for her

[Preben Møller Hansen]

fra talerstolen, at det var noget pjat eller noget sludder, at vi har et for højt skattetryk. Det kan godt være, at man har den opfattelse, når man får 30.000 kr. skattefrit om året, og når man kan rage ned i kassen, når man har fødselsdag, at skattetrykket ikke er stort. Men hvis man som menigmand arbejder på en arbejdsplads eller er pensionist, så mærker man, at vi har verdens højeste skattetryk, og der er for mig ingen tvivl om, at man må kunne samle et flertal i dette Folketing, der vil ændre ved denne enorme byrde.

Jeg vil gerne komme med nogle forslag: dels at man hæver den skattefri bundgrænse til 60.000 kr., dels at man sikrer, at samfundet får nogle flere penge i kassen. Jeg foreslår, at man etablerer sig med en særskat på 10 pct. på de formuer, som pengeindustrien havde pr. 31.12.1986. Så vidt vi er orienteret, er deres samlede formuer 1.000 mia. kr., og det ville give 100 mia. kr. i kassen. Samtidig vil vi foreslå, at obligationsrenten – vi har i dag en obligationsbeholdning på 1.025 mia. kr. – i 1988 tilfalder samfundet som en bunden opsparing bortset fra renten af de obligationer på op til 100.000 kr., der er på private hænder. Det vil medføre, at man vil få formentlig yderligere 80 mia. kr. i kassen. Så har vi noget at gøre godt med, og de, der har betalt gildet, betaler kun de værdier, som de har tyvstjålet fra den befolkning, som i dag lider armod. Det er faktisk en fantastisk god idé, vi her er kommet med, og vi overlader den selvfølgelig til hele Folketinget.

Vi har lavet et forslag om motiveret dagsorden, der lyder sådan:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Idet Folketinget konstaterer, at der blandt Tingets partier er udtrykt ønske om en anden regering baseret på et andet parlamentarisk grundlag, opfordrer Folketinget regeringen til at træde tilbage med henblik på dannelse af en ny regering.

Herefter går Tinget over til næste sag på dagsordenen.«

(Dagsordensforslag nr. D 1).

Vi anmoder altså ikke om valg, vi anmoder blot om, at regeringen træder tilbage, og at der bliver dannet en ny regering, der har det parlamentariske grundlag i orden, og det vil sige, at Det Radikale Venstre, Socialdemokratiet, SF

og Fælles Kurs i forening faktisk er dem, der kan sikre, at indholdet af dette motiverede dagsordensforslag bliver en kendsgerning, hvorved alle de velmente ord bliver opfyldt i denne sag.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Jeg må måske med det samme sige, at jeg opfatter de bemærkninger, jeg lod gå igennem, som begyndervanskeligheder. Jeg håber, at man ved fornødent selvstudium kan nå frem til at følge forretningsordenen.

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår nu i Tingets videre drøftelser.

Rosing (S):

Vi er fire nordatlantiske mandater her i dette Folketing, men ved valget på Færøerne og i Grønland har vi jo været forudseende nok til at placere to i venstre side af salen og to i højre side af salen, så det skulle jo ikke have nogen betydning for den diskussion, der bl.a. finder sted i dag.

Udviklingen i Kalaallit Nunaat (Grønland) er i disse år meget hurtig, til tider voldsom, men altid spændende. Det er mit indtryk, at det kan være vanskeligt hervedefra at danne sig et nutidigt og samlet billede af det Grønland, vi lever i til hverdag.

Jeg sidder nu som nyt medlem på et af de nordatlantiske mandater her i det høje Ting, fordi mine vælgere i Grønland har ønsket at vise den nye tids Grønland i det danske Folketing. Jeg ser frem til samarbejdet med stor lyst og spænding, fordi jeg er overbevist om, at tiden nu er moden til at få skabt et frit og ligeværdigt rigsfællesskab, hvor vi kan leve sammen ud fra lysten til og behovet for at være sammen.

Jeg står her, fordi Grønland sammen med Færøerne og Danmark indgår i et grundlovs-sikret fællesskab, et fællesskab mellem dele af dette rige, hvor hver del har sit eget sprog, sin egen kultur og sine egne tanker og ønsker om, hvordan fremtiden skal skabes.

Jeg synes, det er et rigt facetteret og vidtspændende samfund, som man kan være glad og stolt over at være en del af.

Åbningsdebatten bruges gerne – i særdeleshed éns jomfrutale – til at skitsere de mere overordnede mål for ens arbejde kombineret med

[Rosing]

de mere specifikke områder og emner, som man søger at fremme.

Et overordnet mål for mig og mit parti, Siu-mut, er at være med til at etablere og cementere et frit rigsfællesskab, at medvirke til at medbringe en politisk situation, som vil være historisk for det danske rige og det grønlandske folk, at koloniepoken definitivt slettes af tavlen og erstattes af et frit og ligeværdigt samarbejde mellem frie og ligeværdige folk.

Denne proces vil kræve et nyt og mere tidsvarende syn på, hvordan et rigsfællesskab bør fungere, og det vil kræve et opgør med de historiske myter og forældede billeder af hinanden, vi i de forskellige dele af riget bærer rundt på.

For at sige det med et gammelt grønlandsk ordsprog: »Ilivitoqqat ammarterlugit anorisa-ataasarput« eller på dansk: »Den, der åbner gamle grave, maner stormen frem«.

Lad mig starte de mere specifikke emner med det, som jeg som grønlandsk landsstyremedlem for økonomiske anliggender har beskæftiget mig meget med, nemlig de økonomiske relationer mellem fællesskabets enkelte dele.

Gennem snart en lang årrække har man både her, i Grønland og andre steder fået skabt det billede, at Grønland modtager en stor sum penge fra Danmark uden at yde noget til gengæld. Det har til tider også her i salen været fremstillet, som om de danske skatteborgere har hældt skattekroner ned i et mørkt arktisk hul, hvor de så skulle være forsvundet i et bundløst dyb under indlandsisen. Sådan forholder det sig faktisk ikke. En sådan fremstilling svarer stort set til, at man beskriver månen som en halvkugle, fordi man kun ser den, når den ene side ligger i mørke.

Jeg iværksatte for et par år siden en uvildig undersøgelse af de økonomiske relationer mellem Grønland og Danmark med det formål at få vist også den mørke side af månen. »Måne« er i øvrigt det grønlandske ord for penge. Resultatet blev, som det vil være mange af Tingets medlemmer bekendt, at økonomien mellem Grønland og Danmark bedst kan beskrives som en cirkeløkonomi, for langt størsteparten af de såkaldte økonomiske tilskud, der tilgår Grønland, vander mere eller mindre stille og roligt tilbage til Danmark igen og skaber be-

skæftigelse, økonomisk fremgang og besparelser i den danske del af riget.

Ville det ikke være klædeligt og i tidens ånd, om vi i de forhandlinger, vi løbende har om de økonomiske forbindelser i vort rigsfællesskab, anlagde den synsvinkel, som efter min mening er ganske konstruktiv for begge parter, at de økonomiske tilførsler til Grønland fra Danmark også er hjælp til selvhjælp for Danmark?

I en række tilfælde har vi siden hjemmestyrets indførelse i 1979 set Folketinget foretage nedskæringer på de områder, vi stod umiddelbart foran at overtage. Det drejer sig ifølge vore beregninger om et beløb på op imod de 400 mio. kr., beregninger, som den siddende regering ikke har anfægtet.

Vi har naturligvis givet udtryk for vor utilfredshed med dette forhold, men faktisk er det langt værre, at man fra hverken den danske eller den grønlandske side har haft sans nok for moderne økonomisk tankegang til at beregne de følgevirkninger, dette har haft for den danske forsyningsindustri, som helt eller delvis er afhængig af Grønland. Jeg behøver blot i denne sammenhæng at nævne boligområdet i Grønland, som giver dansk beskæftigelse i Grønland og skaber eksport for danske byggevirksomheder.

Økonomiske forhandlinger mellem to ligeværdige parter i det danske rige skal ikke være præget af den enes dominans over den anden eller den andens evindelige utilfredshed med den ene. Det er mit håb, at jeg som medlem af dette høje Ting kan være med til at skabe en ny situation, hvor de økonomiske relationer mellem Grønland og Danmark vil blive behandlet i dette lys og med størst mulig fleksibilitet og respekt.

Når vi taler økonomi, kan vi ikke undgå at komme ind på vore ressourcer i Grønland, råstofferne. Ifølge hjemmestyreaftalen er de grønlandske råstoffer et fællesanliggende; det vil sige, at uanset om vi lever i Danmark eller i Grønland, har vi fælles ejendomsret til undergrunden i Grønland.

Som situationen er i dag, lever vi altså under en hjemmestyrelov, som forhindrer os grønlandere i at håndhæve den mest basale menneskeret: retten til det land, hvor man er født, og som er éns hjem. Der skal ikke herske nogen tvivl om, at jeg ligesom langt de fleste af mine

[Rosing]

landsmænd finder denne situation grundlæggende forkert. Jeg beder om forståelse for, at dette faktum dybest set er at betragte som en fratagelse af vores identitet som selvstændige og værdige borgere i verdenssamfundet. Grønland, menneskenes land, er det land, som vort hele liv, vor historie og vor kultur hviler på.

I samme åndedrag vil jeg dog ikke undlade at bemærke, at tiden tilsyneladende arbejder med os i dette spørgsmål. Der har gennem de sidste år i denne sal været tegn fra flere sider på, at man med tidligere statsminister Anker Jørgensens ord igen mener, at der faktisk er »noget at raffe om«. Det kan jeg kun udtrykke glæde over, fordi vi i den kommende tid må finde frem til en ny ordening, hvis vi vil skabe det frie og ligeværdige rigsfællesskab, som vil kunne skabe ro og samarbejde mellem rigets dele.

Det er mit håb, at jeg i dette høje Ting kan være medvirkende til at forandre situationen omkring Grønlands undergrund og råstofordningen, således at vi får løst op for denne sidste store knude af historisk hindring for det frie samarbejde.

Statsministeren løste for kort tid siden en anden af de historiske knuder mellem Grønland og Danmark med et lynhurtigt hug. Jeg skal ikke lægge skjul på, at nedlæggelsen af Ministeriet for Grønland blev modtaget med glæde hos os, mest af alt fordi dette ministerium stod som selve symbolet på fremmed administration i vort land, på formynderskab i stedet for samarbejde, på fortid i stedet for fremtid.

Vi ser nu med spænding og forventning frem til resultaterne af den nye fordeling af de tilbageværende områder i nye regier og til det direkte samarbejde med statsministeren ved overtagelsen af de sidste områder.

Det er vores håb, at vi ved overtagelsen af disse områder vil kunne finde nye og bedre metoder at organisere overtagelsen på, for netop med de resterende områder er det måske vigtigere end nogen sinde. Jeg tænker her i første omgang på sundhedsvæsenet og miljølovgivningen.

Sundhedsvæsenet er den enkelte borgers livsforsikring. Det er altafgørende for trivlsen i hverdagen og sikkerheden over for livets tildragelser, at man i sin bevidsthed bærer på en forvisning om et trygt og sikkert beredskab, uanset hvor i riget man befinder sig.

Sundhedsvæsenet i Grønland har svære kår, måske sværere, end man henede kan forestille sig. For os gælder ønsket om sundhed år 2000 lige så vel som for alle andre lande. Det er derfor afgørende vigtigt, at vi ved overtagelsen af ansvaret for dette område sikres både økonomisk og menneskeligt.

Når vi har udtrykt ønsket om at overtage ansvaret for sundhedsvæsenet, er det, fordi vi tror på, at vi vil kunne gøre det mere grønlandsk end under de nuværende forhold.

Det skal ikke forstås som en kritik af den indsats, som det danske samfund har ydet – tværtimod, men det er et led i vores bestræbelser på selv at bære ansvaret for vore handlinger. Hermed ønsker jeg også at understrege, at det er ganske rimeligt, at vi selv tager ansvaret for de svøber i vort land, som i høj grad er med til at belaste sundhedsvæsenet helt urimeligt. Jeg tænker her på spiritusmisbrug, kønssydomme og voldstilfælde.

Vi har i Grønland bidraget væsentligt til virkeliggørelsen af en samlet arktisk miljøstrategi, et arbejde, som faktisk er enestående som international regional bastion mod forurening af, hvad nogen har kaldt jordklodens køleskab. Men vi ved, at vi ikke magter denne opgave alene, og at opgaven absolut heller ikke kun er relevant for Grønland.

Vi har allerede gennem mange år været udsat for luftbåren forurening fra de store industricentre i Europa, i Sovjetunionen og i USA. Kampen mod denne forurening kræver indsats på internationalt plan mellem staterne i disse områder.

Vort hav er endnu det rene i verden, men vi alene magter ikke at sikre det mod de ulykker, som har ramt andre områder. Vi råder faktisk end ikke over tilstrækkeligt udstyr til at beskytte vore kyster mod f.eks. olieudslip. Og havet er for Inuit og grønlandere det åndehul, som gennem årtusinder har muliggjort vores overlevelse, hvad det også er i dag.

Jeg har bemærket, i hvor høj grad man i dette Ting er optaget af netop miljøproblemer, og jeg ser derfor trygt frem til et godt og nødvendigt samarbejde med Folketinget også på dette område. Jeg vil lægge vægt på, at dette område oprioriteres, og at der skaffes bedre forhold ved overtagelsen af kompetencen på området end den, der forefindes nu.

[Rosing]

Lad mig på dette tidspunkt også orientere medlemmerne om, at Det Grønlandske Lands-ting allerede i 1983 enstemmigt besluttede, at Grønland er et atomvåbenfrit område. Det er naturligvis udtryk for, at vi er et fredselkende folk, og at vi ønsker at støtte enhver form for initiativ til afspænding og afmilitarisering. Dette anfægter ikke vores accept af NATO eller øvrige tilhørsforhold i verdensbilledet, men det understreger lige så klart, hvilken vej vi gerne ser betrådt i disse relationer.

I Grønland betragter vi os selv som en del af verdens oprindelige folkeslag ligesom indianerne i Syd-, Mellem- og Nordamerika, som samerne i Norge, Sverige og Finland og som adskillige andre af den såkaldte fjerde verdens folk. Vi er i direkte slægtskab med Inuit, eskimoerne, i USA, Canada og Sovjetunionen.

Grønland må betragtes som et brohoved mellem Norden og det arktiske område. Vi ønsker at vægte samarbejdet mod Norden og mod det øvrige arktiske område ligeligt.

På en række vitale områder er vi historisk og aktuelt nødsaget til at finde en fælles holdning til den øvrige verden. Jeg tænker her på bl.a. Den Internationale Hvalfangstkommission og en række andre internationale konventioner, hvor vi i rigsfællesskabet må optræde udadtil med én stemme.

Høje Ting: med et godt billede fra det arktiske kan jeg slutte denne tale med at sige, at jeg med dette kun har vist toppen af isbjerget. Hvad der ligger under, vil blive synligt, når vi fremover dykker ned i det daglige arbejde.

Hvad jeg til en vis grad har forsøgt at opnå ved dette indlæg i åbningsdebatten, kan jeg måske allerbedst udtrykke ved igen at benytte et af mine forfædres udmærkede grønlandske ordsprog: »Isumaluttut issiaviisa ataata orsorlugit isumagissisarput«, på dansk: »Gnavne folk skal have smurt spæk under stolesædet, så retter humøret sig«. (*Munterhed*).

Steenholdt (Grønl.):

Ja, kære hr. Rosing, Atassutpartiet har brugt alt det spæk, som Grønland kan præstere, til at smøre under Siumutlandsstyrets stolesæder, inkl. min ærede kollega hr. Rosings stol. De bliver imidlertid ved med at være politisk gnavne, så ordsproget har åbenbart ingen praktisk virkning.

Men i øvrigt vil jeg gerne byde min nye kollega fra Grønland velkommen. Jeg håber, vi trods meningsforskelle kan få et godt samarbejde.

Ved dette folketingsårs start har vi ikke mindre end tre ministre med statsministeren i spidsen at byde velkommen til et forhåbentlig godt samarbejde vedrørende grønlandske spørgsmål. De to andre ministre er sundhedsministeren og energiministeren. Jeg finder det naturligt, at statsministeren ikke har fundet det hensigtsmæssigt at udpege en ny særskilt minister for Grønland, i betragtning af at forberedelserne til nedlæggelsen af Grønlandsministeriet ved udgangen af 1988 er langt fremme.

Hvad specielt angår sundhedsministeren, vil jeg foruden at byde hende hjertelig velkommen til et godt og konstruktivt samarbejde vedrørende sundhedsvæsenet i Grønland straks påpege, at hun overtager et område, som i høj grad fortjener særlig opmærksomhed. Det er min opfattelse, at personalet i Grønlands sundhedsvæsen – alle kategorier uden undtagelse – forsøger at udføre deres arbejde på den bedst mulige måde og det under særdeles ugunstige forhold. Snævre økonomiske rammer og til dels deraf følgende konstant personalemangel gør arbejdet så krævende, at der er grund til at tage sagen alvorligt – og så snart som muligt.

Dertil kommer, at sundhedsvæsenet i Grønland på et eller andet tidspunkt overgår til hjemmestyrets regi. Erfaringen viser – og hermed tænker jeg specielt på boligsektorens overgang til Grønlands hjemmestyre – at en overdragelse af en så vital sektor må være forberedt meget grundigt. Overdragelsen af boligsektoren var ikke forberedt grundigt nok, og det medførte alt for mange forbitrede udtalelser fra Grønlands hjemmestyre til den danske regering. Det må ikke gentage sig ved sundhedsvæsenets overgang til Grønlands hjemmestyre, og jeg vil derfor anmode den nye sundhedsminister om så tidligt som muligt at igangsætte nødvendige samtaler og forberedelser i denne forbindelse.

Jeg har med glæde konstateret, at statsministeren vil gøre sit til, at der kan skabes midtsøgende politik i det kommende folketingsarbejde. Det er en holdning, som vi i Atassutpartiet nikker genkendende til. Samme problematik har vi i Grønland. Vi har gjort vores til, og vi vil

[Steenholdt]

fortsætte med at arbejde for, at der kan skåbes bedre samarbejde mellem Siumutpartiet og Atassutpartiet. Beklageligvis har Siumuts venstrefløj haft held til at etablere samarbejde med den yderste venstrefløj i Grønlands politik.

Jeg er af den opfattelse, at der kun kan føres en fornuftig og ansvarsbevidst politik i Grønland ved et nært samarbejde mellem Siumutpartiet – i det mindste partiets højrefløj – og Atassutpartiet. En nøgtern dialog mellem hjemmestyret og den danske regering blokeres for ofte af Siumuts støtteparti, det lille Inuit Ataqatigiit-parti. Dette parti har specialiseret sig i ukritisk genbrug af venstresocialisternes udslidte flokker; specielt venstresocialisternes noget fantasifulde nedrakning af den danske regering finder genklang i Inuit Ataqatigiit-partiets indholdsløse og udokumenterede angreb på den danske regering. Et loyalt og konstruktivt samarbejde mellem hjemmestyret og den danske regering lider uundgåeligt skår ved en sådan holdning. Atassutpartiet går såmænd ikke ram forbi. Vores loyale holdning til den danske regering misfortolkes og karakteriseres fra denne kant som modarbejdelse – ja, sabotage af hjemmestyrets intentioner.

Jeg har i september måned deltaget i Vestnordens Parlamentariske Samarbejdsråd i Thorshavn. Et af de emner, som indgående blev drøftet på mødet, var etableringen af atomoparbejdningsanlæg i Skotland. Dette projekt bekymrer os, der bor tæt op ad Nordatlanten. Vi er meget bekymrede for den forureningsfare, der lurder bagved og i givet fald fuldstændig kan ødelægge vores eksistensgrundlag, fiskeriet.

Vor eksistens i Grønland er baseret på, hvad havenes ressourcer kan byde os; vi har ikke andre muligheder. Det er derfor, vi er nødt til at vise kompromisløs kritisk holdning over for alle tiltag, som kan medføre forurening i Nordatlanten. Vi ville ikke leve op til vores ansvar som politikere og repræsentanter for den grønlandske befolkning, hvis vi ikke viste en seriøs modstand mod sådanne tiltag, selv om risikoen objektivt bedømt skulle være minimal.

Jeg vil derfor anmode regeringen og specielt udenrigsministeren om at holde vågent øje med dette og eventuelle andre lignende projekter og gøre sin indflydelse gældende, hvor det er muligt.

Igen i år har der været en delegation af Tingets medlemmer i Grønland. Jeg er dog bange for, at deltagerne denne gang ikke fik den oplevelse og berigelse, som disse delegationsbesøg bør give. Udskrivningen af valget i september måned betød, at programmet ikke kunne gennemføres fuldt ud. Jeg har tidligere udtrykt, hvilken vægt jeg lægger på disse delegationsbesøg i Grønland. Det er mit håb, at man vil fortsætte med besøgene i de kommende år.

Breckmann (Fær.):

Her er vi så tilbage igen fra valgets slagmark – nogle svækket og andre styrket. Blandt disse styrkedes Folkeflokket som Færøernes nu langt største parti med 29 pct. af stemmerne – et større antal, end noget parti nogen sinde har fået, og en personlig opbakning, der efter dansk målestok ville svare til hundredtusindvis af stemmer.

Lad mig derefter ønske min nye kollega på denne hans ene dag i Tinget hjertelig velkommen. Det socialistiske løsrivelsesparti, Republikanerne, blev decimeret. De færøske socialdemokrater totalmobiliserede, men opnåede kun en kneben andenplads, desværre 0,7 pct. foran Sambandspartiet – gid det var anderledes.

Lagmanden selv forestod denne socialistiske bundskrabning af den ideologiske tønne og sidder nu her i dag, dog kun med halvt så mange personlige stemmer som Folkeflokkens topkandidat.

Desværre må det færøske folk endnu i 13 måneder udholde vort socialistiske landsstyre, men til folketingsvalget opnåede de to socialistiske partier kun 40 pct. af vælgertilslutningen med stor ideologisk indbyrdes kannibalisme. Jeg regner med, at I i regeringspartiet ville ønske en lignende situation for den danske regering.

Desværre gik det ikke regeringspartierne som fortjent for den slidsomme genopretningspolitik mange gode resultater. Mens de offentligt ansattes udgiftsparti, SF, havde stor fremgang, er det dog en trøst, at dette skete delvis på bekostning af LO-bossernes Socialdemokrati. Jeg håber inderligt, at regeringspolitikkerne er seje og handlekraftige i en fastholdelse af magten. Husk på Estrup, tag ved lære af hans eksempel, således at I ikke overlader magten til en socialistisk forbrugsregering, der også baseres

[Breckmann]

på et mindretal og derfor ikke har bedre ret end I til den magt. Et par ord om det senere måske.

I sin tale berørte statsministeren ganske kort forholdet Danmark-Færøerne, dette i forbindelse med nedlæggelse af Grønlandsministeriet. Statsministeriets varetagelse af færøske forhold har været meget tilfredsstillende i min tid her, og det har været et samarbejdsvenligt ministerium til gavn for større færøsk selvansvar og selvbestemmelse.

Jeg har gjort justitsministeren opmærksom på den hast, som den endelige behandling af retsplejeloven for Færøerne har for den færøske rets arbejdsmuligheder.

Socialministeren gør forhåbentlig sit bedste for at fremme vedtagelsen af de sociale følgelove, der hidrører fra overtagelse af bloktilskuddet under hjemmestyret. Under vedtagelse af disse meget vigtige principlove i Lagtinget led Folkeflokkens desværre et taktisk nederlag ved at måtte acceptere en form for arbejdsløshedsbistand, dog heldigvis ikke dagpenge, efter at vi ikke fik flertal for en udelukkelse af denne del af lovforslaget. Men vi fremlægger et nyt forslag snarest, før man ved at betale løn for arbejdsløshed har skabt en regulær produktion af denne tilstand ligesom i Danmark, hvor den ikke er til at komme af med, så længe man bruger offentlige midler til at betale for dens opretholdelse. Så enkel er nemlig den sag.

Til den nye sundhedsminister vil jeg ud over at byde hende hjertelig velkommen og sige til lykke henstille at få til endelig behandling følgelovene på sundhedsområdet til bloktilskudsordningen.

Ligeledes kender jeg undervisningsministerens positive iver efter at få vedtaget skolevæsenets omlægning til færøsk administration i henhold til bloktilskudsaftalen, så den sag skulle også være i meget gode hænder. Disse love er nemlig færdigbehandlet i Lagtinget og er vedtaget og venter bare på endelig vedtagelse her.

Tilbage står den evige undergrund stadig som et stridsspørgsmål, der forhåbentlig finder sin løsning til Færøernes og Danmarks tilfredshed om ikke under dette landsstyre så det næste. Folkeflokkens velvilje på dette område skorter det ikke på, og den færøske folkevilje er ikke til at tage fejl af.

Jeg har henvendt mig til skatteministeren allerede nu efter valget og bedt om en afklaring

af nogle uheldige beskatningsregler for pensioner hos folk, der flytter hjem til Færøerne for at bo. Den britiske regering baserer både menneskeligt, miljømæssigt og økonomisk uden tvivl sine planer med a-kraft-værket i Dounreay i Nordskotland på virkelighed og ikke på følelser og fantasi. Dog har jeg for en sikkerheds skyld henvendt mig til udenrigsministeren om på Færøernes vegne og for Nordatlantens folk at følge godt med i Dounreayværkets mulige udbygning.

Det glædede mig som Folkeflokkens færøske repræsentant her i Tinget at høre statsministeren bebude en fastholdelse af Danmarks forpligtelse over for NATO. En tak til statsministeren og forsvarsministeren for deres sindssilgevægt i sommer, at de ikke fulgte landsstyrets ugæstfrie eksempel ved at ophøje den færøske fredsklikes gadeoptøjer til færøsk udenrigspolitik, da NATO-skibet »McCloy« først blev inviteret og siden skændigt bortvist fra Færøerne af vores landsstyre.

Jeg formoder, at min efterfølgende kollega nu vil henstille til regeringen at virke for stormagternes garanti af Færøerne som atomvåbenfri zone. Det er et ædelt mål, som jeg i mine ønskedrømme en gang imellem fristes til at kunne bifalde, og som jeg loyalt over for lagtingsflertallets optimistiske letsind bøjer mig for. Men jeg tilføjer det livsnødvendige i ikke at lade sig snyde af Kremledelsens nyeste påfund, nemlig »socialisme med et smilende ansigt«. Det var, husker vi måske, socialisme med et menneskeligt ansigt, der for 15 år siden lullede os i blund og førte til SS-20'ernes opstilling, til angrebene på Angola, Mozambique, Etiopien, Nicaragua, Grenada, Sydyemen, Kambucha, Afghanistan og andre lande, og nu er det den smilende socialisme, der skal bluffe os til at sænke paraderne til et forestående angreb på Pakistan, på Iran eller på Sydafrika.

For realistiske folk er glasnost ikke andet end en opstigende magtlikes bedrag for at opnå støtte til at fælde de gamle bødler i Kreml. Perestrojka er blot et smart forsøg på at bruge lidt kapitalistisk sminke på en pilrådden hel-socialistisk økonomi, medens SF i det hjemlige prøver på at afskaffe den smule kapitalisme, der endnu holder det danske samfund gående.

Udenrigspolitisk begrænser tiden mig til en påmindelse om situationen på nogle meget kri-

[Breckmann]

tiske frontafsnit i Vesten og demokratiernes kamp for at overleve. Venligst hjælp den sydkoreanske regering til indførelse af et demokratisk flerpartisystem! Den syv år lange krig i Persergolfen har tilintetgjort socialismens tese om, at det er Israel, der er årsag til al spænding i Midtøsten. Jeg anbefaler regeringen at støtte alle Israels forsøg på at få fredsaftaler med de arabiske naboer; og husk på, at det vil de meget gerne, og Israel er stadig Vestens eneste demokratiske støttepunkt i hele regionen.

Hysteriet omkring Sydafrika synes heldigvis at være dæmpet, næste skridt må vel være at sætte de selvretfærdige sanktioner ud af kraft. De rammer kun de svageste sorte grupper og forstærker de mest afstumpede hvides fordomme og belejringstaktik samt spiller bolden i hænderne på yderliggående voldsbevægelser som ANC.

I Mellemamerika bør regeringen gøre al bistand til kommunister i Nicaragua betinget af en genindførelse af pressefriheden og frie valg med deltagelse af alle partier, der er ryddet af vejen af sandinisterne, inklusive frihedskæmpernes partier.

Med glæde har jeg erfaret, at regeringen endelig er rede til at behandle Taipeis nationalistregering med den alvor og den respekt, som dens reformiver og dens strålende økonomiske resultater for befolkningen på Taiwan har gjort den fortjent til.

Der tales så meget om Pekings tilladelse til Taiwankinesere til at besøge og sende penge til slægtninge på det kommunistiske hovedland. Nej, den store sensation ville det være, hvis Peking tillod sine egne undersåtter at besøge slægtninge udenlands, men det sker jo ikke, og det ville bare føre til endnu en exodus ud af et af socialismens mange helveder.

Også i den verdensdel føres dansk udenrigspolitik på socialismens præmisser. Man nægter at ville godkende Kuomintangregeringen, fordi den ikke endnu har begået selvmord over for Peking, og samtidig kravler man ydmygt i eksportforhåbninger for de morderiske herskere over fattiglemmerne på hovedlandet, hvor Peking har udryddet al menneskeværd i bl.a. Tibet – det smiler man adovre i Socialdemokratiets rækker – ud over at have myrdet 45 millioner af sine egne indbyggere siden 1949, hvilket man nægter at tro på blandt SFs medlemmer.

Men tilbage til den færøsk-danske situation efter et par hjertesuk, et par meget alvorlige henstillinger i forbindelse med udenrigspolitikken.

I sidste valgperiode kritiseredes jeg skarpt af oppositionen for en håndfuld gange at stemme med i Folketinget, et par gange endda i for regeringen kritiske situationer. Nu sker det, at hr. Atli Dam efter dagens indlæg viger sit sæde for suppleanten, deponerer sin færøske stemme hos sit danske moderparti til fri afbenyttelse i hundredvis eller i tusindvis af afstemninger resten af valgperioden. Qvod licet Jovi non licet bovi: Det, som tillades guder, tillades ikke okser. Jeg behøver vel næppe at henstille til meningsfæller i regeringen, at de undlader at fratage hr. Lindenskov retten til clearing, den må han gerne have for min skyld; det var det, Socialdemokratiet i sin tid gjorde for mig exceptionelt til ufordel i Folketinget.

Ellers vil jeg som udenforstående observatør af statsministerens interview i TV forleden komme med et godt råd og et godt ønske til regeringen også under hensyntagen til, at al midtsøgende politik desværre kun kan føres på socialistiske betingelser. Hvis denne regering skal genskabe en flertalsstøtte i befolkningen, en virkelig entusiasme og en tiltro, tror jeg, en sænkning af skattetrykket er livsvigtig. For ordet genopretning og teknikken i selve genopretningen har ligesom mistet sin appel. Det, der skal til, er absolut en håndgribelig skattelettelse, der virkelig kan give regeringen rygstød, og lykke til med det!

Jeg vil stadig væk, som det sømmer sig et selvstændigt færøsk mandat, stort set undlade at stemme om dansk lovgivning og overlade til min socialdemokratiske kollega i vilden sky viljeløst at lade sin stemme benytte og rulle med i den socialistiske opposition.

Men mit mandat tillader mig denne gang at gøre klingende klart, at det ikke bliver med kun det danske socialdemokratiske færøske stemme i overvægt, at udgiftspartierne får lov til at fælde denne borgerlige regering. Ud over at gøre et principielt arbejde i tråd med Folkeflokkens program samt et salgsarbejde over for ministerierne for mine landsmænd vil jeg bruge Folketinget som platform til at oplyse om socialismens svindel som samfundsmodel og dens farlighed for menneskers frihed. Før eller senere

[Breckmann]

må det gå op for flertallet, at socialismen ikke bør undskyldes og hyldes for dens óphøjede idealer, men at den bør fordømmes og afskaffes for dens beviseligt elendige økonomiske, samfundsmæssige og menneskefordærvende resultater.

Atli Dam (S):

Hr. formand, jeg er ikke særlig stærk i historien, men var det ikke Estrup, der fandt det så uendelig svært at skilles fra kongen og hestegarden i sin tid? Jeg håber ikke, at min kollegas sammenligning mellem statsminister Poul Schlüter og Estrup betyder, at vi har en regering, der lever 100 år tilbage i tiden.

Min kollega kunne bryste sig af adskillige hundredtusinde stemmer til valget, og simpel regnekunst siger så, at jeg må nøjes med adskillige halvtredstusinde stemmer, men det er vel også et bundskrab, der er værd at tage med.

Det færøske Socialdemokrati har nu i 3½ år været uden repræsentation i Folketinget. I denne tid er der sket væsentlige ændringer i forholdet mellem Danmark og Færøerne. Samtidig har Færøerne i visse henseender fået en større interesse i de afgørelser, der træffes i dette høje Ting. Det gælder særlig stillingtagen til initiativer, der måtte medføre afspænding og nedrustning, stillingtagen til oprettelse af eventuelle atomvåbenfri zoner, til miljøforurening over landegrænser – og her særligt forurening af det havmiljø, som betinger vor eksistens som folk – og stillingtagen til luftbåren forurening fra atomkraftværker eller genindvindingsværker. Vi har en større interesse end tidligere i afgørelser påvirket af Danmarks EF-medlemskab og afgørelser, der har nordisk relation, for ikke at tale om afgørelser på det økonomiske område, der kan få betydning for kroneværdien, nu vi er blevet medlemmer af storlånernes klub. Endelig har vi en betydelig interesse i de internationale forpligtelser, som Danmark påtager sig potentielt på vegne af Færøerne.

Det kan derfor være relevant kort at ridse op, hvad et nyvalgt socialdemokratisk medlem fra Færøerne vil lægge vægt på under folketingsarbejdet i indeværende valgperiode.

Statsministeren nævnte i sin redegørelse kort, at forholdet til Færøerne fortsat udvikler sig godt og positivt, og jeg er i hovedsagen enig med statsministeren i denne vurdering, selv om

der mellem regeringen og Færøernes Landsstyre er væsentlige uafklarede spørgsmål, som må lægges ind i helt nye rammer, såfremt det fortsat skal kunne siges, at forholdet stadig udvikler sig positivt.

Relationerne mellem Danmark og Færøerne bør og skal udvikles i henhold til den styrelsesordning, der i 1948 blev vedtaget af Rigsdagen og Lagtinget, og de ændringer, som jeg nævnte indledningsvis, er da også fremmet i henhold til hjemmestyrelovens ånd og bogstav, og som repræsentant for et parti, der klart føler et ansvar for, at det instrument, som hjemmestyreordningen er, fungerer efter hensigten, kan jeg kun erklære mig tilfreds hermed.

En af de nærmeste dage kommer til forhandling i Tinget en række følgelove til den aftale om en tilskudsreform, som regeringen og landsstyret indgik i foråret. Aftalen er slutstegen på en udvikling, der begyndte i 1977, da daværende højtærede statsminister Anker Jørgensen nedsatte tilskudsreformudvalget. I henhold til tilskudsreformaftalen afløses 72 forskellige refusionsordninger af et bloktilskud kombineret med to typer refusioner til pensioner og enkelte sociale ydelser. Ordningen betyder en væsentlig forenkling af systemet og giver færøske myndigheder en større kompetence og ansvar i forvaltningen, samtidig med at den giver større handlefrihed vedrørende investeringer på fællesområderne. Denne udvikling sammen med overtagelsen af den færøske administration i henhold til hjemmestyrelovens § 9, som blev fremmet i 1970'erne, er helt i tråd med de intentioner, der i 1948 lå i vedtagelsen af styrelsesordningen.

Man kan have forskellig opfattelse af, om regeringen ved fastsættelsen af bloktilskuddenes størrelse har levet op til de forpligtelser, der lå i de aftaler, ordningen afløser, men det tjener intet formål at rejse en diskussion herom på nuværende tidspunkt, idet aftalen er tiltrådt af den færøske forhandlingspart, der har prioriteret kompetenceudvidelsen og dispositionsfriheden højere end fuldstændig enighed om beregningsgrundlaget. Det færøske Socialdemokrati kan derfor anbefale denne lovgivning, som Lagtinget allerede har tiltrådt, til vedtagelse i dette høje Ting.

Eftersom den del af folketingslovgivningen og internationale forpligtelser m.m., der skal

[Atli Dam]

gælde på Færøerne, først får gyldighed efter forelæggelse for hjemmestyrets myndigheder og først efter nøje forhandlinger mellem regeringen og landsstyret, vil det være meget begrænset, hvad der kan forventes af selvstændige lovgivningsinitiativer eller selvstændige forslag fra et færøsk folketingsmedlem.

Medlemmet vil i sit arbejde skulle afpasse hensynet og pligten til loyalt at repræsentere de beslutninger, som Lagtinget træffer, til egne ideologiske og holdningsmæssige præferencer. Det tjener eksempelvis intet formål at gøre Folketinget til skueplads for rent interne politiske uoverensstemmelser på Færøerne. På den anden side er det gavnligt, at også Folketingets medlemmer får et så nuanceret billede som muligt af de synspunkter, der nu engang er repræsenteret i Færøernes Lagting og i den færøske befolkning. Det er også helt naturligt, at vi har et nært samarbejde med partier eller grupper i Folketinget, hvor vi som medforslagsstillere forsøger at fremme lovgivninger, vi kunne ønske gennemført på Færøerne, og helt naturligt, at vi i stemmeafgivning klart præciserer, at der sammenfaldende interesser, eller at der foreligger en ideologisk overensstemmelse.

Da en lang række retlige forhold, som behandles i dette høje Ting, også gælder – eller kan komme til at gælde – færøske borgere og således vil regulere forholdet færøske borgere imellem eller imellem borgere og myndigheder, vil et færøsk folketingsmedlem have helt den samme forpligtelse til samvittighedsfuldt at arbejde med disse forslag og så vidt muligt sætte sit præg på lovgivningen kun bundet af egen samvittighed.

Som repræsentant for et parti, der går ind for fortsat rigsfællesskab, men med gennemførelse af den udstrakte grad af selvstyre og selvbestemmelse, der ligger i en fuldstændig udfyldelse af hjemmestyrelovens rammer eller den revision af disse rammer, som tiden måtte kræve, uden dermed at sigte mod ophævelse af fællesskabet, vil jeg dog anse den vigtigste opgave for et færøsk medlem for at være at informere bedst muligt om færøske behov og om færøske holdninger og pege på, hvordan færøske interesser bedst varetages og bedst inkorporeres i det arbejde, der i øvrigt afvikles her i Tinget.

Såvel Færøernes landsstyre som Danmarks regering skal i deres behandling af spørgsmål

af fælles interesse være i overensstemmelse med henholdsvis lagtingsflertallet og folketingsflertallet. Der vil derfor være en lang række sager, hvor man fra færøsk side føler, at man ikke kan opnå tilfredsstillende resultater, fordi regeringen føler sig bundet af et folketingsflertal, som den mener ville blokere en aftale eller et kompromis, der tilgodeser færøske ønsker eller krav. I sådanne tilfælde må det være helt legitimt – ja, en forpligtelse for et færøsk folketingsmedlem – igennem information at forsøge at påvirke sine danske kolleger, således at regeringen lettere vil kunne imødekomme, hvad Lagtinget og landsstyret anser for berettiget og rimeligt.

I udøvelsen af denne virksomhed kræves der en vis sund vurderingsevne og fingerspidsførmelse, således at man ikke utidigt kommer til at gribe ind i eller påvirke et forhandlingsforløb, som regeringen og landsstyret er enige om at gennemføre, inden sagen rejses i Folketinget og i Lagtinget.

Til belysning af berettigelsen af denne virksomhed vil jeg tillade mig at nævne nogle sager, hvor vi fra færøsk side anser en modning i Folketinget for hensigtsmæssig, således at vi kan nå frem til løsninger, der ikke varigt skader rigsheden eller enigheden mellem rigets dele.

Så langt den væsentligste sag af denne karakter er spørgsmålet om forvaltningen af den færøske undergrund. Der har siden 1975 været ført en række forhandlinger mellem regeringen og landsstyret herom, uden at der har kunnet opnås enighed, og jeg ved, at landsstyret er indstillet på endnu en tid at fortsætte i dette regi. Men da det er min formodning, at regeringen føler sig bundet af eller mener, at et flertal i Folketinget ikke kan acceptere, at sagsområdet Færøernes undergrund overføres til særanliggende, vil jeg tillade mig at præsentere de færøske synspunkter uden dog at fremsætte forslag i sagen, der som nævnt ligger til fortsat behandling med regeringen.

Sagsområdet råstoffer i undergrunden er opført på hjemmestyrelovens liste B over områder, der efter nærmere forhandling kan overføres til særanliggende. De fleste af områderne på denne liste er overført uden problemer, og det er uomtvisteligt, at var spørgsmålet taget op til forhandling på et hvilket som helst tidspunkt før 1972–73, var området i dag særanliggende

[Atli Dam]

uden betingelser af nogen art. Men efter den første oliekrise, og efter at man fik vedtaget en grønlandsk råstofordning, har det været umuligt at få indfriet det løfte og den intention, der ligger i hjemmestyreloven om, at området efter forhandling skal overføres.

En tid lang fastholdt skiftende regeringer, at det var uforeneligt med rigsfællesskabet at dele eller overføre forvaltningskompetencen på dette område. Men her mener vi fra færøsk side at have ført bevis for, at der ikke foreligger juridiske hindringer for at opfylde Lagtingets vedtagelse i sagen. Denne vedtagelse er nemlig udformet sådan, at den ikke anfægter højhedsretten, men kun henlægger den endelige forvaltningskompetence til Færøerne.

Regeringen har i stedet for tilbudt en råstofordning af samme tilsnit som den grønlandske, og dette er uacceptabelt for den færøske part, der har en vital interesse i at kunne afgøre, hvad der skal ske på området, hvornår det skal ske, hvor og i hvilket omfang. Ikke mindst vil vi kunne sige nej til en udvikling, der måtte formodes at vælte det færøske fiskerisamfund omkuld.

Vi mener, at regeringen er i klar modstrid med hjemmestyreloven, når den nægter at forhandle ud fra et kommissorium, der også indeholder muligheden for at overføre området til særanliggende. Fra færøsk side har vi tilbudt at forhandle begge dele sideløbende i et blandet dansk-færøsk udvalg, det vil sige finde frem til, hvilken praktisk råstofforvaltning der kan vedtages, samtidig med at sagsområdet gøres til særanliggende. Vi har som nævnt fået afslag herpå.

Det er mit håb, at et færøsk socialdemokratisk folketingsmedlem i sit daglige virke her kan medvirke til at overbevise folketingsflertallet om, at det sagtens er muligt at nå frem til en aftale, der både gør området til særanliggende og samtidig sikrer alle berettigede rigsinteressen, det være sig hensynet til forsyningssikkerheden vedrørende energi, muligheder for at fremme investeringer og få afkast af sådanne, muligheden for at øge dansk beskæftigelse og sikre, at rettigheder ikke delegeres til andre landes borgere på bekostning af rigsborgeres vitale behov osv.

Henvendt til min færøske kollega skal jeg sige, at jeg gerne overlader den nuværende rege-

ring æren af at få løst dette spørgsmål, for det drejer sig nu om at få tilvejebragt den nødvendige politiske vilje til at gennemføre en forhandling, der ikke på forhånd udelukker muligheder og specielt ikke udelukker det færøske Lagtings vedtagelser. Så stærkt som muligt vil jeg understrege, at en rimelig løsning i denne sag er af livsvigtig betydning for rigsfællesskabet og for dets muligheder for at håndhæve overhøjheden over en vidtstrakt havbund på den færøske kontinentalsokke og eventuelle forlængelser heraf.

I 1946 brød forhandlingerne om en ny styrelsesordning sammen, og regeringen tog ikke nye initiativer. Det gjorde derimod et bredt sammensat folketingsudvalg, som i 1947-48 sammen med den færøske forhandlingsdelegation nåede frem til enighed om hjemmestyreloven. Det ville på nuværende tidspunkt være forkert at anbefale en gentagelse af historien, idet en sådan sandsynligvis ikke kunne nå frem til et frugtbart resultat, da baggrunden i dag er en helt anden. Men samtidig må man gøre opmærksom på, at en løsning, der henlægger spørgsmålet om den færøske undergrund under energiministeren, er helt uacceptabel for Færøerne.

Da jeg af natur er optimistisk anlagt, vil jeg tro på, at ånden fra bloktilskudsforhandlingerne også vil udstrække sig til undergrundsforhandlingerne, således at vi her får en løsning, der falder i tråd med den reform, som vi gennemførte på tilskudsområdet.

Med stor interesse noterede jeg mig, at statsministeren bebudede betydelige miljøpolitiske initiativer. Det er en lovgivning, som vi vil følge med megen interesse, og kan vi medvirke til, at disse initiativer kan påvirke de store industrier, luft-, land- og havforurening og formindske denne, gør vi det med glæde.

Endnu har vi et rent havmiljø umiddelbart omkring Færøerne, men i en del vandrende fiskearter og havpattedyr konstateres allerede påvirkninger, og som naboer til en forurennet Nordsø er vi ængstelige for den fremtidige udvikling.

Vi vil se spændt frem til den bebudede danske indsats i EF vedrørende strengere miljøregler og konkretisere vore ønsker, specielt om muligheden for, at EF skrotter alle tanker om opførelse af et raffineringsanlæg for atom-

[Atli Dam]

brændsel i Dounreay i Skotland. Alle danske, der har følt ængstelse ved tilstedeværelsen af atomkraftværker i Danmarks nabolande, vil forstå den færøske frygt for konsekvenserne af gennemførelsen af Dounreayplanerne, hvor problematikken omfatter transport og opbevaring af det langt farligere plutoniumbrændstof, bearbejdelse af dette og deponering af det endelige affald fra raffineringen.

De påvirkninger, man allerede kender til fra Sellafieldanlægget, gør, at man virkelig er skræmt af perspektivet i et flere gange større anlæg i Færøernes umiddelbare nærhed.

Udenrigspolitik og forsvarspolitik er regeringens ansvarsområde og tælles ikke blandt de områder, der kan overgå til særanliggende. Det har dog været og er fortsat naturligt, at Færøernes Lagting fremmer beslutningsforslag som henstillinger til regeringen. Det forventes, at regeringen inkorporerer disse forslag i en samlet udenrigspolitik for riget.

Det får så være, at vi fra tid til anden får at vide, at de færøske forslag er uforenelige med rigets sikkerhedsmæssige behov eller overordnede udenrigspolitiske interesser, sådan som det har været tilfældet med de færøske vedtagelser om alliancefrihed.

Der vil sandsynligvis også fremover blive gjort vedtagelser i det færøske Lagting, og vi må så håbe, at afspænding og nedrustning med tiden vil fuldbyrde tidligere vedtagelser.

Vi følger den aktuelle udvikling meget nøje, og alle afspændingsinitiativer hilses med glæde, og vi vil derfor nøje studere hr. Gorbatjovs udspil i Norden. Vi har en speciel interesse i udviklingen vedrørende atomvåbenfri zoner. Helt oplagt bunder denne interesse i den forskellige situation, som vi befinder os i i forhold til de større landområder i Norden som helhed. For os har det betydning, hvad der besluttes vedrørende landområderne, men det er langt væsentligere, hvad der sker eller kan ske i eller på havområderne mellem Grønland og Island, Island og Færøerne og Færøerne og Shetlandsøerne. Vi har ingen interesse i at blive hægtet af i den udvikling, der forhåbentlig kommer vedrørende aftaler om atomvåbenfri zoner, men må stærkt appellere til regeringen om at sikre, at eventuelle aftaler kommer til at omfatte realistiske garantier vedrørende disse store havområder. Om disse garantier skal ga-

rantere atomvåbenfrihed eller aftaler vedrørende kontrolleret gennemsejling eller fremføring, får vi forhåbentlig lejlighed til at vende tilbage til.

Der findes mennesker på Færøerne, der mener, at der efter gennemførelsen af bloktilskudsreformen, en eventuel undergrundsaftale og et større økonomisk ansvar til Færøerne ved en ændret byrdefordeling ikke er stort behov for færøsk repræsentation i Folketinget. Heri er jeg uenig, idet jeg fortsat mener, at alle tre rigsd dele vil have mere gavn af et samarbejde med respekt for, at der er tale om tre forskellige folk, der skal og kan samarbejde på lige fod, end at hver trækker på sin hammel.

Det er i dag ikke kronerne og ørene, der skal betinge et samarbejde, men en filosofi og en ideologisk holdning. Derfor er det vigtigt at vedligeholde samarbejdet som en levende organisme, der hele tiden udvikler sig. Det medfører en forpligtelse til hele tiden at finde nye løsninger, bæredygtige til dagens krav.

Taanquist (S):

Jeg har med stor interesse læst afsnittene i statsministerens åbningstale om forbedring af beskæftigelsen, stimulering af produktudviklingen og styrkelse af eksporten, og jeg synes, de generelle formuleringer er gode nok. Men en af Danmarks største virksomheder, Danfoss på Als, har fundet en ny eksportartikel, som det ikke har været spor svært at få afsat i udlandet: man er begyndt at eksportere sine arbejdspladser. Foreløbig drejer det sig om 700 arbejdspladser, der flyttes fra Nordborg til Flensborg. Her er altså ikke tale om afdelinger, der sammenlægges her i landet, der er ikke tale om salg af en virksomhed til udlandet, hvor arbejdspladserne trods alt bliver her i landet. Her er rent ud tale om, at danske arbejdspladser flyttes til udlandet. Beslutningen er taget stort set hen over hovedet på de ansatte uden hensyn til dem, der nu bliver arbejdsløse, og uden hensyn til, hvorledes det berører det omgivende samfund, der er helt afhængig af denne ene store virksomhed, et såkaldt monostrukturområde.

Der siges at være tale om en rationalisering, idet man sammenlægger produktionen af kompressorer i Flensborg, men man kunne lige så vel have forventet, at produktionen var blevet lagt sammen hos modervirksomheden i Nord-

[Taanquist]

borg. Når produktionen og dermed 700 arbejdspladser flyttes til Flensborg, skyldes det angiveligt et bedre erhvervsklima syd for grænsen, og det er ikke et spørgsmål om lavere lønninger, for godt nok er lønningerne lavere i Vesttyskland, men til gengæld er arbejdsgiverens sociale bidrag væsentlig højere. Men det er langt lettere at få egnsudviklingsstøtte til oprettelse af arbejdspladser i området syd for grænsen, mens det er betydelig vanskeligere at nedlægge arbejdspladser i Vesttyskland, end det er i Danmark.

Spørgsmålet er nu, hvad den danske regering vil gøre for at forhindre, at disse 700 arbejdspladser om kort tid flytter til udlandet, og hvad regeringen vil gøre for at hindre, at denne udvikling fortsætter. For ikke nok med at disse arbejdspladser flytter til udlandet, fabrikkens udviklingsafdeling flytter også med; den udviklingsafdeling, der har stået for en af de største danske eksportsucceser gennem tiderne, Danfosskompressoren, flyttes nu uden for landets grænser. Når man først begynder at flytte såvel vore arbejdspladser som vores udviklingsmuligheder ud af landet, er det virkelig katastrofalt, og mit spørgsmål er igen: hvad vil regeringen gøre for at hindre denne udvikling? Vil regeringen sikre, at det bliver lige så let at oprette arbejdspladser i Danmark som i Tyskland, og vil regeringen sikre, at det bliver lige så vanskeligt at nedlægge arbejdspladser i Danmark som i Tyskland?

Endelig er denne beslutning taget så at sige hen over hovedet på de ansatte. Selv om de formelle regler tilsyneladende er overholdt – der har dog været påstande om brud på samarbejdsaftalen – er fremgangsmåden helt utilfredsstillende over for de mennesker, der nu må se deres job forsvinde. Og medarbejdernes repræsentanter har ikke haft mulighed for at få indsigt i det materiale, der danner grundlaget for beslutningen om at flytte arbejdspladserne, og har således heller ikke haft mulighed for at vurdere, hvor nødvendig denne beslutning er, eller om andre muligheder havde været til stede.

Hvad vil regeringen gøre for at sikre medarbejderne mulighed for at få bedre indsigt i beslutninger, der tages på deres arbejdsplads, og eventuelt få større indflydelse på disse beslutninger?

Man aner, at den udvikling, der nu er i gang på Danfoss, kun er en begyndelse, og ingen kan være interesseret i en langsom afvikling af en stor dansk virksomhed, der gennem tiderne har bidraget så meget til de danske eksportindtægter. Hvad agter regeringen at gøre?

Hvis statsministeren ikke har et svar nu, garanterer jeg for, at vi vender tilbage til sagen ved en senere lejlighed.

(Kort bemærkning).

Lilli Gyldenkilde (SF):

Nu har vi igen fået rullet en sag op, som med lysende klarhed viser, hvordan arbejdsgiverens ret til at lede og fordele arbejdet her i landet overhovedet ikke er anfægtet – til skade for lønmodtagerne i dette land, fordi de lande, vi sammenligner os med og plejer at kunne sammenligne os med, har betydelig bedre regler for, hvordan man har tryghed på arbejdspladsen, hvilke regler man skal følge ved opsigelser, og hvilke krav man skal stille om omskoling og i det hele taget til tryghed i ansættelsen.

Jeg bemærkede – og nu bemærker jeg også, at statsministeren ikke er her, og derfor kommer der vel ikke noget svar, medmindre arbejdsministeren, som jo heldigvis er her, hvisker statsministeren noget i øret om dette her – at den konservative ordfører, hr. Kent Kirk, her fra talerstolen i sin ordførertale sagde, at tryghed er noget meget betydningsfuldt for Det Konservative Folkeparti. Da både statsministeren og arbejdsministeren jo kommer fra dette parti, er jeg meget spændt på at høre, om denne udtalelse om tryghed ikke også kunne komme til i den kommende samling at udmønte sig i nogle love, som sikrer bedre tryghed i ansættelsen for ganske almindelige lønmodtagere i dette land, så de ikke skal stå i den situation, som vi har oplevet med Tulipufusionenovre i Hammel og Odder, at et helt lille samfund går i stykker, fordi et par store virksomheder bliver lukket. En helt tilsvarende sag kan vi nu komme til at se nede i Sønderjylland, og det er tragisk, at man i dette land bliver ved med at finde sig i det, fordi vi har – jeg ved ikke, om jeg må sige sådan ifølge reglerne her – gumpetunge politikere, som ikke vil være med til at sikre lønmodtagerne tryghed i ansættelsen. Jeg håber, vi får et svar på dette spørgsmål.

(Kort bemærkning).

Kent Kirk (KF):

Jeg vil gerne sige til fru Lilli Gyldenkilde, at det er virkelig alvorligt ment, når vi siger, at tryghed er vigtigt for Det Konservative Folkeparti. Vi tror bare ikke, at de eksempler, som fru Lilli Gyldenkilde tager frem her, i virkeligheden vil skabe tryghed for lønmodtagerne generelt set. Vi tror, at den største tryghed, vi kan give vores lønmodtagere, er, at vi har et dynamisk erhvervsliv, som er i stand til at tilpasse sig den udvikling, der sker ude omkring på verdensmarkedet. Det vil ikke være en tryghed – det vil i hvert fald være en falsk tryghed – hvis det, vi sikrer, alene er, at en virksomhed, uanset om der er basis for den, altså om der er brug for de produkter, den producerer, under alle omstændigheder også skal eksistere og dermed arbejdspladserne eksistere.

Det vigtigste for os er, at vi har et dynamisk erhvervsliv, som har mulighed for at blive ved med at etablere nye virksomheder, nye arbejdspladser, og det skulle også give den største tryghed for alle dem, der er beskæftigede ude i det danske erhvervsliv. Vi mener det således virkelig alvorligt, men vi ser nok lidt forskelligt på, hvilke betingelser erhvervslivet står over for i konkurrencen på det internationale marked.

Arbejdsministeren (Henning Dyremose):

Jeg vil gerne ganske kort bekræfte, at vi mener det meget alvorligt. Jeg vil ikke her tage stilling til den sag, som hr. Taanquist opruller, fordi jeg ikke har detailkendskab til den. Men jeg vil gerne henlede opmærksomheden på, at vi jo i lovkataloget har bebudet, at vi vil se på forhandlings- og varslingsregler i forbindelse med større kollektive afskedigelser, og det gør vi så på sædvanlig vis ved, at vi har lavet en høring i forhold til arbejdsmarkedets parter, hvor vi beder arbejdsmarkedets parter om at tage den enighed, som de i 1984 gav udtryk for, op til fornyet overvejelse og vurdere, om der er behov for at revidere de forhandlings- og varslingsregler, som blev fastlagt i 1984, og vurdere disse regler i relation til parternes egne aftaler om samarbejdsforhold på virksomhederne, al den stund de samarbejdsaftaler, der er indgået, i vid udstrækning er mere tryghedssikrende end den lovgivning, vi har, og sådan skal det

sikkert også være. Vi afventer altså et svar fra arbejdsmarkedets parter og er så indstillet på at tage fat på den problemkreds, som er blevet omtalt her i dag.

(Kort bemærkning).

Lilli Gyldenkilde (SF):

Ja, og det var så det! For så kan man altså forestille sig, at der nu skal nedsættes nye udvalg, som skal se på dette her, og ingen steder kommer vi.

Jeg har naturligvis ikke noget imod, at man taler med arbejdsmarkedets parter om det her, men vi ved jo alle sammen, hvordan det kommer til at gå. Vi har hørt, hvad den konservative ordfører sagde. Han sagde: Vi kan ikke sikre et dynamisk erhvervsliv, hvis vi laver samme regler om f.eks. tryghed i ansættelsen, som man har i Sverige. Må jeg have lov til at spørge: Har man ikke et dynamisk erhvervsliv i Sverige? Jo, det har man da. Det er faktisk svenskerne, som er begyndt at opkøbe danske virksomheder. Men i Sverige har man altså nogle ganske gode varslingsregler. Det er ikke gjort med det. Man har en anden ting: man giver ikke, som vi gør her i landet, og som man kan se på forsiden af Information i dag, 2 mia. kr. i tilskud til danske virksomheder, fordi man lader danske virksomheder korttidsparkere de ansatte, som man på grund af dårlig planlægning ikke har arbejdet til hele tiden, på dagpengesystemet. Jeg beder altså om, at overvejelserne må gå i retning af, hvordan vi får disse ting til at hænge ordentligt sammen, for sandheden er jo, at man bruger a-kassesystemet – og det koster ca. 2 mia. kr. om året – til at korttidsparkere folk på, og så fyrer man rask væk, når det passer ind, samtidig med at man stiller lønmodtagere på de danske virksomheder i den situation, at de er dårligere stillet end i de lande, vi ellers sammenligner os med, hvilket jo altid vil medføre, at bl.a. multinationale selskaber eller selskaber, der har datterselskaber her i landet, og som af en eller anden grund skal indskrænke, indskrænker i Danmark, ikke fordi de er specielt onde, men fordi det kan bedst betale sig.

(Kort bemærkning).

Preben Møller Hansen (FK):

Jeg er enig med fru Lilli Gyldenkilde i, at vi

[Preben Møller Hansen]

skal sikre trygheden i ansættelsen, men jeg synes, man skulle gå det skridt videre at vurdere, hvilke muligheder vi reelt har for at skabe tryghed i ansættelsen. Det, vi med usvigelig sikkerhed ved, er, at flere danske virksomheder lukker deres butikker her i landet og opretter dem andre steder i EF, og det vil fortsætte. Derfor burde fru Lilian Gyldenkilde . . .

Formanden:

Lilli . . .

Preben Møller Hansen (FK):

Derfor burde . . . Lilli – nå ja, o.k., det er jo da kun et skide y, der er til forskel, ikke?, det er jo ikke så slemt her – derfor burde SF i stedet for arbejde sammen med Fælles Kurs om at få en folkeafstemning om Danmarks fortsatte medlemskab af EF, således at vi kan komme ud af det lort – eller ud af det foretagende – det ville være bedre.

Aase Olesen (RV):

Det Radikale Venstre har med glæde bemærket, at arbejdsministeren nu bebuder forslag, der skal sikre de mindre, selvstændige en større retssikkerhed i relation til retten til delpension og til arbejdsløshedsdagpenge. Det sidste er et resultat af den betænkning om de mindre, selvstændige og sociallovgivningen, som blev udarbejdet af Socialministeriet i foråret. Vi vil derfor gerne minde regeringen om, at betænkningen indeholdt en række andre forslag, herunder forslag om skattemæssigt at ligestille medarbejdende ægtefæller med andre erhvervsudøvende. Det kan ske ved at give de medarbejdende adgang til at indgå en lønftale eller til at indgå i et interessentskab – muligheder, som står åbne for papirløse par, men som man af mærkelige grunde hidtil har nægtet at tillade ægtepar.

Jeg gør opmærksom på, at et sådant ligestillingsforslag næppe vil betyde det helt store skattetaf for statskassen, men det er først og fremmest af betydning for de sociale ordninger, som de medarbejdende skal leve med. Den socialpolitiske ligestilling af den medarbejdende ægtefælle kan ikke nås, medmindre man begynder med at give den medarbejdende en selvstændig skattemæssig status.

Regeringen har endvidere meddelt, at man arbejder med ændringer af formueskatten med henblik på at lette erhvervslivet for en ofte urimelig beskatning. Det fremgår imidlertid ikke af åbningstalen, om regeringen ønsker andre ændringer i formueskatten, og jeg vil derfor gerne spørge skatteministeren, om han ikke finder, at tiden nu er inde til at få afskaffet den sidste direkte skat på ægteskabet. Ophævelsen af sambeskatningen af formuer skal naturligvis ske ved at give alle personer samme bundfradrag.

Det Radikale Venstre opfordrer regeringen til at udarbejde forskellige modeller til at nå dette mål, enten helt uden provenutab eller med et større eller mindre minus i statskassen. Det totale provenu af formueskatten er som bekendt i dag ca. 1½ mia. kr.

Endelig vil jeg gerne minde regeringen om en god radikal sag, nemlig forslaget om, at renteaftgiften i kartoffelkuren skal kunne indsættes på en opsparings- eller pensionskonto, også ud over det første år, altså 1987.

Under forhandlingerne om kartoffelkuren udtrykte regeringens forhandlere bekymring for, om denne ordning skulle gå hen og udvande kartoffelkurens virkning. Dette argument mod opsparingstanken må vist nu siges at være bortvejret. Vi ved alle sammen, at kartoffelkuren virker og virker godt, og vi har da også noteret, at Venstres folketingsgruppe under valgkampen helt kunne tilslutte sig Det Radikale Venstres ønske om at forlænge ordningen ud over det første år.

Jeg vil derfor gerne spørge den nye Venstre-skatteminister, om han ikke har planer om at opfylde dette valglofte i den kommende folketingssamling. Jeg kan da tilføje, at hvis regeringen ikke svarer positivt på disse tre spørgsmål, så agter Det Radikale Venstre at fremsætte forslag herom.

Jørgen Tved (FK):

Jeg bliver altid meget imponeret, når jeg er sammen med meget dygtige mennesker, og det mener jeg allerede jeg har erfaret at man er, når man er i denne sal. Jeg har erfaret, at nogle meget hurtigt har et standpunkt, til de tager et nyt, og at man kan sige ét uden for dette hus og noget helt andet, når man kommer herind. En sådan dygtighed synes jeg er imponerende.

[Jørgen Tved]

Jeg mener også, jeg allerede har erfaret, at det, at man er gammel i gårde, ikke altid betyder, at man har erhvervet den store visdom.

Når jeg siger det, så er det, fordi jeg meget opmærksomt har hørt på den debat, der har været i dag. Jeg har hørt mange alvorlige mennesker stå heroppe og beskæftige sig med ting, som jeg mener lå lidt fjernt før den 8. september.

Der er ting som arbejdsløsheden. Jeg kan blive rørt til tårer, når jeg hører, hvordan partiet Venstre interesserer sig for familiepolitik, hvordan man vil sørge for, at i hvert tilfælde de 300.000 arbejdsløse, som er et resultat af regeringens politik, vil få lejlighed til at være mere sammen med deres børn, end de vel i virkeligheden ønsker. Jeg har derimod ikke hørt ret meget om, hvordan vi angriber dette problem med de mange arbejdsløse. Hvordan sætter vi ind, for at der kan blive skabt arbejde, for at der kan blive sat nogle foranstaltninger i værk, så også de 300.000 kan få tid til at beskæftige sig lidt med produktion og det, der skal foregå uden for familierne?

Jeg kan også blive meget imponeret, når jeg hører, hvordan man modtager de mange signaler om fred og nedrustning og om, hvordan man skal skrotte det militære isenkram. Ja, nogle siger jo ligefrem, at det må besvares med, at vi køber flere kanoner, og de, der går længst her i salen, Socialdemokratiet, siger, at vi skal klare en nulløsning.

Nu er der et gammelt ordsprog, der fortæller, at man skal feje for sin egen dør, før man fejrer for andres. Jeg kunne godt forestille mig, at dette Folketing var så fornuftigt, at man sagde, at nu er der nogle, der har vist vejen, nogle, der ligesom har sagt til os: Vi kan altså godt undvære både atomraketter og andet djævelskab. Ville det ikke være rimeligt, om det danske Folketing pålagde regeringen at sige: Nu skrotter vi også de mange kanoner og andet, som vi har her, og så sparer vi de penge, der kunne bruges til mange andre ting?

Jeg kan også blive en smule imponeret over, at landets undervisningsminister bogstavelig talt kan vade igennem tusindvis af unge, der har nedlagt deres arbejde på uddannelsesinstitutionerne for at gå i demonstration hernede, for at protestere mod, at man ødelægger deres fremtid, prøver at nedlægge deres institutioner

og så presse flere elever ind i de institutioner, der bliver tilbage. Hvad siger landets undervisningsminister? Ja, han siger: Vi har lagt beslutningsprocessen ud i amter og kommuner, jeg kan ikke gøre noget!

Jamen hvad ville der nu ske, hvis de samme amter, hvis de samme kommuner på baggrund af den decentralisering af beslutningsprocessen, som man taler så meget om, f.eks. sagde til undervisningsministeren: Vi har faktisk ikke råd til at have hverken skoler eller andre former for uddannelsesinstitutioner. Ville undervisningsministeren så fortsat læne sig tilbage og sige: Det er ikke mit bord, det er noget, de skal klare ude i områderne? Ja, man kan naturligvis binde kommuner og amter på både hænder og fødder, tage pengene fra dem og sige, at der må ikke ske nogen udvidelse, der skal tværtimod ske nogle nedskæringer, og så bagefter sige: Det er ikke mit ansvar, det er ikke mit bord.

Så har jeg måske også fået det ud af debatten, at jeg forstår, hvorfor Socialdemokratiet har valgt så lang en formand, for der skal rækkes langt ind over midten, for at man kan få lavet de rævestreger, som betyder, at almindelige mennesker i dette land i hvert tilfælde ikke får en forbedring af deres situation. Der skal være tilbageholdenhed over for lønarbejderne, og pensionisterne kan blive spist af med et par hundrede kroner, hvoraf skattevæsen og andet tager det meste.

Der skal altså holdes igen og vises tilbageholdenhed, og så kan jeg godt forstå, at der skal længde til for at nå over til den højre side i salen for at få skabt et sammenhold, der kan fortsætte nedskæringspolitikken.

Korneliusen (S):

Statsministeren sagde i åbningstalen, at det er vigtigt, at vi uddannelsesmæssigt og kulturelt forbereder os på at gå ind i det nye samfund. Det er utrolig flot sagt, og det er utrolig rigtigt sagt.

Jeg er fuldstændig enig i indledningen til uddannelsesafsnittet, men når jeg så læser resten af uddannelsesafsnittet, synes jeg, der er for få visioner og for få konkrete forslag til at underbygge indledningsreplikken.

Der er tre overordnede synspunkter, som sammen og hver for sig peger i retning af nyvurderinger på uddannelsesområdet.

[Korneliusen]

Det første er den hastige teknologiske udvikling. Det er forbeholdt ganske få at påvirke denne udvikling – det er de bedst uddannede. Andre kan bare følge med – det er de veluddannede. Men en meget stor gruppe i vores samfund opnår end ikke det privilegium bare at kunne følge med – det er de utilstrækkeligt uddannede. 300.000 unge mellem 16 og 24 år er uden for det egentlige uddannelsessystem, og et større, meget større, antal voksne har forladt folkeskolen efter 7-8 års skolegang.

For det andet siger flere og flere mennesker, at de ikke vil lade sig styre af udviklingen; de vil have lov til at være mennesker og leve på egne betingelser og livsvilkår.

Det fører til det tredje, nemlig kravet om at bestemme over egen skæbne; det bliver mere og mere udtalt. Befolkningen ønsker fællesskab. Man vil nødig modtage ordrer ovenfra.

Disse kendsgerninger tvinger os til at foretage nyvurderinger på uddannelsesområdet. Vi må sammenholde ændringer i vore ydre vilkår med vore institutioner, med vores måde at organisere uddannelse på.

Der skal ske væsentlige ændringer på uddannelsesområdet de kommende år. Derfor må vi i gang med en diskussion om selve uddannelsesbegrebet, om uddannelsernes indhold, om nye metoder og ny pædagogik. Det er tvungende nødvendigt, at der fra Folketinget udgår klare signaler om, at vi har viljen til at undgå en ny klassedeling af samfundet baseret på uddannelseskævheder, at vi har viljen til forandringer, der sikrer alle lige muligheder for at udvikle sig gennem uddannelse.

I åbningstalen nævner statsministeren konkret erhvervsuddannelserne. Der kommer et udspil; det er godt. Må jeg lige indskyde en parentes og spørge statsministeren – og jeg beder mindeligt om, at der kommer bare en enkelt sætning med i replikken: Når nu erhvervsuddannelserne skal samles i en fælles lov under Undervisningsministeriet, vil statsministeren så ikke love mig her i dag endnu en gang at overveje, om det meget store sundhedsuddannelsesområde skal forblive i Undervisningsministeriet? Bare overveje det.

Socialdemokratiet har fremlagt sit forslag til en reform for de unge på efg-området. Overgangen fra folkeskolen til ungdomsuddannelserne skal gøres så let og smidig som muligt.

Ved siden af gymnasieuddannelsen skal der være den enstrengede erhvervsuddannelse, der skal gøres så god, at den bliver et fristende alternativ til gymnasiet og til folkeskolens 10. klasse. Den skal give piger og drenge de samme reelle muligheder. Den enstrengede erhvervsuddannelse skal både give erhvervskompetence og kompetence til videregående uddannelse, og den skal baseres på et fælles basisår for alle og en række derpå følgende andendelsuddannelser.

Basisårets undervisning skal have et betydeligt alment indhold, men med en pædagogik, som er forskellig fra folkeskolens, og under basisåret skal eleverne have en uddannelsesløn betalt af det offentlige. Under andendelsuddannelserne skal de aflønnes af arbejdsgiverne på deres praktikpladser. Andendelsuddannelserne skal baseres på vekseluddannelsesprincippet, dvs. et samspil mellem skoleuddannelse og uddannelse på praktikstedet.

Jeg vil spørge undervisningsministeren, om han er enig i disse synspunkter. Og hvis undervisningsministeren ikke er enig, hvad betyder så afsnittet i statsministerens åbningstale om erhvervsuddannelserne? Jeg beder om regeringens udgangspunkt for de drøftelser, der skal komme, og for den kommende debat.

I indledningen nævnte jeg de voksnes uddannelsessituation. Det er en kendsgerning, at ¼ million voksne har utilstrækkelige kundskaber med sig på vejen til det nye samfund. Jeg erindrer om statsministerens bemærkning: Det er vigtigt, at vi uddannelsesmæssigt og kulturelt forbereder os på at gå ind i det nye samfund. ¼ million mennesker har ikke tilstrækkelige kundskaber med sig på vejen til dette nye samfund.

Vi må i gang med at skabe bedre uddannelsesmuligheder for de voksne. Vi har fremsat forslag om betalt frihed til uddannelse. Det er indeholdt i det beslutningsforslag om en samlet politik for social genopretning og modernisering af erhvervsliv og arbejdsmarked, som om kort tid kommer til behandling her i Tinget. Det handler om forøgede uddannelsesmuligheder for voksne på arbejdsmarkedet. Det handler om nye almene uddannelsesstilbud. Det handler om flere pladser inden for arbejdsmarkedsuddannelserne. Det handler om flere pladser for voksne i erhvervsuddannelserne.

[Korneliusen]

Jeg vil spørge undervisningsministeren, om vi kan påbegynde et reformarbejde ud fra disse grundtanker. Det vil være godt for samfundet, men det vil være et kæmpeskridt i retning af at give det enkelte menneske ret til at udvikle sig fra vugge til grav i et livslangt forløb, en ret til uddannelse og udvikling, som han/hun kan gennemføre, når behovet melder sig.

Der mangler helt i åbningstalen synspunkter, som inddrager de unge aktivt i samfundslivet. Vi var i forbindelse med gymnasireformen enige om, at gymnasieelever skulle have medbestemmelse på deres skoler og centralt. Jeg har hverken i åbningstalen eller i den skriftlige del hørt eller set tiltag, som tyder på, at regeringen er på vej med en demokratisering på dette område. Det er utrolig vigtigt, at vi tager unges problemer og synspunkter alvorligt. Lad os inddrage dem overalt, hvor vi kan gøre det. De sidste års besættelser og demonstrationer viser os, at vi har forsømt ungdommen. Vi har givet dem formelt demokrati. Lad os nu tage det næste skridt: reelt demokrati.

Socialdemokratiet vil i dette efterår fremsætte et samlet demokratiforslag, som skal give unge medbestemmelse over egne uddannelsesmæssige forhold. Det gælder folkeskolen, det gælder gymnasiet, som det gælder de erhvervsfaglige grunduddannelser, det være sig lokalt som centralt.

Lad mig sige klart og tydeligt til sidst: For os, der nu har ansvaret for udformningen af fremtidens samfund, er det helt afgørende at lytte til og forstå de tanker og ideer, som er de unges. Lad kæden mellem de ældres erfaring og ungdommens nysyn og gåpåmod blive gendannet. Håbet, trygheden, glæden og livsviljen er ens for alle generationer.

Per Stig Møller (KF):

Hr. Svend Auken opstillede nogle betingelser for en samklang eller konsensus i sikkerhedspolitikken. En sådan ønsker vi naturligvis også. Det var imidlertid kun et tilsyneladende forsøg på at genoplive den enighed, der, før Socialdemokratiet begyndte sine eksperimenter med sikkerheden, karakteriserede arbejdet her i Tinget. For hvad sagde hr. Svend Auken? Han sagde, at vi skulle være imødekommende over for Gorbatsjovs forslag i Murmansk. Men mon ikke de skal analyseres grundigt, før dette Fol-

keting giver sig til at kippe med flaget? De fremsættes jo ikke uden bihensigter, der ikke umiddelbart gavner vores sikkerhed. For mig er Sovjetunionen ikke noget fredseiskende land, før det forlader Afghanistan.

Dernæst sagde han, at vi skal fortsætte med selvstændige initiativer i Øst-Vest-forhandlingerne, hvilket vel betyder, at fodnotopolitikken skal fortsætte. Men har det slet ikke gjort indtryk, at gennembruddet mellem USA og USSR er sket på baggrund af fasthed og på trods af Danmarks fodnotopolitik? Tror hr. Svend Auken, at USA og USSR blev enige på grund af fodnoterne? I så fald har han det som hanen, der tror, solen står op, fordi den gæler.

For det tredje vil hr. Svend Auken fortsætte arbejdet med Norden som atomvåbenfri zone. Men her er jo faktisk ikke noget nyt, for jeg går ud fra, at hr. Svend Auken fortsat vil arbejde inden for NATO, og det vil SF også, det SF, hr. Svend Auken nu vil have med i hele arbejdet, også i det sikkerhedspolitiske.

Endelig er det betænkeligt, at hr. Svend Auken ikke kan se, at en forsvarspolitisk nulløsning reelt er en minusløsning. Det ser dog hans norske kollega klart, eftersom hun den 24. september i år i NATO-parlamentarikernes forsamling i Oslo sagde, at vores anstrengelser skal føres ad to parallelle spor: forbedring af de konventionelle styrker i alliancen og våbenkontrollforhandlinger. Her er jeg meget mere enig med den norske statsminister end med Socialdemokratiets formand.

Jeg håber, at hr. Svend Auken blot har gjort en reverens over for SF i dag. Ellers får vi en ganske unødigt usikkerhed i sikkerhedspolitikken.

Så må jeg sige, at hr. Niels Helveg Petersen viste en større forståelse for den nødvendige enighed omkring dansk sikkerhedspolitik. Han ønsker jo klart og tydeligt at drøfte, hvordan vi kommer videre; han stiller ikke, som hr. Svend Auken gjorde det, definitive betingelser.

Også vi ønsker drøftelser, men helst realistiske, og vi ønsker ikke, at vi i vor udenrigspolitik skal danse, så snart Gorbatsjov stiller op. Til gengæld skal vi i Østergaardudvalget nøje gennemgå, hvorledes vi sikrer Danmarks og Vestens frihed bedst, og her tror jeg hverken på hasardspil eller enegang.

(Kort bemærkning).

Svend Auken (S):

Det afsnit, jeg havde om sikkerhedspolitikken, var jo fredsommeligt formuleret, og derfor tyder det på et stærkt og bredt følelsesregister hos hr. Per Stig Møller, når han kunne få så meget galde til at flyde ud over det, jeg har sagt.

Vi har ikke sagt, at man blot skal acceptere Gorbatsjovs initiativ i forlængelse af talen i Murmansk. Vi har sagt, at det skal undersøges nærmere. Det, vi har bebrejdet regeringen, er, at man nærmest refleksagtigt afviste talen som blot et sovjetisk forsøg på at underminere den vestlige enighed.

Når jeg talte om selvstændige initiativer, så henviste jeg konkret til det initiativ, den norske regering har taget om en diskussion inden for rammerne af NATO for at diskutere atomvåb- nenes rolle i NATO-strategien med sigte på at få mindsket denne rolle og nå frem til en situation, hvor man helt kan give afkald på retten til førstegangsbrug af kernevåben.

Jeg tror, at hr. Per Stig Møller og andre i denne sal tager fuldstændig fejl, hvis man tror, at der kan skabes enighed om dansk sikkerhedspolitik, hvis ikke man er parat til at acceptere det flertal, der ikke bare findes i denne sal, men som også findes i befolkningen, og som derfor også vil være der efter et kommende valg.

Strunge (S):

Jeg vil gerne have lov til her ved åbningen at trække et element frem, som ikke rigtig er blevet omtalt af statsministeren, men som efter min opfattelse er altafgørende for det, som regeringen så ivrigt og ihærdigt taler om, nemlig at styrke erhvervenes konkurrenceevne.

Jeg synes, der mangler et meget væsentligt og meget vigtigt aspekt i denne tale om at styrke erhvervenes konkurrenceevne. Det handler om det, jeg med et godt gammeldags ord vil kalde reel medbestemmelse.

Det er sådan, at den skabes kun ved, at virksomhedsejere og virksomhedsledere er indstillet på at vise deres gode vilje igennem handling, handling, hvor man giver de ansatte ansvar og medbestemmelse. Der er – og det er godt – en række virksomheder i den private sektor, hvor arbejdsglæden blomstrer og engagementet virkelig eksisterer.

Nu erkender jeg naturligvis, at statsministeren ikke kan tvinge de virksomheder, der baserer deres ledelsesfilosofi på forældede ledelsesformer, til en ledelsesform, som jeg her har omtalt, hvor man virkelig skaber grøde også for erhvervenes konkurrenceevne ved at give reel medbestemmelse.

Men statsministeren og finansministeren har jo stor indflydelse på graden af medbestemmelse i den offentlige sektor. Mine erfaringer og oplevelser igennem de fem år, regeringen har siddet, er, at medbestemmelsen i den offentlige sektor kunne trænge til at blive moderniseret ret så alvorligt. Jeg vil godt pege på et eksempel, som hr. Palle Simonsen sikkert også kender. . .

Formanden:

Finansministeren.

Strunge (S):

Det hedder finansministeren, får jeg nu at vide. Ja, dér vil jeg gerne sige, hr. finansminister, at du har været med til. . . (*Munterhed*) . . . nu blev det for godt, vi nøjes så med finansministeren. Nu vil jeg godt sige til dig. . . (*Munterhed*) . . . at du har været med til at skære ned.

Formanden:

Man må ikke tale direkte til folketingsmedlemmerne, heller ikke til ministrene.

Strunge (S):

Man må heller ikke tale direkte; der er meget at lære herinde. Ja, men det, der er vigtigt, og det skulle nødig overtone det morsomme i det her, det er faktisk, at finansministeren – denne gang var det rigtigt – har skåret i de centrale samarbejdsudvalgs budgetter. Jeg fatter ikke, hvordan man kan få det til at harmonere med alt det, man siger om modernisering.

Jeg mener også at have konstateret igennem mit tidligere arbejde, at man har været meget behersket ude i de lokale samarbejdsudvalg i de sidste fem år for så vidt angår medbestemmelse.

Det er en dyb sandhed, og det ved vi, der er herinde i Folketinget, at vi trives, hvis vi har medbestemmelse og føler ansvar. Den samme oplevelse har alle andre mennesker. Derfor synes jeg, da det er så vigtigt for denne regering at

[Strunge]

få forbedret konkurrenceevnen og få effektiviseret i den offentlige sektor, at der burde tages nogle initiativer, sådan at man fik en reel medbestemmelse i den offentlige sektor, sådan at der blev arbejdsglæde og blomstring i den offentlige sektor.

Derfor skal mit spørgsmål til finansministeren være: agter finansministeren at tage initiativer, sådan at man kan få en reel medbestemmelse for offentligt ansatte for derved at fremme effektiviteten og arbejdsglæden i den offentlige sektor?

(Kort bemærkning).

Helge Adam Møller (KF):

Jeg kom for sent for et øjeblik siden til at få en kort bemærkning til hr. Svend Auken.

Vi har jo i dag oplevet, at det ikke er alle ting, som er tilladt i det høje Folketing; det er der nogle der er ved at lære. Men en af de ting, der jo ikke er forbudt – desværre, kunne man sige – er historieforfalskning, og jeg mener, at enkelte af de ting, som hr. Svend Auken og for den sags skyld også hr. Gert Petersen har sagt, jo er historieforfalskning.

Når hr. Svend Auken sagde, at det bl.a. var Socialdemokratiets fortjeneste – det fremgik af det første indlæg – at man nu havde fået en aftale, som eliminerede alle mellemdistanceraketterne med mellem 500 og 5.000 kilometers rækkevidde, og når hr. Gert Petersen senere sagde, at det var Gorbatsjovs fortjeneste, så vil jeg gerne sige, at det er og bliver historieforfalskning.

Hvis det var én mands fortjeneste, så skulle det vel være den tidligere vesttyske forbundskansler Helmut Schmidts. Hvis vi skulle gøre kredsen lidt større, så skulle det vel være regeringerne i de NATO-lande, der blev ved med at fastholde det, der har ført frem til situationen i dag; det skulle være den italienske regering, den belgiske regering, den hollandske regering, den vesttyske regering og den engelske regering. Det var jo nogle af de lande, der stod fast på den holdning, som i dag har medført den reaktion fra Sovjet, som vi alle sammen glæder os meget over.

Men jeg synes nok, det er at tage roserne for noget, som man bestemt ikke har nogen andel i. Hvis man havde fulgt den politik, som SF og Socialdemokratiet stod for, så havde vi ikke

alene i dag, men også i morgen og om 10 år haft disse 400–500 sovjetiske SS-20 raketter hver med 3 atomspræghoveder stående i Europa. Dem får vi nu væk, men det er ikke takket være hr. Svend Auken og den politik, han på det område har ført.

Skatteministeren (Fogh Rasmussen):

Fru Aase Olesen rejste tre spørgsmål til mig.

Først stillede fru Aase Olesen spørgsmålet om indbetaling af renteaftgiften på pensionskonti. I den vedtagne lov er adgangen til at indbetale renteaftgift på pensionskonti gjort midlertidig, nemlig sådan at den kun gælder for det første års indbetalinger, og denne ordning er jo et resultat af en aftale mellem regeringen og Det Radikale Venstre.

Når der nu fra forskellig side er rejst spørgsmål om, hvorvidt renteaftgiften kan indbetales på pensionskonti også ud over det første år, vil jeg da gerne erklære mig parat til at analysere konsekvenserne af en sådan ændring. Det spørgsmål må – og det er jeg sikker på at fru Aase Olesen er enig i – selvsagt også vurderes i lyset af den ikke uvæsentlige administration, der er knyttet til administrationen af de mange små pensionskonti.

Det næste spørgsmål, som fru Aase Olesen rejste, var spørgsmålet om formuebeskatning af ægtefæller. Der ligger det sådan, at min forgænger i foråret nedsatte et udvalg med den opgave at analysere, hvordan formueskatten påvirker opsparing, produktion og beskæftigelse samt indkomsternes og formuernes fordeling mellem de forskellige indkomstgrupper. Dette udvalg sidder og arbejder i øjeblikket og forventes at være færdig med sit arbejde i begyndelsen af 1988.

Jeg vil gerne sige til fru Aase Olesen, at jeg finder det helt naturligt, at problemerne omkring formuebeskatning af ægtefæller også bliver behandlet i dette formueskatteudvalg, og derfor vil jeg gerne give fru Aase Olesen det tilsagn, at jeg nu over for udvalget vil præcisere, at også spørgsmålet om formuebeskatning af ægtefæller skal behandles af udvalget.

Endelig rejste fru Aase Olesen spørgsmålet om beskatning af medarbejdende ægtefæller. Der kan jeg sige, at regeringen er enig i, at der er behov for en forbedring af vilkårene for de medarbejdende ægtefæller. Det er i øvrigt et

[Skatteministeren]

spørgsmål, der er blevet behandlet i en betænkning fra Socialministeriet om de mindre erhvervsdrivende og den sociale lovgivning.

Jeg er enig med fru Aase Olesen i, at problemerne i vidt omfang tager udgangspunkt i den lovgivning, som lader de skattemæssige regler være afgørende for udbetalingen af bl.a. sociale ydelser, og en løsning må derfor starte med en løsning af de skattemæssige forhold. Derfor kan jeg også oplyse, at jeg allerede har taget initiativ til en analyse af skattereglerne for de medarbejdende ægtefæller, og når resultatet af den analyse foreligger, vil jeg gerne vende tilbage til spørgsmålet. Der er jo i den forbindelse en række økonomiske spørgsmål, der skal afklares, og jeg vil også gerne føje til, at da de skattemæssige regler for medarbejdende ægtefæller blev drøftet under skattereforhandlingerne, blev forligspartierne enige om at fastholde de tidligere gældende regler for beskattning af medarbejdende ægtefæller. Skal reglerne derfor ændres, så forudsætter det, at forligspartierne bliver enige om at ændre reglerne.

Men jeg vil altså tilkendegive over for fru Aase Olesen, at i selve sigtet, nemlig dette at forbedre vilkårene for medarbejdende ægtefæller, er vi helt enige, og arbejdet med dette er allerede sat i gang.

(Kort bemærkning).

Aase Olesen (RV):

Jeg vil gerne takke skatteministeren for den overordentlig positive tale, han lige har holdt her. Så er åbningsdebatten jo da ikke forgæves. Der er sket to vigtige ting. For det første at vi har fået tilsagn om, at regeringen vil se på sambeskatningen af formuer. Det tror jeg er meget vigtigt. For det andet at der går en analyse i gang vedrørende medarbejdende ægtefæller.

Men jeg vil gerne sige, at under skattereforhandlingerne var det sådan, at vi på et tidspunkt var lige ved at glemme de medarbejdende ægtefæller, men så vedtog man, at den nugældende ordning skulle fortsætte og på en sådan måde, at man sikrede, at forholdene ikke blev forværret.

Men samtidig sikrede Det Radikale Venstre sig altså, at vi ikke var forhindret i at fremsætte forslag til en egentlig ligestilling, og det kan jeg se der er nogle skatteforhandlere der nikker til, så der kan ikke være nogen problemer i at for-

søge at forbedre forholdene og ligestille de medarbejdende ægtefæller med andre erhvervsudøvende.

Udenrigsministeren (Ellemann-Jensen):

Der er i debatten i dag fremkommet en del sikkerhedspolitiske betragtninger, som jeg gerne vil kommentere nærmere.

Jeg er helt enig med hr. Svend Auken i, at det er en stor lykke, at de to supermagter nu er nået til principiel enighed om en INF-aftale. Det er jo rigtigt, som hr. Svend Auken siger det, at ganske vist drejer det sig om en forholdsvis beskedne andel af den samlede mængde atomvåben, men det er jo ikke det, der er afgørende, og som hr. Svend Auken også peger på det – og igen er jeg ganske enig med ham – er det jo en historisk aftale, fordi man for første gang i verdenshistorien enes om at fjerne en hel klasse af atomvåben – ikke lægge loft over dem, ikke diskutere begrænsede stigninger, nej, man fjerner en hel klasse.

Det er jo en aftale, som er et resultat af en meget langvarig forhandlingsproces, men så sandelig også af smidighed fra såvel Sovjetunionens som USAs side, og det er en aftale, som i kraft af sin historiske karakter også åbner helt nye perspektiver for Øst-Vest-forholdet i bredere forstand, først og fremmest selvfølgelig på nedrustningsområdet, for der åbner sig nu nye perspektiver for yderligere aftaler om både nedrustning og våbenkontrol, og her tænker jeg på forhandlingerne om de strategiske våben, som man jo har forhandlet om længe, men hvor supermagterne nu er i konkrete forhandlinger om, hvordan man i praksis kan opfylde den målsætning, man enedes om i Reykjavik, om en 50 pct.s reduktion af disse strategiske våben. Jeg tænker på kemiske våben, hvor der er aftale om, at man meget snart skal indlede forhandlinger om kemiske våben. Jeg tænker på atomprøvestop, hvor man også skal indlede forhandlinger om en prøvestopaftale, og så tænker jeg også på forhandlingerne om det konventionelle styrkeforhold.

I den forbindelse synes jeg, det er væsentligt at trække et element frem ved den aftale, man i princippet er nået frem til om mellemdistance-raketterne. Her er man nemlig blevet enig om disparitet eller skævhed i nedskæringerne. Som hr. Gert Petersen sagde det: man er blevet enig

[Udenrigsministeren]

om, at man skal væk fra den primitive kanonrør-for-kanonrør-politik. Jeg er ganske enig med hr. Gert Petersen, når han i den forbindelse priser den sovjetiske nye ledelse for den smidighed, der er udvist, når man på en række punkter – og her altså også når det drejer sig om disparitet – er gået med til at indtage helt nye standpunkter.

Det er en smidighed, som har gjort det muligt at få denne aftale igennem, men det er vel at mærke også en smidighed, som giver os håb om, at det kan lykkes at få en aftale om bedre balance på det konventionelle område. For her kommer vi jo ikke uden om, at hvis man skal finde en forbedret balance på det konventionelle område, så er det nødvendigt, at den sovjetiske ledelse igen viser smidighed, igen accepterer, at man på områder, hvor man i dag har en meget stor overmagt, selvfølgelig må fjerne noget mere end modparten, for at der kan komme balance.

Det er nødvendigt, for kun på den måde kan vi få den balance på et lavere niveau, som gør, at vi kan undgå det, som hr. Gert Petersen, synes jeg, lidt primitivt kaldte »konventionel oprustning efter atomar nedrustning«.

For lad os nu ikke gå fejl af hinanden på dette punkt. Vi står jo med et problem. Vi står jo med det problem, at efterhånden som den beskyttelse, der ligger i atomvåbnene, hvad enten man kan lide det eller ej, fjernes, så bliver den ulighed, der måtte være på det konventionelle område, så meget desto farligere og så meget desto mere iøjnefaldende.

Derfor er det så vigtigt at finde en forbedret balance, helst igennem forhandlinger. Men i det omfang det ikke kan lykkes igennem forhandlinger, er det jo, man skal være ekstra opmærksom på, at man ikke svækker sit konventionelle beredskab, sådan som jo for nylig den norske statsminister har peget på det, som det er blevet nævnt i flere indlæg.

Men ikke bare når vi ser på nedrustning og våbenkontrol, kan vi regne med, at aftalen om mellemdistancevåbnene kan lukke op for nye forhold imellem Øst og Vest. Også når vi kigger på andre emneområder inden for Øst-Vest-forholdet, må man regne med, at den nye tillid, der er skabt her, kan føre til helt nye aftaler. Lad os da være realistiske: der er lang vej endnu, men efter regeringens opfattelse står vi i dag med et

begrundet håb om, at vi er ved begyndelsen til en mere stabil periode, og det er klart, at vi sammen med alle andre både må tilskynde og medvirke til, at alle foreliggende muligheder bliver udnyttet.

Jeg synes, vi skal være så åbne i Danmark, at vi kan drage den rigtige lære af hele forløbet op til principaftalen om mellemdistancevåbnene. Efter regeringens opfattelse er situationen den, at aftalen om at fjerne mellemdistancevåbnene kun er kommet i stand, fordi der var sammenhold i NATO-alliancen. Den aftale er jo kun blevet til virkelighed, fordi i hvert fald de fleste lande i NATO-alliancen fandt sammen om den strategi, der har båret frugt, og er blevet ved med at stå sammen om den strategi uanset alle de forsøg, der blev gjort fra Sovjetunionens side på at drive kiler ind imellem NATO-partnerne, og uanset alle forsøg, der blev gjort på at presse denne kiledrivningspolitik igennem ved meget bastante demonstrationer som f.eks., da man i en periode helt forlod forhandlingsbordet.

De fleste NATO-lande stod sammen, og da det på et tidspunkt stod klart for den sovjetiske ledelse, at man ikke kunne splitte NATO-landene, vendte man tilbage til forhandlingsbordet, og så fik man den aftale, som vi i dag glæder os over.

Her vil jeg godt sige til hr. Svend Auken, der siger, at de mindre NATO-lande åbenbart bare synes, man skal følge i USAs fodspor, at det jo ikke er den form for følgagtighed, der har været tale om de steder, hvor NATO-partnerne har stået sammen om strategien. Nej, det, der tværtimod har været tale om, er jo en meget snæver konsultationsproces på grundlag af hele den samhørighed og hele den solidaritet, der må gælde i en alliance mellem demokratiske stater.

USA har vist sine partnere åbenhed ved at orientere løbende om, hvad der skete, og drøfte de holdninger, man burde tage, og USAs partnere i NATO har, i hvert fald for de flestes vedkommende, så vist den solidaritet, der bestod i at stå sammen om den strategi, man havde aftalt fra starten, og som til sidst kom til at give resultat.

Så må jeg sige til hr. Svend Auken, at jeg tror, han har misforstået regeringens holdning til den tale, generalsekretær Gorbatjov holdt i

[Udenrigsministeren]

Mürmansk sidste torsdag. Det er rigtigt, at jeg har været fremme med en del kritiske bemærkninger, men jeg har så sandelig også været fremme med positive bemærkninger; de har det desværre tit med at drukne i den offentlige debat. Men vi har meget tydeligt sagt fra regeringens side, at vi nøje vil studere talens indhold, og at den selvfølgelig så må drøftes med vore allierede og drøftes i nordisk sammenhæng.

Vi har jo også peget på, at der er noget positivt i det, at generalsekretær Gorbatsjov anerkender, at vi har et problem med den stigende spænding i de nordlige farvande. Deri ligger jo også, mener jeg, en erkendelse af, at den politik, hans forgængere har ført, netop har fremkaldt denne øgede spænding.

Tidligere har vi jo altid kaldt det nordiske område for et lavspændingsområde. Det er det ikke i dag, og det er det ikke, bl.a. fordi der er sket en massiv sovjetisk flådeopbygning, fordi der over for den så er sket en udvikling af de vestlige flådestrategier, og også fordi der jo på landjorden, på Kolahalvøen, er sket en massiv opbygning af sovjetiske landbaserede missiler.

I det omfang der i Gorbatsjovs tale ligger en erkendelse af, at forgængernes politik på dette område har ført til en urimelig stigning i spændingen i området, og at man ønsker at begrænse den, mener jeg, der er tale om nogle meget positive signaler, som vi selvfølgelig da skal reagere på.

Forhåbentlig kan vi så her finde en parallel til det, vi oplevede på mellemdistanceraketternes område. For her skete der jo det, at der kom en ny ledelse til i Sovjetunionen. Da man opdagede, at NATO-alliancen stod fast og stod sammen, så var der en ledelse, der havde den fornødne smidighed til at erkende, at forgængernes politik havde slået fejl, at forgængernes politik med opstilling af SS-20 missilerne havde ført til, at der pludselig stod helt nye typer af amerikanske missiler i Europa og pegede imod Sovjetunionen, og man gik så ind i en aftale, der fjernede hele denne våbentype.

Forhåbentlig kan der ske noget tilsvarende i de nordlige havområder, hvis der er tale om en erkendelse fra sovjetisk side, som er parallel til den, vi har oplevet på mellemdistancevåbnenes område.

Hr. Svend Auken kom i denne forbindelse ind på spørgsmålet om Norden som atomvåbenfri zone, og det var jo unægtelig også et punkt i hr. Gorbatsjovs tale. Der vil jeg endnu en gang minde om, at Norden er jo atomvåbenfri. Norden er atomvåbenfri for så vidt angår de nordiske lande selv. Det er en beslutning, vi har truffet, det er en beslutning, der anerkendes af vore allierede – for dem af os, der er i alliancer – og det er en tilstand, som vi ønsker at bevare.

Men Norden er jo ikke atomvåbenfri, når vi ser på, hvad der findes af atomvåben i de lande, der grænser op til os, og som derfor hører med til det nordiske område, og hvor jo netop den massive tilstedeværelse af sovjetiske atomvåben på Kolahalvøen er noget, der falder i øjnene.

Det, der så er spørgsmålet, er: når vi nu i dag er atomvåbenfri og ønsker at blive ved med at være det, vil det så øge vores sikkerhed, hvis vi traktatfæster den tilstand, der er gældende i dag? Skulle det gøre tilværelsen mere sikker for os? Ja, det må vi jo undersøge, og det er vi i gang med at undersøge. Naturligvis er vi det, for når der er så mange i det politiske liv i Danmark såvel som i andre nordiske lande, der tillægger det spørgsmål en stor betydning, så skal det jo også behandles med den fornødne alvor. Så skal vi undersøge det, og det er derfor, der de nordiske lande imellem er nedsat en ekspertkomité, som netop undersøger dette spørgsmål.

Det har ikke været let alle steder at få skabt tilslutning til denne tanke. Der var hos den ene af vore NATO-partnere blandt de nordiske lande en meget udbredt skepsis. Jeg vil gerne sige, at jeg har støttet den af et helt hjerte, ikke bare fordi det var noget, jeg blev sat til af et flertal i Folketinget, men fordi jeg nu engang har den tro, at det bedste middel mod myter er kendsgerninger.

Derfor ser jeg en god og sund idé i, at vi grundigt og seriøst får gennemarbejdet hele dette problemkompleks, så vi ved, hvilket grundlag vi har at tage stilling på. Det for mig grundlæggende spørgsmål må være: er det her noget, der kan øge vores sikkerhed, eller er det noget, der kan gå hen og skabe usikkerhed omkring tingenes tilstand?

Men jeg vil gerne fastholde – hvad der jo også har været meget bred enighed om her i Fol-

[Udenrigsministeren]

ketinget – at disse undersøgelser og eventuelt kommende diskussioner er noget, der finder sted i en bredere europæisk sammenhæng. Derfor har jeg også i kommentarerne til generalsekretær Gorbatsjovs Murmansktales gjort opmærksom på, at mange af de forslag, han kommer med her, netop hører hjemme i en bred europæisk sammenhæng. Det er ikke sager bare for de nordiske lande eller for de to militæralliancer. Hvis det var det for de to militæralliancer, så ville der jo f.eks. være nordiske lande, der dermed var holdt helt uden for diskussionen.

Nej, det er forslag, som efter vores opfattelse ikke bør regionaliseres, men bør betragtes i en bredere ramme, og det er et synspunkt, som deles af vore partnere i det Europæiske Politiske Samarbejde, hvad der bl.a. kom frem efter weekendens uformelle møde i Nyborg.

Den reaktion, der var dér, skal man ikke opfatte som negativ. Man skal opfatte den som en påpegning af, at det ville være et tilbageskridt, hvis vi nu tog en del af disse problemer og diskuterede dem bare i en snæver nordisk sammenhæng i stedet for at fastholde den bredere europæiske ramme for diskussionen af disse spørgsmål, som jo bl.a. er skabt ved, at vi har haft Konferencen om Sikkerhed og Samarbejde i Europa, den konference, der jo siden har udviklet sig til en egentlig proces, den såkaldte CSCE-proces, hvor vi for øjeblikket har opfølgningmødet i Wien.

Her har Danmark jo en meget stærk og en meget lang tradition. Vi har i de sidste 20–25 år konsekvent talt for at udbygge samarbejdet østover og for at styrke afspændingen og stabiliteten. Det er en linje, som har været fulgt af alle danske regeringer uanset partifarve, og også denne regering har udbygget kontakterne til de østlige lande. Jeg tror ikke, der er mange udenrigsministre i historien, der har været så ofte i de østeuropæiske lande, som jeg har, eller haft så mange besøgende fra de østeuropæiske lande. Om 10 minutter skal jeg af sted igen til Ungarn for at slutte mig til Hendes Majestæts statsbesøg i Ungarn.

Men også vores udenrigstjeneste er jo på det seneste blevet styrket på dette område. Det er noget, vi har gjort, ikke kun fordi Sovjetunionen nu engang er den supermagt, den er, og vel at mærke en supermagt, der jo ligger lige rundt

om hjørnet. Nej, vi har gjort det ikke mindst, fordi vi ønsker over et meget bredt felt at være med til at styrke samarbejdet imellem Øst- og Vesteuropa. Det gør vi for at arbejde for netop den internationale afspænding og solidaritet, som hr. Svend Auken indledte sit indlæg i dag med at stille op som målet for dansk udenrigspolitik. Jeg er ganske enig: det er målet for dansk udenrigspolitik.

Vi er altså enige om målene, og det er regeringens håb, at vi nu i de kommende år igen bliver enige om midlerne.

(Kort bemærkning).

Svend Auken (S):

Jeg vil gerne sige udenrigsministeren tak for det grundige svar på mit indlæg og på andres indlæg om sikkerhedspolitikken. Men desværre svarede ministeren ikke på de to eneste spørgsmål, jeg stillede.

Det ene spørgsmål gik på, om regeringen var indstillet på at fremskynde tidsplanen for gennemførelsen af en traktatfæstelse af Norden som atomvåbenfrit område.

Det andet gjaldt et positivt tilsagn fra regeringens side om at støtte forslaget fra den socialdemokratiske regering i Norge om, at der inden for NATOs rammer blev etableret et analysearbejde, en dialog, om ændring af alliancens strategi med reduceret rolle for atomvåben, sådan at man kunne komme væk fra den situation, hvor man som i dag forbeholder sig ret til at være de første til at anvende kernevåben.

Jeg tror, et positivt svar på de to spørgsmål mere end nok så mange andre ord vil være med til at fremme arbejdet i Østergaardudvalget, som vi selvfølgelig alle er interesseret i.

Udenrigsministeren brugte den vending, at han så analysearbejdet omkring Norden som atomvåbenfri zone som først og fremmest et sted, hvor man kunne få aflivet myter. Jeg vil gerne betragte dette udtryk venligt, men jeg synes, udenrigsministeren gør klogt i og de borgerlige partier i denne sal gør klogt i at gå ud fra som en fastslået kendsgerning, at der ikke bare i Danmark, men i Norge, Sverige og Finland i dag er både et folkeligt og et politisk flertal for konkrete resultater på dette område.

(Kort bemærkning).

Gert Petersen (SF):

Jeg synes også, det var udmærket, at udenrigsministeren gik grundigt ind i problemerne, og kunne have lyst til at diskutere dem nærmere. Der bliver måske lejlighed til det i anden omgang. Jeg skal undlade det her, for jeg har bare et konkret spørgsmål, jeg gerne vil stille eller rettere sagt gentage, for sagen er, at det gik mig, ligesom det gik hr. Svend Auken. Det spørgsmål, jeg stillede, blev ikke besvaret.

Det var spørgsmålet om Palau, altså en lille ø eller statsdannelse i Stillehavet, som ifølge sin forfatning er permanent atomvåbenfri, og der kræves tre fjerdedeles flertal for at ændre forfatningen. Det har der været gjort en række forsøg på, fordi Palau for at overleve må have økonomisk støtte udefra, og det har gjort det muligt for USA at lægge et kolossalt økonomisk pres på Palau. Forudsætningen for den amerikanske støtte er, at den pågældende bestemmelse bliver ophævet, sådan at USA kan operere med en militærbase på øen, og det prøver man at komme igennem med ved et meget, meget voldsomt økonomisk pres.

Jeg spurgte, om udenrigsministeren, om den danske regering, vendte sig imod en sådan grov pression, og det fik jeg ikke noget svar på.

Jeg har her en brevveksling, som vi som medlemmer af Det Udenrigspolitiske Nævn har fået, mellem udenrigsministeren og hr. Ole Espersen, hvor hr. Ole Espersen spurgte, om man ville tage det op i FN, og det forholder udenrigsministeren sig til med en lang række proceduremæssige forklaringer om, at det ikke kan lade sig gøre.

Men i hr. Ole Espersens første brev er der denne bemærkning:

»For mig at se er der virkelig tale om en kynisk stormagtsoptræden, som vi ikke blot passivt kan være vidne til.«

Jeg er 100 procent enig med hr. Ole Espersen, og se, det tager udenrigsministeren ikke stilling til i de 3 eller 4 breve, hvormed han har besvaret hr. Ole Espersens spørgsmål. Så derfor må jeg spørge udenrigsministeren: hvordan forholder Danmark sig til den økonomiske pression, Palau er udsat for fra USAs side?

Udenrigsministeren (Ellemann-Jensen):

Til hr. Svend Aukens første spørgsmål vil jeg sige, at jeg da er parat til at undersøge hos de andre nordiske lande, om der skulle være interesse i, at man fremskynder tidsplanen. Nu er det en meget løs tidsplan, der ligger for øjeblikket, men det er jeg da parat til at spørge om; det ser jeg ikke noget som helst i vejen for. Men det er jo et kompliceret arbejde, det ved vi, og vi ved også, at der er vidt forskellige synspunkter rundt omkring i de nordiske lande, og jeg går ud fra, at der i hr. Svend Aukens forslag ikke ligger noget ønske om, at man skal begynde at presse andre nordiske lande urimeligt. Men jeg er helt parat til at undersøge det; det er ikke noget problem for regeringen.

Med hensyn til hr. Svend Aukens andet spørgsmål kommer det helt af sig selv, at man får en diskussion i NATO om alliancens strategi i lyset af den svindende rolle, som atomvåben kommer til at spille, og hvor alle jo kan se, at det er en konsekvens af INF-aftalen, at atomvåben får en begrænset rolle. Så der kommer en sådan diskussion, og det er helt klart, at vi også ønsker en sådan diskussion. Og i det omfang Norge skulle komme med specielle forslag i NATO herom, kan jeg ikke forestille mig andet, end at vi vil være parate til at støtte de norske forslag og tanker.

Så er der Palau. Jeg kan ikke godkende hr. Gert Petersens beskrivelse af situationen, heller ikke selv om hr. Gert Petersen gjorde flittig, om end diskretionær brug af materiale fra Udenrigspolitisk Nævn, så derfor er jeg ikke i stand til at besvare hr. Gert Petersens spørgsmål på en måde, der vil tilfredsstille ham. Jeg foreslår, vi tager dette ganske komplicerede spørgsmål op et andet sted.

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Jeg vil gerne takke hr. Korneliusen for hans programerklæring som uddannelsesordfører for Socialdemokratiet. Jeg glæder mig til samarbejdet om de vigtige opgaver, der ligger foran os.

Allerede nu kan jeg sige, at når det gælder eleverne i basisåret, har regeringen ikke en stor pose penge med. Det har vi for resten heller ikke på andre områder. Hvis vi skal give løn i basisåret, så skal der også gives løn til 10. klasse

[Undervisnings- og forskningsministeren]

og måske også til hf og gymnasiet og alle mulige andre uddannelser, så det er ikke så ligetil, i hvert fald ikke hvis man har med i tankerne, at pengene jo skal findes et sted.

Jeg vil også gerne komme med en principiel bemærkning til både hr. Korneliusen og til hr. Niels Helveg Petersen. Jeg er ganske enig med de to talere om, at uddannelse ligesom forskning er et vigtigt element både for den enkelte og for samfundet. Uddannelse kan være et bidrag til både personlig og økonomisk vækst; men det er ikke sådan, at man automatisk får mere personlig og økonomisk vækst ved at bruge flere penge på de samme uddannelser ved f.eks. at forlænge dem eller ved at øge standarden.

Jeg er i stigende grad kommet til den opfattelse, at vi inden for undervisningssektoren på en række områder er stødt imod grænsen for vækst; altså, vi har nået det punkt, hvor mere af det samme risikerer ligefrem at gøre skade.

Derfor mener jeg, at vi i de kommende år ikke skal diskutere uddannelse ud fra den fejlagtige forudsætning, at bare vi får de unge til at uddanne sig i længere og længere tid, så giver det resultat for Danmark og for de unge. Det er helt forkert. Vi kan få meget mere ud af de penge, vi bruger.

Mange af vore grunduddannelser er for lange, og der er adskillige steder i undervisningssektoren, hvor holdstørrelserne er så små, at det ligefrem er en pædagogisk ufordel. Mange steder er der for lidt vekselvirkning mellem teori og praksis, og mange steder udnytter vi alt for lidt det forhold, at man også kan lære noget uden at blive undervist. Især det sidste er noget, både undervisningsministre og undervisningsordførere skal skrive sig bag øret ved enhver lejlighed. Man kan også lære noget uden at blive undervist. Det er en sandhed, som vi ofte glemmer i uddannelsesdebatten.

Statsministeren (Poul Schlüter):

Begge de grønlandske medlemmer har taget ordet under debatten i dag. Jeg vil gerne takke hr. Rosing og hr. Steenholdt for de råd, de har givet os om udviklingen i den kommende tid af et yderligere positivt forhold mellem Grønland og Danmark.

I forbindelse med regeringsomdannelsen sluttede vi, at Grønlandsministeriets afvikling

igennem det næste års tid skulle foretages under Statsministeriets ledelse, og jeg er naturligvis glad for, at denne beslutning er blevet mødt med så megen forståelse fra Grønlands side.

Vi står over for meget vigtige forhandlinger om to kæmpeemner. Det ene er råstofordningen, det andet er en kommende bloktilskudsordning. Det sidste betyder, at de grønlandske myndigheder vil kunne disponere friere over de midler, den danske statskasse stiller til rådighed for Grønland, og det tror jeg vil betyde, at man kan bruge budgetrammerne på en mere hensigtsmæssig og nok også effektiv måde, fordi man så bedre kan tage hensyn til de mange særlige grønlandske forhold.

Jeg glæder mig nu til sammen med hr. Steenholdt og hr. Rosing at rejse til Nuuk i morgen, for at vi sammen kan deltage i åbningen af det grønlandske Landsting.

Jeg vil også takke hr. Breckmann. Man må jo sige, at hr. Breckmann gav os en meget levende og medrivende skildring af valgets forløb på Færøerne.

Hr. Atli Dam vil jeg takke for et nært samarbejde om nyordningen af det økonomiske forhold mellem Færøerne og Danmark. Her har vi nu bloktilskudsordningen, og jeg er sikker på, at det betyder store fordele både for Færøerne og for Danmark.

Også her skal vi tale råstofordning i den kommende tid. Råstof er jo et rigsansliggende, sådan står det i hjemmestyreloven, og jeg mener, at vi må se i øjnene, at det ville være forbundet med store konsekvenser, hvis man ændrede i dette princip.

Så vil jeg gerne byde hr. Svend Auken velkommen her i salen som Socialdemokraternes nye formand. Det er jo en milepæl, også for alle os andre, når landets største parti får ny formand. Når jeg nu udtrykker det traditionelle håb om, at hr. Svend Auken vil vokse med opgaven. . . (*Munterhed*). . . så vil alle forstå, at det er ikke hans fysik, men hans politik, jeg siger til.

Fra Tingets talerstol vil jeg gerne i dag takke hr. Anker Jørgensen for mange års arbejde mod hinanden, men jo også med hinanden. Politik er nu engang både kamp mod hinandens synspunkter og nødvendigt samarbejde tillige. Der er en glæde forbundet med at have grund til respekt for en politisk modstanders kvalitet,

[Statsministeren]

menneskeligt og politisk. Også vi fra de andre partier har lyst til at udtrykke vor anerkendelse af hr. Anker Jørgensens store indsats som leder af sit parti gennem 15 år og som statsminister igennem næsten 9 år. Det er en enestående præstation. Det stærkeste indtryk, vi andre vil bevare af hr. Anker Jørgensens lederskab, vil være knyttet til begreber som retskaffenhed, oprigtighed, hjertevarme og en helt overbevisende og ægte folkelighed i ordets bedste forstand. Vi ser frem til, at også i de kommende år vil vi møde hr. Anker Jørgensen under vort arbejde her i Folketinget.

Hr. Svend Auken sagde i sin tale, at den 8. september 1987 blev et nederlag for de fire regeringspartier og Det Radikale Venstre. Ja. Det var ingen god valgdag. Det var det ikke for os tilsammen. Det var jo heller ikke så god en valgdag for Socialdemokratiet. Det var i det hele taget en mærkelig valgdag. Men nu er det sket, og vi må tage vælgerdommen til efterretning, men jeg synes dog, jeg har lov at finde nogen trøst på firkloverets vegne i den omstændighed, at gennem de to valg, siden vi begyndte i efteråret 1982, har vi dog fået fem mandater, som er nye mandater. Vi startede med 65. Nu er vi 70.

Det Radikale Venstre er gået to frem, altså syv, og heroverfor står så, at S og SF tilsammen er gået ét mandat frem. Der er nogen trøst forbundet hermed.

Det er rigtigt, når hr. Svend Auken fremhæver, at regeringen ikke har noget egentligt parlamentarisk flertal bag sig. Man kan sige det på en anden måde: regeringen må arbejde uden sikkerhedsnet, men er der egentlig så meget nyt i det? Var det egentlig så meget anderledes i den forrige valgperiode? Man kan også sige: har det ikke som oftest været således i dansk politik, at regeringer har arbejdet uden sikkerhedsnet? Jo. For det er netop det almindelige hos os, at vi arbejder med mindretalsregeringer. Det er en sjældenhed, at det er muligt at danne flertalsregeringer. Jeg mener stadig, at firkloverregeringen var den naturligste regeringsdannelse, således som valget faldt ud. Men det er svære vilkår.

Hr. Svend Auken sagde også i sin tale, at han mente, at firkloverets politik var slået fejl, og han sagde, at vi har oplevet fem års mislykket borgerligt styre. Nu skænker jeg hr. Svend Au-

ken al mulig ret til at kritisere vor politik, men jeg mener alligevel, at det ikke er en rimelig karakteristik, for sådan tror jeg ikke befolkningen oplever hverdagen. Der er ingen jordforbindelse, mener jeg, i at skildre de sidste fem år som lutter mislykkede begivenheder. Der er bestemt ting, der ikke er lykkedes eller ikke er lykkedes godt nok – man bliver jo i det hele taget aldrig færdig med at løse problemerne i politik – men jeg mener, det er lidt verdensfjernt at sige, at det hele er mislykket, og at det hele er slået fejl.

Jeg tror ikke, det hjælper nogen af os, nu hvor vi synger ouverturen til de kommende års arbejde i det nye Folketing, at danne et forfejlet billede af, hvor vi står, og af, hvad der er sket. Det hjælper ingen af os at tegne et billede af, at alting nu skulle være ringere end før, eller at den danske befolkning nu nærmest lever på randen af hungersnød.

En realistisk vurdering tror jeg hjælper os bedst over for løsninger af nye opgaver. Hvordan opleves virkeligheden mon af den enkelte? Ja, det er da en kendsgerning, at langt, langt de fleste danskere i dag har en væsentlig højere levestandard end for tre år siden eller end for fem år siden eller end for ti år siden. I år stiger reallønnen. Til næste år stiger den formentlig endnu mere, tre-fire pct., ser det ud til. I år og næste år er det især lønmodtagerne, som oplever en stigende realløn, og i mindre grad de selvstændige i modsætning til de foregående par år. Så det skal nok give en fornuftig balance.

Hvis vi ser på de servicetilbud, som er til rådighed for danskerne, har vi i dag en bedre virkende sundhedssektor, vi har, for nu at tage nogle forskelligartede eksempler, en langt større forskningsindsats, vi har et bedre uddannelsessystem, vi har en stærkere arbejdsmarkedsindsats end nogen sinde. Kulturindsatsen i det danske samfund er større end før, vi har en bedre socialstandard og -service, og vi har heldigvis væsentlig færre kontanthjælpsmodtagere eller sociale klienter i det hele taget. Vi har færre langtidsløse, vi har færre ungdomsarbejdsløse. Der er flere unge under uddannelse end nogen sinde.

Hvordan ser vores samfundsøkonomi ud? Jamen der er sandelig stadig uløste balanceproblemer. De er store, og de er meget alvorlige, de er uhyggelig svære at løse, det vil jeg ikke et øjeblik fortie.

[Statsministeren]

Men på den anden side – lad os dog også se i øjnene, at nu har vi omsider opnået balance i vores statsfinanser, vi har fået en langt lavere rente, vi har fået en langt lavere inflation, pristigningerne bliver vel på omkring 4 pct. i år og noget lignende til næste år, vi har fået de mange nye job, det er ikke nok, men vi har da fået dem, og vi har i dag i det danske samfund en langt større produktion og en langt større eksport end før. Så oplever vi et første halvår af 1987, hvor vi omsider får en klar forbedring på vores handelsbalance, det var godt, og det var på tide. Et overskud i første halvdel i år, det peger i den rigtige retning, for det er på handelsbalancen, vi skal tjene pengene hjem til at klare ubalancen på den samlede betalingsbalance.

Det skal jeg ikke sige mere om, og jeg skal ikke overdimensionere de resultater, som er skabt, men jeg mener, vi på mange måder har fået løst problemer i det danske samfund de sidste år. Der er bare mange problemer, som vi endnu ikke har magtet, og dem skal vi så tage fat på.

Så havde hr. Svend Auken en nok så lang ønskeseddel, og Socialdemokratiet har så elskværdigt selv regnet ud, hvad prisen derfor er, og det forstår jeg man gør op til ca. 8 mia. kr. Det er meget, og det skulle så finansieres af en promilleafgift. Nu tror jeg, at den promilleafgift, Socialdemokratiet forestiller sig, vil give væsentlig mindre i kassen, end man tror.

Men dertil kommer som noget helt afgørende, at det er en anden slags penge. Indtægterne har en anden karakter end udgifterne. Udgifterne betyder umiddelbar forbrugsudvidelse, og det er en belastning for betalingsbalancen. Indtægterne, promilleafgiften, derimod begrænser ikke forbruget tilsvarende.

Hr. Svend Auken sagde, at der i de kommende år ikke vil være mulighed for et udvidet privat forbrug. Det synes jeg er en fornem formulering, og den anerkender jeg, og jeg tror, den er et godt udgangspunkt for det samvirke, som er nødvendigt i det nye Folketing med den mandatfordeling, vælgerne har serveret for os. Jeg tror, det er et godt udgangspunkt, at både regeringen og oppositionen anlægger realisme over for, hvad der er råd til. Derfor var det også så berettiget, at hr. Svend Auken, henvendt til SF, gjorde den bemærkning, at SFs politik uundgåeligt vil betyde en enorm stigning i de

offentlige udgifter og en beskæring af mellemindkomsternes forbrugsmuligheder.

Jeg tror, det er rigtigt, at sådan ville SFs politik uundgåeligt få konsekvenser, så det må vi sammen se at forhindre bliver virkelighed ligesom ude i kommunerne, hvor vi fra sted til sted, ikke mindst i de store byer, har oplevet, at borgerlige kommunalpolitikere sammen med socialdemokratiske kommunalpolitikere har måttet etablere et samarbejde, og at SF, som kom med fuldstændig vanvittige overbud, blev isoleret. Det var ikke realistisk, det kunne ikke lade sig gøre. Forskellen til vores arbejdssituation herinde er måske ikke så stor endda.

Jeg synes også, det var berettiget, at hr. Svend Auken her fra talerstolen nævnte den studiekreds, som nu finder sted mellem S og SF. Det er min vurdering, at den studiekreds nok har brug for betydelig tid, før opgaven er løst.

Hr. Gert Petersen holdt en tale, den første i det nye Folketing, som for mig var et klart vidnesbyrd om, at vi kommer til at opleve, at SF også i det nye Folketing vil køre friløb. Det er også det letteste, det fører ikke til så meget. Den linie, hr. Gert Petersen lagde frem, var efter min opfattelse slet, slet ikke realistisk. De meget betydelige offentlige udgifter, SFs politik vil medføre, ville slå samfundsøkonomien fuldstændig i stykker.

Hr. Svend Auken beskæftigede sig ligesom hr. Niels Helveg Petersen meget med begrebet konkurrenceevneforbedring, og det er jeg glad for. Også regeringen mener – det fremgår af åbningstalen – at her er en central opgave i den kommende tid.

Regeringen har nu forelagt en erhvervspakke, som skulle gavne ikke mindst eksporten. Den betyder en forbedring af konkurrenceevnen, og uden den forbedring er det næsten ikke til at forestille sig, hvordan vi samtidig skulle kunne komme væk fra både underskuddet på betalingsbalancen og tendensen til stigende arbejdsløshed.

Vi tror, at denne erhvervspakke senere på efteråret bør suppleres med en nulvækst i de offentlige udgifter og med opsparingsfremme.

Så siger regeringen, at vi nu skal gennemføre et nyt instrument i den økonomiske politik, og vi arbejder for fulde kræfter på at udforme teknikken, og det drejer sig om omlægningen af

[Statsministeren]

arbejdsgiverbidragene. Det vender vi altså tilbage til mange gange, og her skal vi også have arbejdsmarkedets parter frem til forhandlingsbordet, for det berører dem i allerhøjeste grad.

Men jeg vil godt løfte lidt af sløret for tankegangen. Omlægningen af arbejdsgiverbidragene vil indebære, at en række af de nuværende arbejdsgiverbidrag, som er knyttet til beskæftigelsen, erstattes af arbejdsgiverbidrag, som er knyttet til virksomhedernes afsætning, man kan sige deres momsgrundlag. Det er den store forskel.

Når regeringen nu arbejder med denne nye løsning, vil det være afgørende for os, at forbrugerpriserne ikke ændres. Vi ønsker at sikre, at lønmodtagernes realløn ikke berøres, og at købekraften, også pensioners og dagpenges, ikke bliver berørt. Men den samlede omlægning af arbejdsgiverbidragene skal sikre, at de samlede forbrugerpriser er uændrede. Derfor kan der blive tale om et mindre provenutab i indkørsperioden, men det bliver kun i starten. I det lidt længere løb fremkommer en økonomisk fordel også for statskassen, fordi den højere aktivitet, produktion og beskæftigelse sparer udgifter på andre områder. Vi mener, at de senere års kraftige forbedring af statsfinanserne gør det forsvarligt at tillade en kort tids forringelse på et lavere niveau, når provenuet går lige præcis til det vigtigste af alt, en forbedring af konkurrenceevnen, og derfor vil det heller ikke være nødvendigt med en senere forhøjelse af skattetrykket, tværtimod.

Omlægningen skal altså betyde en styrkelse af konkurrenceevnen. Arbejdsgiverbidrag, der er knyttet til beskæftigelsen, belaster de danske virksomheders omkostninger i forhold til de udenlandske konkurrenters, i og for sig uanset om konkurrencen finder sted på eksportmarkerne eller hjemme på det danske marked. På samme måde medfører det en nedsættelse af omkostningerne i forhold til de udenlandske konkurrenter, hvis disse bidrag sættes ned i Danmark.

Arbejdsgiverbidrag, der er knyttet til momsgrundlaget, virker derimod neutralt på konkurrenceevnen. Det skyldes, at eksporten er friholdt for afgift og importen pålægges en afgift af samme omfang som danske varer, der afsættes på hjemmemarkedet.

Da arbejdsgiverbidragene knyttet til beskæftigelsen efter regeringens filosofi skal nedsættes med 5 pct. af lønsummen, medfører omlægningen også en varig konkurrenceevneforbedring på ca. 5 pct. Det kommer så oven i de 3-4 pct., eksportpakken betyder. Effekten er altså en forbedring af virksomhedernes indtjening, og det tror vi vil føre til forøget salg.

Det er helt afgørende for regeringen, at vi får et godt samarbejde med arbejdsmarkedets parter og også med Folketingets partier om dette nye økonomiske instrument, som skal gavne beskæftigelsen og eksporten.

Hr. Niels Helveg Petersen gjorde klart rede for i sit indlæg, at Det Radikale Venstre er noget skeptisk over for begrebet skattelettelse. Det forstår jeg godt, og det er korrekt at gøre opmærksom på det. Der er ikke i dansk økonomi i dag grundlag for at bevilge skattelettelser i almindelighed. Sådan hænger det sammen. Det kan heller ikke lade sig gøre både at tilbyde lønstigning og skattelettelse, men jeg tror, mange har erfaret igennem de senere år, at lønstigninger plejer at forsvinde i øget skat og i prisstigninger. Skattelettelser er måske mere reelle som bidrag til en fornuftig realindkomst.

Efter vedtagelsen af skattereformen vil det måske være lettere end før at anvende en moderat skattelettelse som et led i en samlet økonomisk politik. Hvorfor det? Jo, fordi skattereformen indfører nye begreber. For det første at kapitalafkast – og det er jo ikke mindst velstående, som har det som indkomstkilde – beskattes separat, ikke blandes sammen med indkomsten i øvrigt. For det andet fordi der i skattereformen er indført en særlig særskilt virksomhedsskatteordning. Det vil altså sige, at begrebet personlig indkomstskat nu mere end før typisk er knyttet til nuindkomstdannelse, og det mener jeg gør det mere interessant end før at operere med den mulighed, at der forhandles med arbejdsmarkedets parter om at kombinere en meget afsvækket lønstigningstendens med en let formindskelse af personskatterne.

Men en stigning i de offentlige udgifter er der ikke råd til i almindelighed, og der er heller ikke råd til en skattelettelse i almindelighed. En skattelettelse har kun mening og forsvarlighed som led i en samlet økonomisk politik, som betyder, at dansk erhvervsliv kan få mere gang i produktion og beskæftigelse.

[Statsministeren]

Der er nogle forudsætninger, som må være opfyldt. For det første må vi opleve i den kommende tid, at den private opsparing stadig stiger, for det andet må vi skabe den forbedrede konkurrenceevne, for det tredje må vi modstå presset til, at de offentlige udgifter går i vejret, og endelig skal vi søge at afsvække generelle lønstigninger. Men opfyldes disse fire betingelser, vil en moderat skattelettelse kunne vise sig at være bedre end de sædvanlige lønstigninger, som så i øvrigt efterfølgende opluges af beskatning og prisstigninger.

Jeg vil gerne takke regeringspartierne ordførere for de indlæg, de har holdt under debatten i dag. De har dels beskæftiget sig med regeringspartierne holdninger og dels med regeringspartierne syn på den aktuelle samfundsøkonomiske situation. Jeg takker for den støtte, de fire folketingsgrupper har givet tilsagn om at tilbyde regeringen i den kommende tids meget krævende arbejde.

Jeg mener, jeg kan konstatere, at tonen under åbningsdebatten i dag har været forsonlig. Det har ikke været nogen stærkt polemisk debat, vi har ikke talt os bort fra hinanden, vi har holdt vandene åbne. Det mener jeg også er nødvendigt. Som valget faldt ud, må vi nu i gang med arbejdet, og det skal ske på en sådan måde, at arbejdet kan føre til brede flertal om løsningerne. Jeg tror, at udvalgsarbejdet, fra Finansudvalget til de mange fagudvalg, kommer til at spille en meget betydelig rolle i de kommende måneder og år. Det kan også være ganske fortræffeligt.

Jeg indbyder Folketinget til et nært og fordomsfrit samarbejde om løsningen af de mange svære problemer.

Formanden:

Vi går nu til anden omgang for ordførerne, og jeg beder de ordførere, der ønsker ordet i anden omgang, om at markere.

Svend Auken (S):

Jeg er enig med statsministeren i, at vi har haft en afdæmpet debat i dag, og det hænger, tror jeg, først og fremmest sammen med, at der vist denne gang, selv ikke på regeringsbænke, har været ret meget at prale af. Jeg husker for få uger siden, hvordan aviserne var fyldt med annoncer om, at vi stod til olympisk guld

på det ene og olympisk guld på det andet, og vi havde verdensmesterskab på det tredje. Jeg tror, der var et enkelt lille punkt, hvor vi kun stod til sølv eller bronze.

I dag, hvor vi er nødt til at forholde os til virkeligheden, er de toner helt forsvundet, og det synes jeg klæder debatten. I dag kan vi diskutere på et realistisk grundlag, og næsten alle erkender, at de kommende 12-18-24 måneder bliver meget vanskelige for det danske samfund med udsigt til en gæld på over 300 mia. kr., med udsigt til en arbejdsløshed, som vi desværre møder tomhændede, og som vil nærme sig 300.000. Her er der brug for, at partierne kommer frem med deres forslag, deres ideer og deres tanker. Dette er ikke kun spillægteri, dette handler om mennesker. Jeg tror, det var hr. Preben Møller Hansen, der sagde, at når vi diskuterer arbejdsløshed, må vi aldrig bare tale om de arbejdsløse og dem, der bliver ramt af arbejdsløshed, som statistiske størrelser. Vi skal hele tiden tænke på, at det drejer sig om mennesker, det drejer sig om arbejdspladser, der går tabt, det drejer sig om menneskelig arbejdskraft, der går tabt, det drejer sig om utryghed, både økonomisk og menneskeligt.

Jeg skal ikke strides med statsministeren – det har vi brugt så mange andre gode lejligheder til – om det er gået meget fint eller ufatteligt godt de sidste fem år; jeg vil kun minde om en enkelt udtalelse, og så vil jeg lade fortiden hvile. Det var den udtalelse, hr. Steen Danø kom med på Det Radikale Venstres, jeg tror, det hedder landsmøde, hvor hr. Steen Danø sagde, at de balanceproblemer, der allerede var store i 1982, er lige netop blevet fordoblet i de sidste fem år. Det er naturligvis ikke regeringens skyld altsammen, det er en forgrovet forenkling at sige, at det er en regerings skyld alt det, der foregår i et lille, åbent samfund som vores med en åben økonomi, men der er på den anden side heller ikke meget, man kan rose sig af, vedrørende de resultater, der er opnået.

Vi mener, at det er nødvendigt, at der føres en stram politik, der omfatter alle indtægtsgrupper, men vi mener, at vi skylder de dårligst stillede herhjemme en økonomisk håndsrækning. Derfor har vi stillet forslag om økonomiske forbedringer til i alt 4,5 mia. kr. Med modgående stigning i skatter, sociale bidrag osv. vil der naturligvis her være tale om, også selv om

[Svend Auken]

promilleafgiften bliver gennemført for handel med obligationer og pantebreve, en beskeden udvidelse af det private forbrug, måske på 1 mia. kr. Jeg spørger bare: har vi ikke råd til denne ene eller 2 mia. kr. for de allerdårligst stillede, når man tænker på, at alene det kreditfinansierede forbrug frem til 1986 steg med 50 mia. kr.? Jeg tror, vi kan klare det, navnlig hvis det lykkes for os at få gang i opsparingen i samfundet.

At en politik er stram, er ikke ensbetydende med, at den behøver at være kedelig. Vi vil være meget optaget af ikke bare at gøre den retfærdig, men også at lade den være præget af nytænkning, af reformer, af et menneskeligt indhold.

Det er tydeligt for enhver, der har fulgt debatten i dag, at Socialdemokratiet indtager en meget central placering i det kommende folketingsarbejde. Det er vi godt klar over, det pålægger naturligvis os et særligt ansvar, og det har vi forsøgt at leve op til i dag ved at give så klare svar, som vi er i stand til, med hensyn til samarbejdsmuligheder og med hensyn til, hvilken politik vi vil forfølge herinde. Vi er åbne over for samarbejde til mange sider, men jeg synes, det er vigtigt at understrege endnu en gang, at Socialdemokratiet ikke vil være et troløst parti over for partier, vi hidtil har haft et godt samarbejde med.

Hvis jeg skulle sammenfatte mit indtryk af den debat, vi har haft i Folketinget i dag, er det den omstændighed, at jeg havde ret, da jeg startede debatten med at konstatere, at der er parlamentarisk flertal for regeringens eksistens, men ikke for dens politik, og at den logiske konsekvens heraf – når vi ikke kan få en bedre regering – er, at Folketinget, at Folketingets udvalg kommer til at spille en mere central rolle, at det bliver Folketingets finanslov, at det bliver Folketingets lovgivning, det her drejer sig om, og det kræver naturligvis noget såvel af regeringspartierne som af dem af os, der er i klar opposition til den nuværende regering.

Det er en vanskelig proces, men det behøver ikke at være nogen forgæves proces; vi er parat til i udvalgene at slås for de synspunkter, som er vores.

Kent Kirk (KF):

Jeg vil gerne sige tak til hr. Svend Auken for

hans sidste indlæg, og jeg kan sige, at vi i Det Konservative Folkeparti også er parat til at yde den indsats, som hr. Svend Auken var inde på, der er nødvendig for at få gennemført de ting, som Folketinget har en pligt til at tage sig af. Jeg er helt enig med hr. Svend Auken i, at folketingsudvalgene vil få en central rolle i det kommende års arbejde, og vi vil være parat til at yde vores indsats dér.

Jeg vil også gerne understrege, at vi lægger megen vægt på i Det Konservative Folkeparti, at den politik, vi kommer til at føre, er en politik, der kan medføre en økonomisk vækst i det danske samfund. Jeg synes også, vi har et godt udgangspunkt i de forskellige signaler, der er sendt fra partierne i dag, om regeringens eksportfremmepakke, der på mange måder vil være med til at fremme konkurrenceevnen og dermed sikre, at vi kan få en økonomisk vækst. Jeg mener, det er altafgørende, hvis vi skal kunne gøre noget ved de andre problemer, der er i samfundet, bl.a. det problem, som hr. Svend Auken var inde på, at vi skal gøre, hvad vi kan for at hjælpe de dårligst stillede i det danske samfund. Vi skal have mulighed for at give de dårligst stillede den håndsrekning, de også har brug for. Men det er en forudsætning, at vi skaber en ekspansiv erhvervs politik, som medfører den nødvendige økonomiske vækst.

Jeg vil afslutningsvis sige, at det er mit helt klare indtryk, at med de taler, der er holdt fra Folketingets talerstol i dag, er der gode muligheder for, at det kommende års arbejde også kan medføre resultater, den danske befolkning kan være tilfreds med.

Jeg vil lige til sidst takke skatteministeren for hans svar på fru Aase Olesens spørgsmål om formueskatten. Vi er helt enige med skatteministeren i, at vi skal angribe det problem, som det var skitseret af skatteministeren.

Gert Petersen (SF):

Under debatten i formiddags hørte jeg ordførerne for de to største borgerlige partier, De Konservative og Venstre, sige, at de ville arbejde på at fjerne de centralistiske tendenser og afgøre sagerne så tæt ved borgerne som muligt. Jeg tror nok også, det blev sagt, at man ville arbejde på at fjerne centralismen i det økonomiske liv, i erhvervslivet. Jeg kunne egentlig godt tænke mig at høre, hvad disse borgerlige partier

[Gert Petersen]

har tænkt sig at gøre f.eks. ved storbankernes opkøb af mindre banker, ved den omstændighed, at det danske pengevæsen bliver mere og mere centraliseret. Man kan vel ikke påstå, at beslutningerne kommer nærmere borgerne på den måde. Hvad vil man gøre ved, at udenlandske koncerner opkøber danske firmaer, at beslutningerne om mange menneskers liv og arbejdsliv bliver mere og mere centraliseret i større og større foretagender, som for en stor del også ejes i og drives fra udlandet? Hvad vil man gøre ved, at mange mennesker kommer ud for, at deres virksomhed bliver nedlagt, fordi den er blevet opkøbt og de samtidig er blevet solgt? Det kan man da kalde centralisering. Men vil de borgerlige partier gøre noget ved det? Nej, det er slet ikke det, de tænker på. Den frihed, de tænker på, er en lidt mærkværdig frihed, hvor det først og fremmest er de stærke, der kan klare sig, mens de svage må klare sig, som de bedst kan, og det er ikke godt.

Jeg synes, det skal frem, fordi det efterhånden er noget trættende at høre denne borgerlige snak om deres kamp mod centralisme og for, at beslutningerne kommer derhen, hvor folk er, osv., når vi samtidig konstaterer, at vi oplever de stærkeste centralistiske tendenser i vores erhvervsliv og økonomiske liv på ejendomsområdet, som vi har oplevet i mange, mange år, og det affinder man sig med. Man ikke alene affinder sig med det, man synes, det er helt i sin orden. Så den kamp mod centralismen giver jeg ikke meget for, og den synes jeg man skal overlade til socialisterne, de er bedre til det.

Statsministeren var igen inde på betragtninger – valget er overstået, statsministeren er udholdende – om, hvor ufattelig godt vi har det her i Danmark. Det er altså ikke blevet rigtigere, fordi valget er overstået, men vi kan jo ikke hindre statsministeren i at sige det, måske ligefrem tro det, men jeg ved, hvordan man i mange tusinder, titusinder af hjem, måske hundredtusinder af hjem efterhånden oplever det som en grov krænkelse, når de hører den slags toner fra konservativ side.

Jeg synes også, at det er ganske imponerende, at statsministeren kan anse det meget konstruktive oplæg, som jeg kom med på SFs vegne, for urealistisk og uinteressant, men o.k., hvis man ikke er interesseret i en progressiv energipolitik, en progressiv miljøpolitik, en

progressiv erhvervs politik osv., er det vel uinteressant og måske også urealistisk. Det er stærkt nok at høre det fra en statsminister, hvis regering har et betydeligt medansvar for, at Danmark er kommet i den elendige økonomiske situation, som vi er i, med den største udlandsgæld nogen sinde i landets historie.

Jeg hørte endnu en gang statsministeren sige, at der er opnået balance på statsfinanserne. Det har jeg hørt et par gange under debatten her, men alle økonomiske iagttagere er enige om, at det tegner til et underskud på finansloven på op mod en halv snes milliarder kroner.

Der er for det første de 1,2 mia. kr. eller sådan noget, som regeringen i finanslovsforslaget selv kalder et underskud. Så er der 4,3 mia. kr., som regeringen kalder budgetregulering, men budgetregulering er bare et andet ord for underskud. Det er sådan noget, man skal prøve at klare, hvis man ellers kan, med nogle reguleringer, men det er faktisk underskud.

Så er der de penge, der senere er kommet til, og som skal bruges til erhvervspakken, til skattelettelserne. Det er i hvert fald 2 mia. kr., måske 3 mia. kr.

Altså, efter min primitive computer nærmer vi os en halv snes milliarder kroner i underskud, og så taler statsministeren ikke desto mindre om balance.

Nuvel, jeg bliver ikke hysterisk, fordi der er en halv snes milliarder kroner i underskud på finansloven, men det har jeg indtrykket af at statsministeren bliver, så derfor må man forvente, at der skal findes besparelser, som det hedder, og det vil sige nedskæringer, svarende til en halv snes milliarder kroner. Hvem vil det gå ud over? Det har vi ikke hørt spor om under denne debat. Det holder regeringen hemmeligt. Vi venter til finanslovdebatten.

Statsministeren havde i stedet travlt med at prøve på at sætte lus i skindpelsen mellem Socialistisk Folkeparti og Socialdemokratiet, og naturligvis ville jeg da også have gjort det, hvis jeg havde været statsminister i hans noget vanskelige situation, men jeg tror bare ikke, at statsministeren får så meget ud af det.

Det er rigtigt, at hr. Svend Auken efter at have tilsagt SF fortsat samarbejde kom med en kritisk bemærkning om vores forskelligartede syn på økonomi og økonomiproblemerne, men det, hr. Svend Auken kritiserede SF for – jeg

[Gert Petersen]

har kigget efter – er såmænd ikke, at SF ikke er realistisk nok. Han kritiserede snarere SF for, at der er for meget surt i vores politik – det her med det sure og det søde. Hr. Svend Auken kritiserede os for, at når vi lægger det søde frem, følger der for meget surt med, at vi er derhenne, hvor man kan sige, at vi næsten er overrealistiske, og vi anviser dækning for udgifterne, som vi foreslår, og denne dækning er Socialdemokratiet så ikke enig med os i. De mener, det vil gå for meget ud over mellemkomstgrupperne. Det er vi ikke enige med Socialdemokratiet i. Det er vores diskussion med dem, men det er klart, at den dækning, vi anviser, vil komme til at gå ud over nogle velhavende grupper – det nægter vi overhovedet ikke.

Med hensyn til kommuner og amter skal jeg oplyse, at der er 46 kommuner, hvor der er et flertal af Socialdemokratiet og Socialistisk Folkeparti. I 23 af disse kommuner, dvs. nøjagtig halvdelen, er der indgået budgetforlig mellem S og SF. Der er kommunens økonomi baseret på et forlig mellem S og SF. Før sidste kommunevalg var det langt, langt færre. Da var det 3, 4 eller 5 kommuner i alt, hvor der blev indgået forlig mellem S og SF.

Så er der ud over disse 23 kommuner en række andre kommuner, hvor der ikke er et sådant flertal, men hvor SF også er med i forlig sammen med Socialdemokratiet; det drejer sig om en 10–15 kommuner, kan jeg se på en opstilling, jeg har her.

Det er altså en myte, som hermed være dementeret, at Socialdemokratiet og SF absolut kommer i totterne på hinanden, når de skal arbejde sammen om kommunens budget. I nogle tilfælde er det sket, og det beklager jeg. Jeg skal ikke her gå ind i en nærmere diskussion om det, den vil jeg føre med Socialdemokratiet. Men jeg skal altså have aflivet myten om, at det er givet, vi kommer i totterne på hinanden; tværtimod, i halvdelen af de kommuner, hvor der er arbejderflertal, er der et budgetforlig.

Hvad amterne angår, er der budgetforlig mellem S og SF, hvor vi har flertal sammen, på Fyn og i Nordjylland, og hvor vi ikke har flertal sammen, men hvor Socialdemokratiet har borgmesterposten, i Roskilde Amtskommune. Men jeg vil godt tilføje, at jeg takker himlens magter for, at SF ikke er med i et budgetforlig i Københavns Amt og i Århus Amt, for det er skandaløse budgetforlig.

Så skal jeg til sidst sige om den foreslåede dagsorden, at der jo ikke er meget nyt i, at der er partier, der har ytret sig for en ny regering. Det ved vi godt. Disse partier udgør desværre et mindretal. Det var Socialdemokratiet og SF, som begge pegede på hr. Anker Jørgensen, og så var der Fælles Kurs, som pegede på hr. Gert Petersen. Men disse partier udgør ikke et flertal, så derfor ved jeg ikke rigtig, hvad vi skal med en dagsorden, om hvilken vi med sikkerhed ved, at den bliver stemt ned. Hr. Preben Møller Hansen sagde selv, at det var noget skæg – det var det ord, der faldt – lige da dagsordenen blev foreslået. Det forekommer også mig at være en skæg dagsorden, for det er ikke et flertal i dette Ting, som har ytret ønske om en ny regering. De Radikale har ikke gjort det, Fremskridtspartiet har ikke gjort det, de fire regeringspartier har ikke gjort det.

Så det, man opnår med den dagsorden, er faktisk det, som regeringen hele tiden har kunnet ønske sig, nemlig at den får fastslået, at den har en parlamentarisk basis, at den har et flertal bag sig. Det er det, hr. sømanden . . . hr. Preben Møller Hansen opnår med at foreslå en sådan dagsorden. Det spil vil vi ikke deltage i. Vi agter derfor at undlade at stemme til den dagsorden. Vi må så tage til efterretning, at det nu bliver fastslået, at regeringen har et flertal bag sig. Det burde det ikke være blevet, men det bliver altså fastslået.

Ivar Hansen (V):

Det, hr. Gert Petersen sagde om den foreslåede dagsorden, var jo så sandt, som det kunne være, så det skal jeg ikke blande mig mere i.

Jeg synes i øvrigt, at debatten i dag har været meget anderledes, end vi ofte har oplevet, når der har været åbningsdebat eller storpolitisk debat i Folketinget. Jeg mindes mange af den slags debatter fra de senere år, som en stor del af tiden har været præget af så mange korte bemærkninger, at man efterhånden kunne stille sig selv det spørgsmål, hvorfor det høje Folketing overhovedet var kommet sammen til en debat af den art.

I dag har det været anderledes. Det har måske ikke været så livligt, men vi har været vidne til en debat, hvor de politiske partier i Folketinget har fremlagt deres synspunkter, og dermed har man haft mulighed for at skaffe sig et mere

[Ivar Hansen]

klart overblik over partiernes synspunkter og holdninger til det politiske arbejde, der nu skal i gang. Det, jeg har lyttet mig frem til, er ærligt talt, at regeringen utvivlsomt har betydelige politiske muligheder.

Det synes jeg at vi fra regeringspartierne folketingsgrupper skal søge at bakke op så godt, som det overhovedet er muligt.

Det er også blevet sagt, at vi nu er i den situation politisk for regeringen, at regeringen må fremlægge sine synspunkter til fri forhandling i folketingsalen. Det synes jeg egentlig også er godt. Der er ikke noget aftalt på forhånd. Dermed kan offentligheden se, hvad der er hvad. Man kan se, hvad der er regeringens politik, den bliver klart fremlagt. Man kan se, hvad der er oppositionens holdning, og så kan man se det færdige resultat, der er kommet ud af det. Det synes jeg i og for sig også er ganske udmærket.

Hr. Svend Auken sagde, at det da var godt, at det nu blev Folketingets finanslov, vi skulle til at arbejde med. Hertil vil jeg sige: ja, men sådan er det nu altid. Det er ganske vist regeringen, der fremsætter finanslovsforslaget, men jeg vil da gerne benytte lejligheden til at sige, at herefter er det rent faktisk altid Folketingets finanslov, at det er Folketingets ansvar, at lovgivningen bliver gjort færdig, og det kan jeg da hilse med stor tilfredshed, hvis det i højere grad, end det har været tilfældet tidligere, bliver en realitet nu.

Jeg synes altså for mit vedkommende, at konklusionen af denne debat er, at der skulle være mulighed for at nå ikke ubetydelige politiske resultater i den arbejdsperiode, vi går ind i.

Niels Helveg Petersen (RV):

Jeg vil da føje til i forlængelse af, hvad hr. Ivar Hansen har sagt, at de eneste, der kan vedtage en finanslov, er faktisk Folketinget, så der findes ikke andre finanslove end Folketingets. Men selvfølgelig kan der være nuancer alligevel i, i hvilken grad Folketingets Finansudvalg rent faktisk er indblandet, og det er nok sådan, at den reelle finanslovproces i år bliver anderledes end den, vi har kendt i de senere år.

Jeg har kun taget ordet for meget kort at motivere Det Radikale Venstres holdning til den foreslåede dagsorden. Det er jo faktisk sådan, at det, der står i dagsordenen, er positivt for-

kert. Der er ikke mulighed for at konstatere, at et flertal har udtrykt ønske om en anden regering baseret på et andet parlamentarisk grundlag, og derfor må man selvfølgelig stemme imod en sådan dagsorden, der udtrykker noget, der er positivt forkert. Jeg vil endda sige: S og SF skal da strække sig meget langt for bare at undlade at stemme til en dagsorden, der siger noget, der er positivt forkert.

Pia Kjærsgaard (FP):

Der har været talt utrolig meget om folkepensionisterne i valgkampen. Med den interesse for øje har vi genfremsat vores udmærkede forslag om en ensartet og forhøjet folkepension. Vi forudsætter i forslaget, at der sker besparelser på andre offentlige midler for at finansiere denne forhøjelse.

Det er selvfølgelig, fordi Fremskridtspartiet ønsker skattetrykket ned. Derfor må regeringen indstille sig på, at besparelser er vejen frem for dansk økonomi. Det er ikke besparelser, der griber ned i borgernes lønner som kartoffelkure, påskepakker og andre udgiftsstigninger. Det er besparelser, der skal ske på det offentlige overforbrug, så der er noget at tage fat på.

Tænk blot på, hvad en Storebæltsbro koster i tocifrede milliardbeløb. Vi har et hybridnet at slås med, også til mange milliarder, og sådan kan der nævnes et overforbrug, der bringer ubalance i tingene. F.eks. miljølovene, der helt panisk blev til på kort tid, vil belaste vores økonomi og forøge omkostningerne, nemlig ekstra udgifter til landbrug, øvrige virksomheder og ikke at forglemme forbrugerne i husholdningen. Alle vil få miljøhysteriet at mærke igen med de milliardudskrivninger, der skal til i forsøget på at efterleve paniklovene. Det betyder forringelse af virksomhedernes konkurrencevilkår og en fortsat faldende eksport.

Hvorfor skal virksomheder lukke på grund af beskatning og omkostningsbyrder, som er pålagt dem af et nu meget halvvissent firkløver?

Det vil derfor være besparelser og besparelser og besparelser, der vil være i centrum for Fremskridtspartiets holdning til tingene, og derved må og skal der banes vej for skattenedsættelser, så erhvervslivet kan vokse sig stort og konkurrencedygtigt.

[Pia Kjærsgaard]

Vi vil også have Tinget til at tage stilling til formuebeskatningen, som Fremskridtspartiet allerhelst så helt afskaffet, og vi har bemærket en vis velvilje hos regeringspartierne i samme retning. Men vi vil altså meget gerne se handling bag ordene.

Der har berettiget været sagt og skrevet meget om landbruget og dets vilkår i den seneste tid. Landbruget og fiskeriet er to erhverv, der hver for sig gang på gang løber ind i problemer. Fiskerne har kvoter at rette sig efter, og de belønnes endda for at sætte bådene på land. Det er ikke nemt at være fisker med alle de kvoter og øvrige begrænsninger. Landbruget pålægges nye store milliardudgifter uden mulighed for at forøge indtægterne. Der er ingen tvivl om, at vi vil se endnu flere landbrug nedlagt i de kommende år på grund af de barske økonomiske vilkår.

Det danske samfund har en kedelig evne til at pålægge landbrugserhvervet store krav på de forkerte tidspunkter. Vi mener ikke, at det kan blive ved med at gå på denne måde. De øjeblikkelige økonomiske problemer, landbruget er løbet ind i i forbindelse med høsten, gør, at Fremskridtspartiet nu arbejder med nogle forslag, der kan fremsættes i Folketinget i løbet af meget, meget kort tid.

Nu vil Fremskridtspartiet som sagt tage stilling fra sag til sag, og det er vi godt tilfredse med. Vi vil sagligt vurdere sagerne og acceptere det frihedsbrev, som regeringen har givet os.

Jeg må nok sige, at jeg virkelig har undret mig over denne debat i dag. Jeg havde faktisk troet, at nu, hvor valget er overstået, og hvor konstellationen ser anderledes ud, end den gjorde inden folketingsvalget, ville der være lidt ekstra gejst i debatten, ville der være oplæg til Fremskridtspartiet også, som har fået fremgang efter valget, som er kommet ind sammen med Det Radikale Venstre – beklageligvis, vi må jo have de Radikale med i det, vi også kalder det grumsede flertal, men vi tager dem gerne med, når nu det er på den måde.

Vi havde egentlig regnet med, at man fra regeringspartierne ville stille sig anderledes i stedet for denne totale enighed, der har været imellem regeringspartierne og Socialdemokratiet. Det er rigtigt, som statsministeren sagde, at denne periode, som statsministeren har lagt det op, ikke bliver så forfærdelig meget anderledes

end den anden periode, hvor regeringen kom i mindretal 55 gange, og der er noget, der tyder på, at regeringen vil finde sig i det samme i denne periode, hvor frieriet til Socialdemokratiet er så åbenlyst.

Jeg skal i det mindste takke statsministeren for, at han lagde afstand til Socialistisk Folkeparti i sin tale. Det synes jeg var rosværdigt i det mindste, når nu statsministeren er så velvillig over for Socialdemokratiet og Det Radikale Venstre.

Statsministeren omtalte også, at der ikke skulle ske en stigning i de offentlige udgifter. Vi er naturligvis tilfreds med, at statsministeren i det mindste kommer med den udlægning, selv om Fremskridtspartiet naturligvis som nævnt meget, meget gerne så nogle besparelser på det offentlige overforbrug. Men jeg kan ikke forestille mig, hr. statsminister, hvordan de trepartsforhandlinger vil kunne løse noget, hvordan man vil kunne nå en lønfremgang ved skattelettelser, som statsministeren lægger op til, når der ikke samtidig sker nogle besparelser. Regeringspartierne og helst med statsministeren i spidsen er nødt til at se på det offentlige overforbrug, vi har i dette land, ellers går det ganske enkelt ikke.

Hr. Svend Auken sagde, at nu ville han ikke strides med statsministeren og ville lade fortiden ligge, og det skal jeg sandelig lige love for, at det levede hr. Svend Auken meget godt op til. Jeg skal kun være med til at beklage denne tamme debat, denne alliance imellem regeringspartierne og Socialdemokratiet. Jeg synes, det er dybt beklageligt.

Statsministeren har klart og tydeligt afvist vælgerne ønske og lagt sit ministerium i Socialdemokraternes hænder.

Vi vil til gengæld godt love vælgerne, at vi fastholder den ikkesocialistiske linje. Når nu regeringen vil føre den socialistiske linje, så fastholder Fremskridtspartiet fortsat, at vi ønsker en antisocialistisk politik i dette land. Der vil altså fortsat være et godt alternativ til den røde og halv røde politiske linje; det skal Fremskridtspartiet garantere for.

Glønborg (KRF):

Ved indledningen til Folketingets arbejdsår føler vi naturligvis en vis spænding: hvordan vil det gå? Det er vælgerne, som har givet os vo-

[Glønborg]

re arbejdsbetingelser, og jeg har faktisk hørt folketingsmedlemmer være lidt sure på vælgerne over, at Folketinget var blevet sammensat sådan, at man på forhånd næsten anså det for umuligt, at det kunne komme til at fungere.

Dagens forløb har givet mange af os en optimisme, en tro på, at det alligevel kan lade sig gøre, og jeg kunne ikke lade være med at stikke op og hente den grundlovs kronik, som jeg havde liggende, af min ungdoms politiske ideal, Thorkil Kristensen, som stadig væk er i stand til at give en kvalificeret analyse af en politisk situation.

Allerede i juni 1987 gjorde han opmærksom på igen, at de afgørende skel i dansk politik ikke går mellem højre og venstre. Nej, de afgørende skel, skriver han, går mellem midterpartierne og yderpartierne. Midterpartierne repræsenterer de tanker, der hersker i befolkningens flertal, og det er jo folkestyrets formål. Yderpartierne vil noget helt andet, men det er som regel uklart, hvad de egentlig vil. Så pålægger han ellers os i midterpartierne ansvaret for, at det kommer til at fungere. Jeg synes, at der tegner sig et billede, som gør, at det kan blive muligt.

Så vil det blive interessant at se, hvilken rolle Socialistisk Folkeparti vil spille i de kommende år. Vi er jo nogle, som har erfaringer fra kommunalbestyrelser og amtsråd, som siger, at det kan faktisk godt lade sig gøre at få Socialistisk Folkeparti til at tage ansvar. Det giver dem nogle interne problemer, men dem kunne det jo være spændende at se om de turde komme over.

Men uanset om Socialistisk Folkeparti finder ud af det eller ej, er der basis for, at arbejdet her kan lykkes, og Kristeligt Folkeparti går klart med det beskedne bidrag i antal medlemmer, vi har, ind i arbejdet lige så stærkt, som vi kan nå at løbe.

Preben Møller Hansen (FK):

Der var én fra denne talerstol, der påkaldte sig de himmelske magter, og så kan jeg vel blive i samme sprog, idet der i Bibelen står: søg, og I skal finde. Og jeg må sige, at det lykkedes særdeles vel for Socialdemokratiets formand at finde det, han søgte, idet han som en slyngplante snoede sig op ad regeringen og lagde an til i uskøn forening at fortsætte den nedskærings-

politik, som har ramt store dele af den danske befolkning hårdt, meget hårdt endda.

Det er selvfølgelig beklageligt, men på den anden side er det også udmærket, at vi oplever noget sådant, idet der er en væsentlig forskel i forhold til de bemærkninger, der kom på Slotspladsen i tirsdags, fra talerstolen over for 30.000 mennesker, der var inde for at demonstrere mod den regering, vi har, og den politik, der er lagt an til. Da var det helt andre toner, der kom frem. Da skulle denne regering væltes, og det skulle ske så hurtigt som overhovedet muligt.

En af talerne, en Hardy Hansen, gav udtryk for, at man havde givet den million kroner, man havde givet til Socialistisk Folkeparti, forkert ud. Jeg vil sige, at SiD har givet de 180 mio. kr. dårligt ud, som de har brugt for at fremme Socialdemokratiets interesser. De er faktisk spildt, og det er synd, når man betænker, at de repræsenterer 330.000 arbejdere, som hører til de dårligst lønnede her i samfundet, så det er nærmest latterligt, at man har brugt penge til det formål, uden at den også giver pote.

Med hensyn til det, som hr. Gert Petersen gav udtryk for, må jeg indrømme, at det også var en ejendommelig udtryksform og måde at argumentere på. Der vil jeg næsten sige, at det, vi var vidne til, også var det bibelske ord: søg, og I skal finde. Hr. Gert Petersen søgte efter en bortforklaring for ikke at stemme for et forslag om motiveret dagsorden, der helt klart manifesterer, at vi ønsker en anden regering i dette land.

Det, hr. Gert Petersen gav udtryk for, var jo, at man ikke kunne stemme for det, fordi det ikke kunne gå igennem. Den selvsamme person stillede sammen med Socialdemokratiets nuværende formand et forslag i juni måned i år, der gik ud på, at regeringen skulle udskrive valg, og det blev altså heller ikke vedtaget. Hertil kommer, at SF har stillet et utal af forslag i Folketinget, vel vidende at de ikke kunne få flertal. Det er simpelt hen så barnagtig en argumentation, at den ikke tåler at komme til offentlighedens kendskab, for så vil de grine deres bagdel i laser.

Men lad det så være. Det, der står tilbage, er en anden ting. Det er, at hr. Gert Petersen i realiteten står heroppe som en logrende hund med store hundeøjne og forsøger på at indynde

[Preben Møller Hansen]

sig hos Socialdemokratiet. Vi er så gode. I 23 kommuner har vi stemt for budgetforslag sammen med Socialdemokraterne, således at vi har sikret, at daginstitutionspladspriserne stiger, således at skatten stiger, således at der skæres ned på skoler. Jo, det er en rigtig måde at anlægge en socialistisk politik på, venner. Jeg tror nok, at befolkningen har helt andre synspunkter, når først den slags ting kommer til offentlighedens kendskab.

Til statsministerens bemærkninger om konkurrenceevnen. Det var vigtigt, vi skulle forstå, at der skulle konkurreres. Hvem er det så egentlig, jord- og betonarbejderne, portørerne, lægerne, sygeplejerskerne, skolelærerne, murerne, murerarbejdsmændene, vejarbejderne, togførerne, hele DSBs personale, folk i den offentlige sektor osv. skal konkurrere med?

Der er ikke noget med, at de skal konkurrere med noget som helst. Det, de skal sikre sig, er, at de får en betydelig større købekraft, således at omsætningen kan stige i vort land, således at den hjemlige industri udvikler sig på en sådan måde, at der kommer mere gang i hjulene end det, vi kender til for nærværende. Jeg tror, det vil være udmærket, hvis statsministeren og regeringen vil komme på de tanker, at vi ikke som arbejdere skal konkurrere med andre arbejdere. Det, vi skal sikre os, er, at der er en omsætning, og den omsætning skabes ved, at man fremmer købekraften i den største del af befolkningen.

Så er der selvfølgelig nogle, der siger, at vi er fattige, men man kunne forleden dag læse i aviserne, at der var nogle mennesker, der havde 700 mill. kr., så de kunne købe en bunker inde på Strøget, der hedder Illum. Det vil sige, at der ikke er mangel på penge i samfundet, men de findes hos ganske bestemte kredse, og det er disse penge, vi skal forsøge på gennem lovgivningsarbejdet at få frem til pengenes rette ejermænd.

Vi har her fra Fælles Kurs ikke lagt skjul på, at vi er et resultatsøgende parti, og selv om vi måske nok kan give nogle et skud for boven, er vi selvfølgelig også interesseret i at være med i diskussionerne om, hvor man kan finde penge, og hvem det er, der skal have pengene. Ingen skal på noget tidspunkt være i tvivl om, at vi har den fornødne indsigt og det fornødne kendskab til det, der sker i det danske samfund.

Vi dækker os ikke ind med fin tale eller med fremmedord, men vi siger tingene på en sådan måde, at enhver borger i dette land fatter rækkeviddens af, hvad det er, vi ønsker. Der er nogle, der har givet udtryk for, at der er ingen penge til stede. Der er også nogle, der har givet udtryk for, at det er uansvarligt, at vi giver udtryk for, at man skal øge befolkningens købekraft. Disse bemærkninger hører fortiden til. Hvis vi ligger under for den form for argumentation, vil det ikke alene være 35.000 flere, der bliver skrevet som arbejdsløse i dette land, så vil ulykkerne ramme bredt i hele befolkningen, og den stribe af selvmord, vi oplever for nærværende, vil kun blive øget i antal, og det kan vel ikke være meningen, at vi som folkets tjenere ikke forstår, at det er vores opgave at sikre, at ingen lider den kranke skæbne at få den udgang på sit liv.

I den forbindelse vil jeg gerne give udtryk for noget, der ikke har været ret meget fremme. Vi vil stille forslag om, at man udvider sundhedssektoren med 3,5 mia. kr. Det betyder, at vi kan afskaffe ventelisterne på vore hospitaler, og det er vel mere vigtigt end at anvende pengene til militæret, som de øvrige partier mener vi skal gøre. Sundhedssektoren er og forbliver et afgørende foretagende i det danske samfund.

Vi ved med usvigelig sikkerhed, at 20.000 borgere over 75 år vil tælle i skaren, og det vil sige, at antallet af hjemmehjælpere må forøges, og at hjemmehjælpen skal være gratis. De synspunkter vil vi under alle omstændigheder forfølge under det kommende arbejde.

Men vi havde naturligvis hellere, meget hellere, konstateret, at hr. Niels Helveg Petersen, som jo har givet udtryk for på sit partis landsmøde, at han gerne vil være forhandlingsleder ved en ny regeringsdannelse, og at hr. Svend Auken og hr. Gert Petersen, der ligeledes har udtalt, at de ønskede en ny regering, havde stemt for det motiverede dagsordensforslag, som jeg har udarbejdet og fremsat på Fælles Kurs' vegne.

Men jeg går ud fra, at de stikker halen mellem benene, idet de ikke er stærke nok, ikke har mandsmod nok, til at stemme for noget af det, de har givet udtryk for at de mener, og det er der så ikke noget at gøre ved. I skal nemlig få en stribe af tilsvarende forslag, og vi skal fremlægge dem ude i befolkningen, således at den kan

[Preben Møller Hansen]

se, at I siger ét, når I er uden for disse mure, og det stik modsatte, når I sidder herinde bænket på jeres num-nummer.

(Kort bemærkning).

Gert Petersen (SF):

Jeg troede i første omgang, da hr. sømanden, hr. Preben Møller Hansen, foreslog denne dagsorden, at det skyldtes mangel på erfaring. Herregud . . . Hr. Preben Møller Hansen smitter, det må vi prøve at undgå . . .

Formanden:

Ja!

Gert Petersen (SF):

. . . i hvert fald, at han smitter for meget. Han ved mange ting, han har en baggrund på de syv have, han har organiseret søfolkene og gjort det godt.

Men, tænkte jeg, hr. Preben Møller Hansen ved ikke så meget om dette hus, og når han nu foreslår denne dagsorden, tænker han ikke på, at det, der kommer ud af den, og det, som enhver med en smule hjerne kan regne ud vil komme ud af den, er, at de seks borgerlige partier i fællesskab stemmer den ned og dermed bekræfter, at denne regering har et flertal bag sig.

Det er jo det, der er tilfældet, og den bekræftelse ville vi ikke have fået, hvis hr. Preben Møller Hansen havde holdt det, han ville kalde nallerne, for sig selv med hensyn til denne dagsorden. Men den skulle absolut frem, og når vi andre siger, at det spil deltager vi ikke i, så er det på grund af mangel på mod osv.

Hvis hr. Preben Møller Hansen kan få De Radikale til at stemme for denne dagsorden eller for en regulær mistillidsdagsorden, sådan at der er et flertal, o.k., så er den helt i orden, så vil afstemningen nemlig vise, ikke at regeringen står stærkt, men at regeringen må gå.

Det, hr. Preben Møller Hansen nu opnår, er at bevise, at regeringen har et flertal, at den trods alt, hvad der er blevet sagt om at lægge sager ned i Folketinget osv., har en parlamentarisk basis bestående af et flertal. Det kunne vi være blevet sparet for, men det blev vi altså ikke, fordi de syv haves erfaringer ikke slog til.

Men bebrejdelser vil jeg i hvert fald ikke modtage i den anledning.

Formanden:

Det er som bekendt ikke tilladt at argumentere på de enkelte medlemmers private erhverv.

Preben Møller Hansen (FK):

Det kan jeg sgu godt snuppe – åh, undskyld.

Formanden:

Den går ikke længere.

Preben Møller Hansen (FK):

Nej, nu går den ikke længere.

Formanden:

Nu er det ikke begyndervanskeligheder mere.

Preben Møller Hansen (FK):

Jeg synes, at hr. Gert Petersen er fantastisk vittig, men han har også en måde at nedvurdere hele den danske befolkning på, som jeg ikke kan lide, idet han giver udtryk for, at når denne motiverede dagsorden bliver underkendt, ved man, at regeringen har 90 mandater bag sig, og det var ikke godt, at man fik det at vide.

Jamen samtlige danske borgere er udmærket klar over, hvad denne regering har af mandater bag sig. De er jo ikke idioter, selv om de ikke har erfaringerne fra de syv verdenshave. Det er ganske normale mennesker, der også kan tælle til 90.

Arne Melchior (CD):

Det undrer mig faktisk, at hr. Gert Petersen, som jo kender dette hus og denne verden udmærket godt, er så forarget over, at noget bliver konstateret, som er kendt i forvejen. Jeg synes da, at hr. Gert Petersen som afslutning på en åbningsdebat skulle finde det helt i orden, at både Tinget, inklusive hr. Gert Petersen, og vælgerne – hvis nogen altså skulle være i tvivl – får det klart sagt herindefra.

Det, der har kaldt mig herop, er fru Pia Kjærsgaards ordførertale i anden omgang.

Hvis man skulle fæste lid til fru Pia Kjærsgaard, havde debatten i dag været ganske forfærdelig. Der er nemlig sket det, at regeringen, regeringspartierne og de oppositionspartier, som med hr. Niels Helveg Petersens ord er frie og ansvarlige, ikke har dænget hinanden til

[Arne Melchior]

med en masse skældsord, ikke har talt sig fra hinanden, men i temmelig vidtgående respekt for forskellighederne i udgangspunkt, i mål og i virkemidler måske og forhåbentlig har talt sig i nogen grad til hinanden.

Jeg tror, at den del af den danske befolkning, der måtte få lejlighed til at se og lytte i aften, og de, der måtte se referaterne i morgen, vil finde, at det var en meget fin begyndelse på et folketingsarbejde efter et nyvalg. Jeg tror, at man hverken på Børsen, i erhvervsvirksomhederne, store eller små, eller i familierne, i de tusind hjem ude over landet, ville have været glad i dag, hvis det havde været en rabalderforestilling, et skænderi og en talen sig fra hinanden.

Jeg hilser derfor med glæde – og føler mig her virkelig i overensstemmelse med et meget, meget stort flertal i befolkningen – at det er gået til på den måde, som det er. Det er konstruktivt, uden at vi er faldet hinanden om halsen i enighed. Vi er ikke sat herind for at være enige, men vi er sat herind for at tale os til rette og finde løsninger, og denne debat både godt for, at det vil blive samlingsmåden at forløbe på. Tillykke med det!

(Kort bemærkning).

Pia Kjærsgaard (FP):

Hr. Arne Melchior har det med at sige tillykke på de forkerte steder. Jeg kan godt huske, at da vi herinde behandlede lovforslaget om Storbæltsbroen, som hr. Arne Melchior havde været særdeles medvirkende til, endte det også med et tillykke, og jeg er dybt, dybt uenig med hr. Arne Melchior i hans betragtninger.

Jeg er også meget uenig i, at man ude omkring i de små hjem mener, at dette har været en god begyndelse på folketingsarbejdet, for så ville valgresultatet have været helt, helt anderledes, end tilfældet var den 8. september. Den 8. september fik regeringen sig et smæk over fingrene af vælgerbefolkningen, fordi den havde ført en efter vælgerens mening forkert politik.

Fremskridtspartiet fik fremgang og kom ind i en position som tungen på vægtskålen, men jeg ønsker ikke at lægge op til hverken splid, spektakel eller splittelse. Jeg ønsker udelukkende at lægge op til, at man i Folketinget samarbejder, som vælgerne har forlangt og bestemt det. Det er faktisk det eneste ønske, jeg har, hr.

Arne Melchior, og det synes jeg også at regeringspartierne burde efterleve.

Det er hyklerisk, at man efter et valg, hvor vælgerne har givet os fremgang og sat regeringspartierne tilbage, fortsat bejler til Socialdemokratiet på den måde, som det er foregået, og jeg tror bestemt ikke, at det er det, man ønsker ude omkring i de små hjem – eller hvad det nu var, hr. Arne Melchior sagde. Jeg tror det rent faktisk ikke, men resultatet vil vise sig på næste valgdag.

Atli Dam (S):

Hr. formand. Jeg vil gerne takke statsministeren for svaret vedrørende de færøske råstofproblemer. Det var ganske kort og lagde egentlig ikke op til nogen debat, og jeg vil heller ikke forsøge at få en nøjere debat frem på nuværende tidspunkt, idet som nævnt landsstyret er interesseret i en yderligere forhandling, såfremt man kan finde frem til et kommissorium, der medtager alle parter ønsker.

Men når statsministeren kort konstaterer, at det vil få store konsekvenser, såfremt man overfører råstofspørgsmålet til færøsk særanliggende, må jeg sige, at jeg er helt uenig. Tværtimod mener jeg, at det ville få langt større konsekvenser ikke at fremme en sådan overførsel. Der vil da være en betydelig risiko for, at området ikke kan administreres i en overskuelig fremtid, og ingen af parterne kan vel være tjent med, at området eventuelt kommer til at ligge brak. For jeg kan ikke forestille mig, at en dansk regering vil administrere området hen over hovedet på et lagtingsflertal eller et udtalt landsstyresønske; det ville ligge alt for langt fra dansk demokratisk tradition.

Min påstand er – og det håber jeg at Folketinget er enig i – at når regeringen i henhold til loven har en forpligtelse til at indgå i en forhandling med landsstyret, så bør det kunne ske, det står direkte i loven. Der er en hjemmel i loven til at lade regeringens holdning prøve i en såkaldt voldgiftsret, men det kan vel ikke være meningen. Vi har i 40 år klaret os uden at ned sætte denne voldgiftsret, og det mener jeg er en styrke for hjemmestyreordningen. Det ville derfor være forkert, om vi nu skulle ordne tingene på anden måde, når vi hidtil har kunnet løse alle tvistigheder ved forhandling.

[Atli Dam]

Som færøsk folketingsmedlem vil jeg derfor stærkt anbefale regeringen at åbne for nye forhandlinger med landsstyret, men vel at mærke i henhold til et kommissorium, som inkluderer begge parter ønsker.

(Kort bemærkning).

Gert Petersen (SF):

Jeg har en sidste bemærkning til hr. Preben Møller Hansen i dagsordensdebatten.

Jeg deler helt hr. Preben Møller Hansens vurdering af den høje intelligenskvotient hos de mennesker, som hører hjemme uden for dette hus. De har noteret sig, at seks partier med over 90 mandater pegede på regeringen.

Derfor må man sige – og det har hr. Preben Møller Hansen selvfølgelig vidst i forvejen indend talerne – at her forelå ikke en lejlighed, hvor man kunne komme til at vælte regeringen. Det er ikke det, dette drejer sig om. Hvis den lejlighed forelå, kan jeg garantere for, at SF ville stemme for enhver mistillidsdagsorden, der kunne vælte regeringen.

Men så skal jeg indrømme, at da talerne blev holdt, kom jeg selv i tvivl. Da jeg hørte fru Pia Kjærsgaard heroppefra, syntes jeg, det næsten var en ildsprudende tale mod regeringen, og jeg vil sige, at det, som her i anden omgang blev sagt fra Fremskridtspartiet, var da også et lille vulkanudbrud mod regeringen.

Det, som man nu fra Fælles Kurs foranlediger, er at give offentligheden lejlighed til at se, at selv om der åbenbart er et meget dårligt forhold mellem Fremskridtspartiet og regeringen, vælger Fremskridtspartiet at støtte regeringen.

Det er selvfølgelig interessant for Fremskridtspartiets vælgere, og på den måde kan man sige, at det kan have en vis nytte det hele, men samtidig bliver det altså også fastslået, at selv om der under debatten kan være opstået tvivl, har hr. Preben Møller Hansen bidraget til at sikre, at regeringen alligevel har fået fastslået, at den har et flertal bag sig – trods al den tvivl, som måtte være opstået under debatten.

Det synes jeg er lidt kedeligt, men det er der ikke noget at gøre ved.

(Kort bemærkning).

Preben Møller Hansen (FK):

Som det er omtalt, indicerer den motiverede

dagsorden ikke, at der skal udskrives nyvalg. Det, det drejer sig om, er, at man skal have en anden regering, og det er straks noget andet, idet vi jo tidligere har oplevet i Tinget, at man ikke har udskrevet valg, fordi man har ændret regering.

Jeg ved godt, at hr. Niels Helveg Petersen ikke har nogen planer om på nogen som helst måde at genere sin ven, jeg vil ikke sige kammerat, det er nok at gå for langt, men den mand, han spiller whist med, og derfor ville han ikke stemme for, men befolkningen ville have godt af at se, at der i dette Ting er så mange mennesker, der er interesseret i, at der kommer en ny regering med et andet parlamentarisk grundlag, og det var sådan set det, vi lagde op til.

Men nu får befolkningen et andet indtryk, nemlig at der er en flok halehængende partier, der ikke tør tage opgøret og lægge an til et opgør med den regering, vi har, og det er også udmærket, at befolkningen får det at se.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag om motiveret dagsorden nr. D 1 af Preben Møller Hansen (FK) (se foran) forkastedes, idet 4 (FK) stemte for, 77 (KF, V, RV, CD, FP, KRF og Steenholdt (GrønL.)) imod; 64 (S og SF) stemte hverken for eller imod.

Hermed sluttede åbningsdebatten.

Meddelelser fra formanden:

Formanden:

Der er ikke mere på dagsordenen.

Medlemmer af Folketinget Lykkeitoft (S), Svend Auken (S), Frank Jensen (S), Anker Jørgensen (S), Poul Nielson (S), Ivar Nørgaard (S), Kaj Poulsen (S) og Henning Rasmussen (S) har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om en samlet økonomisk politik for social retfærdighed og modernisering af erhvervsliv og arbejdsmarked.

(Beslutningsforslag nr. B 1).

Skriftlig fremsættelse af forslag:**Lykketoft (S):**

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om en samlet økonomisk politik for social retfærdighed og modernisering af erhvervsliv og arbejdsmarked.

(Beslutningsforslag nr. B 1).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager beslutningsforslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.

Meddelelser fra formanden:**Formanden:**

Der er ikke mere at foretage i dette møde.

Folketingets næste møde afholdes tirsdag den 13. oktober 1987 kl. 13.00.

Angående dagsordenen skal jeg henvide til den i salen opslåede dagsorden.

Angående Folketingets arbejde de følgende dage i den pågældende uge skal jeg henvide til den omdelte ugeplan.

Mødet hævet kl. 17.54
